

Karkkilan lukion opetussuunnitelma 2025

Nimi	Karkkilan lukion opetussuunnitelma 2025
Kunta	Karkkila
Koulu	Karkkilan lukio
Hyväksymispäivämäärä	3.6.2025
Pdf luotu	28.5.2025

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö.....	1
1.1. Opetussuunnitelman laatiminen.....	1
1.1.1. Opetussuunnitelman päivittäminen.....	2
1.2. Opetussuunnitelman sisältö.....	2
1.3. Lukion toiminta-ajatus.....	3
1.4. Tuntijako ja kieliohjelma.....	4
1.4.1. Tuntijako.....	4
1.4.2. Kieliohjelma.....	6
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta.....	7
2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä.....	7
2.2. Arvoperusta.....	7
3. Opetuksen toteuttaminen.....	9
3.1. Opintojen rakenne.....	9
3.2. Oppimiskäsitys.....	9
3.3. Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät.....	10
3.4. Toimintakulttuuri.....	11
3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.....	14
3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys.....	15
3.7. Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa.....	19
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen.....	20
4.1. Ohjaus.....	20
4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki.....	Virhe.
Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	22
4.3. Opiskelu huolto.....	27
4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskelu huoltosuunnitelma ja paikallisesti	28
päättävät asiat.....	28
4.3.2. Opiskelu huollon suunnitelmat ja niiden laatiminen.....	34
4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.....	48
4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä.....	53
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi.....	57

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa	57
5.2. Opintojakson arviointi.....	58
5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.....	59
5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot.....	60
5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi.....	61
5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien	61
kanssa.....	61
5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.....	61
5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi.....	64
5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi.....	64
5.4. Lukion oppimäärän suoritus.....	65
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän	66
suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus.....	66
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot.....	67
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat	70
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt....	71
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet.....	71
6.2. Laaja-alainen osaaminen.....	72
7. Oppiaineet.....	77
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)	77
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1).....	79
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1) .	81
Kielitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI2+ÄI3)	82
Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI4)	84
Tekstien tulkinta ja monilukutaito, 2 op (ÄI5) ..	85
Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6+ÄI7) .	86
Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI8)	88
Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9) ..	89
Kirjoittamistaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10) ..	90
Tekstien tulkintataitojen syventäminen, 2 op (ÄI11)	
.....	91

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	92
Sanataide, 2 op (ÄI12)	92
Kirjallisuuskurssi, 2 op (ÄI13)	93
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)	94
Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21) .	98
Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22)	99
Vuorovaikutus 1, 1 op (S23)	99
Kirjallisuus 1, 2 op (S24)	100
Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25)	100
Kirjoittaminen 1, 1 op (S26)	101
Vuorovaikutus 2, 1 op (S27)	102
Kirjallisuus 2, 2 op (S28)	102
Vuorovaikutus 3, 2 op (S29)	103
Kirjoittaminen 2, 2 op (S210)	104
Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211)	104
7.2. Biologia (BI)	105
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)	108
Ekologia, 2 op (BI2+BI3)	109
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)	111
Ihmisen biologia, 2 op (BI5)	112
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)	113
Biologian laborointi, 1 op (BI7)	114
Biologian laborointi 2, 1 op (BI08)	115
BI abikertaus 1, 1 op (BI9)	115
BI abikertaus 2, 1 op (BI10)	116
7.3. Elämäkatsomustieto (ET)	116
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)	119
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)	120
Kulttuurit, 2 op (ET3)	122
Katsomukset, 2 op (ET4)	123
Uskonnot ja uskonottomuus, 2 op (ET5)	124
Tulevaisuus, 2 op (ET6)	125
ET-kertaus, 1 op (ET7)	126
Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1ET1)	126

Maaailmanlaajuinen etiikka ja elämäkatsomustieto, 4 op (FI2ET2)	126
7.4. Filosofia (FI)	126
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)	129
Etiikka FI2, 2 op (FI2)	131
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)	132
Totuus FI4, 2 op (FI4)	133
Filosofian kertaus, 1 op (FI5)	134
Oman itsen ja toisten tunteminen PSmm ja FI2, 2 op (PSmm ja FI2)	134
Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1ET1)	134
Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1UE1)	134
Maaailmanlaajuinen etiikka ja elämäkatsomustieto, 4 op (FI2ET2)	134
Maaailmanlaajuinen etiikka ja kristinusko, 4 op (FI2ET2)	134
Väittelyyn perehtyminen, 2 op (FI6)	134
7.5. Fysiikka (FY)	135
Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1)	138
Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2)	139
Energia ja lämpö, 2 op (FY3)	140
Voima ja liike, 2 op (FY4)	141
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)	142
Sähkö, 2 op (FY6)	143
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)	145
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)	146
Fysiikan laborointi, 2 op (FY9)	148
Fysiikan abikertaus1, 1 op (FY10)	149
Fysiikan ohjelmistot, 1 op (FY11)	149
Fysiikan perusteet, 2 op (FY1+FY2)	149
Kemian ja fysiikan perusteet, 2 op (KE1 + FY1)	150
Kemia ja fysiikka muuttuvassa ympäristössä, 2 op (KE2 + FY2)	151
7.6. Maantiede (GE)	151
Maaailma muutoksessa, 2 op (GE1)	154

Sininen planeetta, 2 op (GE2)	155
Yhteinen maailma, 2 op (GE3)	156
Geomedia - tuki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)	158
GE abikertaus 1, 1 op (GE5)	159
GE abikertaus 2, 1 op (GE6)	160
Maailma tänään, 2 op (HIGE7)	160
7.7. Historia (HI)	160
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)	163
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)	165
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)	166
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)	168
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)	169
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)	170
Maailma tänään, 2 op (HIGE7)	172
Historian abikertaus I, 1 op (HI8)	172
Historian abikertaus II, 1 op (HI9)	172
7.8. Kemia (KE)	173
Kemia ja minä, 1 op (KE1)	176
Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2)	178
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)	179
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)	180
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)	181
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)	183
Kemian työjakso, 1 op (KE7)	184
Kemian työjakso 2, 1 op (KE8)	185
Kemian Abikertaus I, 1 op (KE9)	185
Kemian Abikertaus II, 1 op (KE10)	186
Kemian ohjelmistot, 1 op (KE11)	186
Kemian ja fysiikan perusteet, 2 op (KE1 + FY1)	187
Kemia osana muuttuvaa maailmaa, 2 op (KE1 + KE2)	187
Kemia ja fysiikka muuttuvassa ympäristössä, 2 op (KE2 + FY2)	188
7.9. Uskonto (KT)	188
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)	191
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä UE1, 2 op (UE1)	191

Maaailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)	193
Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä UE3, 2 op (UE3)	194
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa UE4, 2 op (UE4)	195
Uskonto taiteissa tai populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)	196
Uskonto, tiede ja media UE6, 2 op (UE6)	197
Taide ja symbolit, 4 op (UE5 ja KU4)	197
Uskonnon kertaus, 1 op (UE7)	197
Yhteistyö srk:n kanssa, 2 op (UE8)	198
Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1UE1)	198
Maaailmanlaajuinen etiikka ja kristinusko, 4 op (FI2ET2)	198
7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)	198
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op	198
(UO1)	198
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)	199
Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)	200
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)	201
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)	202
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)	203
7.10. Kuvataide (KU)	203
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)	208
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)	209
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)	210
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)	212
Musiikkivideon viestit, 4 op (KUMU)	213
Taide ja symbolit, 4 op (UE5 ja KU4)	213
Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	213
7.11. Lukiodiplomit (LD)	213
Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)	215

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)	215
Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)	216
Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)	217
Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)	217
7.12. Liikunta (LI)	218
Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)	220
Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)	221
Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)	222
Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)	222
Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)	223
Liikkuva elämä, 2 op (LI6)	223
Vaeltaen kohti vuoria, 10 op (SALI)	224
Kansalaisen turvakurssi, 2 op (YH7)	224
Vanhajentanssit, 2 op (LI7)	224
7.13. Matematiikka (MA)	224
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)	227
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)	227
Geometria, 2 op (MAA3)	228
Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4) ..	229
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)	230
Derivaatta, 3 op (MAA6)	231
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)	232
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)	233
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)	234
3D-geometria, 2 op (MAA10)	235
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)	236
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)	237
Matriisit, 1 op (MAA13)	238
Differentiaaliyhtälöt, 1 op (MAA14)	239
Matemaattiset ohjelmistot, 1 op (MAA15)	240
MAA Kertaus, 2 op (MAA16)	240
Taloustieto ja -matematiikka, 3 op (MAA9+YH2)	241
Matematiikan yo-maraton, 1 op (MAA17)	241
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)	241
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)	241

Geometria, 2 op (MAB3)	242
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)	243
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)	244
Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6)	245
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)	245
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)	246
Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)	247
Matematiikan tukijakso, 1 op (MAB11)	248
Talousmatematiikka ja Taloustieto, 3 op (MAB7 + YH2)	248
Matematiikan tukijakso 2, 1 op (MAB12)	248
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)	249
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)	249
7.14. Musiikki (MU)	250
Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)	253
Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)	254
Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)	255
Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)	256
Lukion viihdekuoro, 2 op (MU5)	257
Lukion viihdeorkesteri 1, 2 op (MU6)	257
Lukion viihdeorkesteri 2, 2 op (MU7)	258
Lukion viihdeorkesteri 3, 2 op (MU8)	259
Bändisoitto, 2 op (MU9)	260
Musiikinhistoriaa soittaen, 2 op (MU10)	261
Ääni- ja valotekniikka, 2 op (MU11)	262
Musikaali-opintojakso, 4 op (ENA31 JA MU3)	263
Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	263
Musiikkivideon viestit, 4 op (KUMU)	263
Ranskaa musiikin kautta, 3 op (RAMU)	263
Saksaa musiikin kautta, 3 op (SAMU)	263
7.15. Opinto-ohjaus (OP)	263
Minä opiskelijana, 2 op (OP1)	265
Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2) ...	266
Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	267
7.16. Psykologia (PS)	267

Toimiva ja oppiva ihminen PS1, 2 op (PS1)	269
Kehittyvä ihminen PS2, 2 op (PS2)	271
Tietoa käsittelevä ihminen PS3, 2 op (PS3)	272
Tunteet ja mielenterveys PS4, 2 op (PS4)	274
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen PS5, 2 op (PS5)	275
Sosiaalipsykologia PS6, 2 op (PS6)	277
Psykologian kertaus, 1 op (PS7)	278
Oman itsen ja toisten tunteminen PSmm ja FI2, 2 op (PSmm ja FI2)	278
7.17. Terveystieto (TE)	278
Terveys voimavarana, 2 op (TE1)	280
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)	282
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)	283
TE abikertaus 1, 1 op (TE4)	284
TE abikertaus 2, 1 op (TE5)	285
Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	285
7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)	285
7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)	290
Minä ruotsin kielen taitajana, 4 op (RUB12)	291
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)	292
Ympäristömme, 2 op (RUB14)	293
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)	294
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)	295
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)	296
Ruotsin tukijakso 1, 2 op (RUB18)	297
Ruotsin tukijakso 2, 1 op (RUB19)	298
Ruotsin abijakso, 2 op (RUB20)	298
7.19. Temaattiset opinnot (TO)	299
Elokuva taidemuotona, 2 op (TO1)	299
Kulttuuripassi, 2 op (TO2)	300
Luonnontuntemus, 2 op (TO3)	300
Korkeakouluopinnot, 2 op (TO4)	301
Syventävä perehtyminen teema-alueeseen, 2 op (TO5) ...	302
Tutortoiminta, 1 op (TO6)	302
Yhteisötoiminta, 1 op (TO7)	303

Oppilaitoksen sisäiset teemaopinnot 1, 2 op (TO8)	304
Oppilaitoksen sisäiset teemaopinnot 2, 2 op (TO9)	304
Osaaminen arjessa 1, 1 op (TO10)	305
Osaaminen arjessa 2, 1 op (TO11)	305
Valmennuskurssi 1, 2 op (TO12)	306
Valmennuskurssi 2, 2 op (TO13)	307
Valmennuskurssi 3, 2 op (TO14)	308
Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (TO15)	308
Kotikansainvälisyys, 1 op (TO16)	309
7.20. Vieraat kielet (VK)	309
7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)	316
Oma kielitaito osana globaalia vuorovaikutusta, 4 op (ENA12)	316
Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2)	317
Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisuuden välineenä, 2 op (ENA3)	318
Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)	319
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)	320
Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)	321
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7) ...	322
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)	323
Englannin abi-jakso, 2 op (ENA9)	324
Musikaali-opintojakso, 4 op (ENA31 JA MU3)	324
Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	324
Englannin tukijakso 1, 1 op (ENA10)	324
Englannin tukijakso 2, 1 op (ENA11)	325
7.20.2. Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä (RAB2)	325
Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (RAB21)	326
Kieli ja kulttuuri, 2 op (RAB22)	326
Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB23)	327
Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (RAB24)	327
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB25)	328

Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (RAB26)	328
Yhteinen maapallomme, 2 op (RAB27)	329
Kansainvälinen toiminta, 2 op (RAB28)	329
Ranskan abijakso, 2 op (RAB29)	330
EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)	331
7.20.3. Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3)	331
Tutustutaan opiskeltavaan kieleen, 2 op (RAB31)	331
Arjen kielenkäyttöä, 2 op (RAB32)	332
Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (RAB33)	332
Kieli ja kulttuuri, 2 op (RAB34)	333
Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB35)	333
Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (RAB36)	334
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37)	334
Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (RAB38)	335
Ranskan abijakso, 2 op (RAB39)	335
Ranskan kertausjakso, 2 op (RAB310)	336
Matkailijan ranskaa, 2 op (RAB311)	337
Ranskaa musiikin kautta, 3 op (RAMU)	337
7.20.4. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2)	337
Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (SAB21)	338
Kieli ja kulttuuri, 2 op (SAB22)	339
Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB23)	339
Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (SAB24)	340
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)	340
Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (SAB26)	341
Yhteinen maapallomme, 2 op (SAB27)	342
Kansainvälinen toiminta, 2 op (SAB28)	343
Saksan abijakso, 2 op (SAB29)	343
EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)	344
7.20.5. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3)	344
Tutustutaan opiskeltavaan kieleen, 2 op (SAB31) ..	345
Arjen kielenkäyttöä, 2 op (SAB32)	345
Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (SAB33)	346
Kieli ja kulttuuri, 2 op (SAB34)	347

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB35)	348
Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (SAB36)	348
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)	349
Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (SAB38)	349
Saksan abijakso, 2 op (SAB39)	351
Saksan kertausjakso, 2 op (SAB310)	351
Matkailijan saksaa, 2 op (SAB311)	352
Vaeltaen kohti vuoria, 10 op (SALI)	352
Saksaa musiikin kautta, 3 op (SAMU)	353
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)	353
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)	355
Taloustieto, 2 op (YH2)	357
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)	359
Lakitieto, 2 op (YH4)	361
Yhteiskuntaopin abikertaus I, 1 op (YH5)	362
Yhteiskuntaopin abikertaus II, 1 op (YH6)	362
Kansalaisen turvakurssi, 2 op (YH7)	363
Yrittäjyys, 2 op (YH8)	363
Taloustieto ja -matematiikka, 3 op (MAA9+YH2)	364
Talousmatematiikka ja Taloustieto, 3 op (MAB7 + YH2) .	364
EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)	364
7.22. Kansainvälisyysosaaminen (KVO)	364
KV-opintojakso 1, 2 op (KV1)	365
KV-opintojakso 2, 2 op (KV2)	366
7.23. Liikennekasvatus (LKA)	366
Liikennetaito, 2 op (LKA1)	366
7.24. Opiskelijakuntatoiminta (OKT)	367
Opiskelijakuntatoiminta 1, 2 op (OKT1)	367
Opiskelijakuntatoiminta 2, 2 op (OKT2)	368
Tutortoiminta, 2 op (OKT3)	368
7.25. Tieto- ja viestintäteknikka (TVT)	369
Tieto- ja viestintäteknikan käyttötaito, 1 op (TVT1)	370
TVT-projekti, 2 op (TVT3)	370
Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)	371

Ohjelmoinnin alkeet ja algoritmit, 2 op (TVT2) .	371
8. Liitteet.....	405
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta.....	405
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko...	405
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.....	416
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.....	417
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet,	423
keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi	423
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi.....	424
8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen	430
arviointi.....	430
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi....	430
8.6. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö- ja kehittämissuunnitelma.....	438

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaani liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden

yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltäviin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Tämä opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä Karkkilan lukion opettajakunnan, opiskelijakunnan sekä opiskeluhuoltoryhmän kanssa.

Huoltajia on kuultu ja saatuja kommentteja otettu huomioon opetussuunnitelman valmistelun yhteydessä.

1.1.1. Opetussuunnitelman päivittäminen

Tätä opetussuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Opintojaksojen ja yhteisten osuuksien tarkennuksista keskustellaan lukuvuosittain opettajakunnan kokouksessa, ja muutosesitykset viedään lautakunnan käsittelyyn.

Joidenkin osien, kuten kuripitokeinojen käyttösuunnitelman ja opiskelijahuoltoa koskevien osuuksien päivittämisestä, myös opiskeluhuoltoryhmä antaa tarvittaessa ja erityisesti heidän toimintaansa koskevien osuuksien osalta lausuntonsa muutoksia varten.

Ajantasainen versio on aina luettavissa koulun verkkosivuilta ja e-Perusteet-palvelusta.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- lukion toimintakulttuurin pääpiirteet
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- lukion kieliohjelma

- itsenäisen opiskelun periaatteet
- laaja-alaisen osaamisen osa-alueet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- yhteistyö muiden lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa
- kansainvälinen yhteistyö
- työelämäyhteistyö
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa. Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 377/2022]).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

1.3. Lukion toiminta-ajatus

Karkkilan lukio on yhteisöllisyyttä vaaliva lämminhenkinen yleislukio.

Karkkilan lukio huolehtii opiskelijoistaan ja kannustaa heitä omatoimisuuteen. Opiskelijoita ohjataan ottamaan vastuuta omista opinnoistaan turvallisessa ympäristössä. Henkilökohtaiseen kasvuun tähtäävää mutta muut huomioon ottavaa elämäntapaa tuetaan vastuuttamalla opiskelijoita koulun yhteisöllisessä toimintakulttuurissa. Karkkilan lukiossa tähdennetään menestymisen kannalta oleellisten pohjatietojen omaksumista ja taitoa hallita omaa elämää sekä tavoitteellista opiskelua.

Lukio toimii osana paikallista yhteisöä ja kulttuuriympäristöä sekä tunnistaa Karkkilassa toimivat yhdistykset, yritykset, harrastusseurat ja muut toimijat osaksi toimintaansa, toimien kuitenkin selvästi omaa kotikuntaansa laajemmin alueen lukiona.

1.4.Tuntijako ja kieliohjelma

1.4.1.Tuntijako

Alla olevassa taulukossa on lueteltuna, kuinka monta opintopistettä on luettava pakollisia opintoja, kuinka monta opintopistettä on tarjottava valtakunnallisia valinnaisia opintoja ja kuinka monta opintopistettä Karkkilan lukion opetussuunnitelmassa on olemassa paikallisia valinnaisia opintoja. Yksittäisen opiskelijan opinnot riippuvat siitä, mitä opintoja lukion opintotarjottimessa on tarjottu ja mitä opintoja opiskelija on valinnut. Valintojen tulee kattaa valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa määritellyt pakollisten opintojen moduulit kokonaisuudessaan sekä vähintään 20 opintopisteen edestä valtakunnallisia valinnaisia moduuleita.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot on lukiolain mukaan tarjottava myös moduuleittain valittavaksi.

Oppiaineryhmä ja oppiaine	Pakolliset opinnot opintopisteinä	Valtakunnalliset valinnaiset opinnot opintopisteinä	Paikalliset valinnaiset opinnot opintopisteinä (osa voi olla päällekkäisiä)
Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot			
• Äidinkieli ja kirjallisuus	12	6	
• Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	12	6	
• A-kieli, englanti	12	4	8
• B1-kieli, ruotsi	10	4	5

• B2- ja B3-kielet, saksa ja ranska		16+16	19+10
Matemaattis - luonnontieteelliset opinnot			
• Matem. yhteiset opinnot	4		
• Pitkä matematiikka	18	6	6
• Lyhyt matematiikka	10	4	3
• Biologia	4	6	3
• Maantiede	2	6	2
• Fysiikka	2	12	4
• Kemia	2	8	3
Humanistis - yhteiskunnalliset opinnot			
• Filosofia	4	4	3
• Psykologia	2	8	5
• Historia	6	6	4
• Yhteiskuntaoppi	6	2	6
• Evankelisluterilainen uskonto	4	8	3
• Ortodoksinen uskonto	4	8	
• Elämäkatsomustieto	4	8	1
• Terveystieto	2	4	2
Taito- ja taideaineiden opinnot			
• Liikunta	4	6	4
• Musiikki	2 tai 4	4	14
• Kuvataide	2 tai 4	4	
• Lukiodiplomit		10	

Musiikki ja kuvataide yhteensä vähintään 6 opintopistettä pakollisia opintoja.

Liikunnan opintojaksot LI1 ja LI2 tulee lukiolain mukaan opiskella eri lukuvuosina.

Opinto-ohjaus			
---------------	--	--	--

• Opinto-ohjaus	4		
Paikalliset oppiaineet			
• Tieto- ja viestintätekniikka			5
• Kansainvälisyysosaaminen			4
• Opiskelija-kuntatoiminta			6
• Liikennekasvatus			2

Osa opintojaksoista on ainerajat ylittäviä. Ne lasketaan niiden oppiaineiden opintoihin, joiden moduuleista ne koostuvat vastaavien opintopistemäärien suhteessa.

Integroivat opintojaksot on lueteltu oppiaineiden jälkeen erillisinä opintojaksoina opetussuunnitelman oppiainelistauksen jälkeen.

1.4.2.Kieliohjelma

Karkkilan lukion kieliohjelma

Tasot	Karkkilan lukiossa tarjottavat kielet	Lisätietoja
A	EN	Perusopetuksessa alkava kieli
B1	RU	Perusopetuksessa alkava kieli
B2	SA, RA	Perusopetuksessa alkava kieli
B3	SA, RA	Lukiossa alkava kieli

B2- ja B3 -kielet opetetaan siten, että B2-kielen opiskelu lukiossa alkaa B3-tason kolmannen opintojakson alkaessa B3-tason opiskelijoiden kanssa sulautetussa ryhmässä. Opetus annetaan B3 -oppimäärän opintojaksojen mukaisesti ja suoritettut opinnot luetaan kokonaisuudessaan opiskelijalle hyväksi B2-tason oppimääräksi opintojen jälkeen.

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyyteen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Karkkilan lukio on yhteisöllinen ja yleissivistävä lukio, jonka toiminta rakentuu laadukkaasti opetuksen sekä opettajien ja opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen pohjalta. Pidämme arvossa suvaitsevaisuutta, demokratiaa, tasa-arvoa ja tieteitä. Lukiossamme kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen, uteliaisuuteen, vastuullisuuteen ja kriittisyyteen.

Karkkilan lukion arjessa arvoperusta näkyy opiskelijoiden tasa-arvoisessa kohtaamisessa sekä päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Pyrimme huomioimaan opiskelijoiden yksilöllisiä vahvuuksia ja tukemaan heidän hyvinvointiaan.

Tavoitteenamme on turvallinen ja viihtyisä oppimisympäristö, jossa opiskelijat saavuttavat riittävät tiedot ja taidot tulevaisuutta varten, sekä heidän tukemisensa yksilöllisten opintopolkujen rakentamisessa.

Lukiona haluamme jatkuvasti kehittyä vastataksemme muuttuvan maailman eteen tuomiin haasteisiin.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, keuhollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää

opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

3.3. Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskelu ympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelu ympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskelu ympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskelu ympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävä kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskelu ympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskelu ympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskelu ympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskelu ympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintä teknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskelu ympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat

opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Karkkilan lukiosta tehdään opintoretkeä monipuolisesti eri oppiaineissa erityisesti Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun tiede- ja kulttuurikohteisiin. Koulutilan ulkopuolisia, opetussuunnitelman mukaisessa opetuksessa hyödynnettäviä kohteita ovat muun muassa mutta eivät pelkästään

- Pääkaupunkiseudun yliopistot ja korkeakoulut
- Tutkimuslaitokset
- Kulttuurikeskukset, kuten museot, teatterit, oopperat, kulttuuri-instituutit, tiedekeskukset
- Kirkot ja muut uskonnon harjoittamisen paikat
- Messut
- Konserttitalit
- Muut lukiot ja yhteistyöoppilaitokset
- Liikunta- ja luontokeskukset
- Yritykset
- Kirjastot
- Valtiolliset instituutiot, kuten eduskunta, suurlähetystöt, käräjäoikeudet, Suomen Pankki ja sen alaiset laitokset

Kansainvälisyyskasvatuksen ja kansainvälisen yhteistyön teemalla opiskelua tapahtuu myös ulkomaille suuntautuvilla opinto- ja kulttuurimatkoilla.

Lukion opetussuunnitelman mukaisessa opetuksessa käytetään myös ulkopuolisia asiantuntijoita, luennoitsijoita ja muita vierailijoita.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma

koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävästä tulevaisuudesta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiiriin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja

tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallista ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiota koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhollosta otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Lukuvuoden aikana järjestetään jokaiselle vuosikurssille vanhempainilta, joihin opiskelijoiden vanhemmat kutsutaan. Vanhempainilloissa voidaan paitsi jakaa informaatiota koulun toiminnasta myös osallistaa huoltajia koulun toimintakulttuurin kehittämiseen.

Lukio osallistuu Karkkilan yhteiskoulun sekä mahdollisuuksien mukaan myös lähiseudun yläkoulujen vanhempainiltoihin, joita järjestetään tulevien lukiolaisten vanhemmille. Tilaisuuksia tutustua lukio-opintoihin järjestetään nivelvaiheessa.

Koti ja lukio tekevät yhteistyötä kehittämällä koulun teemapäiviä ja niihin osallistumista. Tällaisia päiviä ja tapahtumia voivat olla esimerkiksi koulun produktiot, kuten konsertit, näytelmät, musikaalit tai tanssiesitykset.

Opiskelijan etenemisestä opinnoissaan tiedotetaan huoltajille. Yhteistyö korostuu erityisesti nivelvaiheissa sekä silloin, kun opiskelijan opinnot eivät etene suunnitelmien mukaisesti.

Yhteydenpito huoltajien suuntaan on aktiivista, ja yhteistyön muotoja pyritään kehittämään.

Huoltajia kutsutaan myös opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin keskustelemaan koulun toimintakulttuurin kehittamisestä.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskelu ympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa,

laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen

toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektivat työelämää ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä. Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Karkkilan lukiossa opiskelijan kansainvälistä osaamista ja kulttuurien tuntemusta kartutetaan ja syvennetään monipuolisesti eri oppiaineissa sekä oppiainerajat ylittävissä projekteissa. Opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta.

Karkkilan lukiossa kotikansainvälisyyttä toteutetaan esimerkiksi kutsumalla koululle kansainvälisiä vierailijoita tai verkostoitumalla kansainvälisten toimijoiden kanssa virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan kansainvälisiin projekteihin ja tutustumisjaksoihin. Lukio pyrkii mahdollistamaan jokaiselle opiskelijalle kansainvälisen osaamisen ja osallistumisen kokemuksia.

Karkkilan lukiossa toteutetaan suunnitelmallista kansainvälisyystyötä, jonka puitteissa pyritään luomaan kansainvälisiä kontakteja ja vierailuita. Kansainvälistä liikkuvuutta toteutetaan projektiluontoisesti esimerkiksi Erasmus+ -hankkeina. Karkkilan lukion jokaiselle opiskelijalle pyritään lukiolain mukaisesti takaamaan mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan myös koulun omien leirikouluprojektien myötä. Kansainvälisyyskasvatuksen lisäksi nämä hankkeet vahvistavat opiskelijan yrittäjyydestaitoja.

Karkkilan lukiossa korkeakouluysteistyötä tehdään laaja-alaisesti kansallisten ja kansainvälisten korkeakoulujen kanssa. Yhteistyö voi kohdistua tiettyyn opintojaksoon tai olla osa lukion laajempaa teemajaksoa tai projektia.

Karkkilan lukiossa korkeakouluysteistyötä toteutetaan mm. alumnitoimintaa, virtuaalipalveluja, verkko-opintoja, vierailijoita sekä virtuaalivierailijoita hyödyntämällä. Ensisijaisesti hyödynnetään pääkaupunkiseudun korkeakouluja, mutta yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden korkeakoulujen kanssa. Kaikkien Suomen yliopistojen ja korkeakoulujen etäkursseja ja -tapahtumia voidaan hyödyntää opetuksen järjestämisessä. Korkeakoulujen kursseja tai opintosuorituksia on mahdollista suorittaa asiasta etukäteen sopimalla. Muita korkeakouluysteistyön muotoja voivat olla mm. korkeakoulujen avoimet ovet tai tutustumispäivät, korkeakouluopiskelijan varjostaminen,

korkeakouluopiskelijalta saatava mentorointi, kansalliset ja kansainväliset vierailut sekä erilaiset projektit ja teemapäivät tai teemaviikot.

Asiasta etukäteen sovittaessa opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen oppimääräänsä muualla suoritettavat opinnot, mikäli ne ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Päätöksen korvaavuudesta tai hyväksilukemisesta tekevät rehtori, opinto-ohjaaja ja ao. aineenopettaja yhdessä. Tarvittaessa suoritetusta kurssista on toimitettava lyhyt kirjallinen selostus.

Karkkilan lukio tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden tutustua työelämän eri osa-alueisiin yhteistyössä paikallisten ja lähialueilla, kuten Uudellamaalla, Hämeessä ja Varsinais-Suomessa, sijaitsevien yrityksien, tutkimuslaitoksien sekä muiden organisaatioiden kanssa. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus tutustua työelämään yhden tai kahden päivän ajan osana lukio-opintoja. Tutustumisen tarkoituksena on tukea jatko-opintoihin hakeutumista sekä ammatinvalintaa. Yrityksessä tai muussa organisaatiossa tapahtuva tutustuminen kasvattaa opiskelijan tiimityöskentelytaitoja, joustavuutta sopeutua työelämän muuttuviin tilanteisiin sekä kykyä arvioida omaa osaamistaan ja tavoitteita jatko-opintojen suhteen.

Opiskelijan jatko-opinto-, yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään alumnitoiminnan sekä erilaisten tapahtumien ja projektien kautta. Eri oppiaineissa pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Työelämäyhteistyö voi olla kansainvälistä ja laaja-alaista tutustumista työelämän ja yrittäjyyden eri muotoihin.

Työelämäyhteistyössä ja yrittäjyyskasvatuksessa hyödynnetään IT-teknologiaa.

3.7.Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa

Karkkilan lukio on Länsi-Uudenmaan lukioverkoston jäsen.

Lukioverkosto tuottaa ja kehittää opettajien välistä yhteistyötä ja koulutuksia ajankohtaisiin aiheisiin. Tavoite on kaksi puolen veson laajuista koulutuspäivää lukuvuodessa. Lukioverkosto toimii ideoiden jakamisen foorumina. Lukioverkosto voi tuottaa myös opiskelijoille tarjottavaa opetusta. Osa lukioverkoston tuottamasta toiminnasta voi olla etäyhteyksin toteutettua.

Karkkilan lukio on Suomen lähilukioyhdistyksen jäsen. Lähilukioyhdistyksen koulutuksiin osallistuminen on mahdollista kaikille opettajille ja rehtorille. Lähilukioyhdistyksen toiminnan kautta voidaan luoda pedagogista yhteistyötä koko Suomen alueella toimivien pienten lukioden kanssa.

4.Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempaan yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkeaasteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa • ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukioopintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen

- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Karkkilan lukion ohjausprosessi kuvataan tarkemmin Karkkilan lukion ohjaussuunnitelmassa.

4.2 Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumisesta ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-

ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille*
- tukitoimien tarpeen arviointi*
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan*
- tuen toteuttaminen*
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi*
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.*

Erityisopetus ja muu oppimisen tuki Karkkilan lukiossa

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Karkkilan lukiossa opiskelijoita ja huoltajia tiedotetaan tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista ensimmäisestä lukiovuodesta alkaen esimerkiksi lukuvuoden avajaisissa ja vanhempainillassa, ryhmänohjaustuokioissa ja opinto-oppaassa. Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle annetaan mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden toimivuutta voidaan arvioida. Opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Tukitoimien tarpeen arviointi

Karkkilan lukiossa tuen tarvetta arvioidaan opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat, esimerkiksi psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja ja erityislääkäri. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, esimerkiksi lukiseuloja.

Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Karkkilan lukiossa tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä

henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

Tuen toteuttaminen

Karkkilan lukiossa opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä.

Karkkilan lukiossa tukea toteutetaan mm. antamalla tukiopetusta, pidentämällä koeaikaa ja tukemalla oppisisällön keskeisten asioiden oppimista. Tuen muotoja ovat myös erillisen opiskelutilan tarjoaminen sekä lisääjän myöntäminen tehtävien palautukseen.

Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voi olla yksilötukea, yhteisopettajuutta tai ryhmämuotoista opetusta resurssien puitteissa. Se voi olla myös opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Oppimista hankaloittava vaikeus voidaan ottaa huomioon esimerkiksi opetuksen järjestämisessä.

Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Karkkilan lukiossa opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti ja säännöllisesti.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa

Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä vastuu omasta oppimisesta ja työskentelystä vahvistuvat. Opettajat opettavat lisäksi opiskelijaa käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Erityisopettaja tekee yhteistyötä aineenopettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä. Erityisopettaja teettää lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoille lukiseulat. Erityisopettaja voi kutsua opiskelijoita haastatteluun ja mahdolliseen tarkempaan lukitestiin lukiseulan tulosten perusteella. Erityisopettaja antaa myös resurssien mukaan ohjausta opiskelijoille, jotka kärsivät oppimisvaikeuksista. Erityisopettaja lähettää yhdessä rehtorin kanssa ylioppilastutkintolautakuntaan hakemuksen erityisjärjestelyistä ylioppilaskokeisiin liittyen.

Opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaaja seuraavat opiskelijan opintojen edistymistä. Opinto-ohjaaja tukee oppilasta monipuolisella ja yksilökohtaisesti suunnitellulla opinto-ohjauksella. Tuen tarvetta arvioidaan myös ryhmänohjaajien kanssa käytävissä ensimmäisen vuoden tulohaastatteluissa.

Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

4.3. Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto. Oppilaitoksesta käytetään soveltuviissa kohdissa myös ilmaisua lukio. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 1 §, muutettu lailla 377/2022).

Tässä luvussa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018 12 § ja 32 § sekä oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 §). Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 9§). Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. (YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista ja lukiolaki 714/2018 2 §, muutettu lailla 165/2022).

Opiskeluhooltoja toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3 §, muutettu lailla 377/2022). Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat opiskeluterveydenhoolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 § ja 3 §.) Opiskeluhooltopalvelut järjestetään ensisijaisesti lähipalveluna, jolle koulutuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan järjestää myös keskitetysti opiskeluterveydenhuollon toimipisteessä. Tällöinkin palvelun on oltava helposti opiskelijoiden saavutettavissa. (Terveystenhuoltolaki 378/2022 15 a § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9 §, muutettu lailla 377/2022).

Karkkilan lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhooltoja toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona.

Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaavat Karkkilan kaupunki ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja.

Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja.

Karkkilan lukiossa opiskeluhuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhuolto liittyy oppilaitoksen henkilöstön kasvatus- ja opetustehtävään. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista onkin oppilaitoksen henkilökunnalla. Lukion opiskeluhuollollista toimintaa johtaa rehtori.

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä tapauskohtaisesti koottava asiantuntijaryhmä.

Karkkilan lukion opiskeluhuoltoa ohjaa kolme eri suunnitelmaa:

1. Karkkilan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
2. Karkkilan kaupungin oppilashuollon opetussuunnitelma
3. Karkkilan lukion opiskeluhuoltosuunnitelma.

4.3.1. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma ja paikallisesti päätettävät asiat

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §). Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022). Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman valmistelussa (terveydenhuoltolaki 378/2022 15 a §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää koulutuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhuoltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä oppilaitoskohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Koulutuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhuoltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen

järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten oppilaitosten toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhuoltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022).

1) Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin oppilaitokselta. Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden opiskelijoiden ja lukioyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjässä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 §).

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisilta.

Arvioi käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (opiskeluterveydenhuolto sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut) henkilötyövuodet.

2) Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa lukiokoulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti kuuluu yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 6 §.) Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu lukioyhteisön hyvinvoinnista (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4 §).

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14§ (1501/2016))
- koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa (terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 5 §). Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina opiskelijan suostumukseen (lukiolaki 714/2018 58 § ja Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.) Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18 §). Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä (EU:n tietosuojasäädös (679 /2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999), lukiolaki 714/2018 58 §, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 22 §, muutettu lailla 377/2022, ja 23 §.)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (opiskeluterveydenhoolto, kuraattori- ja psykologipalvelut) (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 16 §, muutettu lailla 377/2022).
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 19 §)
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille (oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 20 §, muutettu lailla 377/2022 ja 21 §)
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä (lukiolaki 714/2018 41 §, muutettu lailla 165/2022)

- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

3) Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitosyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 4 §). Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 13 §, muutettu lailla 377/2022)
- lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 11 §)

4) Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus (lukiolaki 714/2018 40 §). Turvallisuuden varmistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista oppilaitosten kanssa. Koulutuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivittyksestä.

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden

kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018 40 §, muutettu lailla 165/2022). Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §, lastensuojelulaki 471/2007 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §).

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Koulu- ja oppilaitosyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen on osa opetusta ja koulun toimintakulttuuria, opiskeluhuoltoa ja kodin ja koulun sekä oppilaitoksen välistä yhteistyötä.

Lukiossa terveyden edistäminen on oman oppimisympäristön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen liittyvää toimintaa, jota toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi koulutuksen tulee tukea opiskelijoiden edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen elämänsä aikana.

Opiskeluhuollon yhteisöllisen tuen tavoitteena on seurata lukiossa olevien erilaisten opiskelijoiden toimintaa yhteisötasolla. Monet oppimisvaikeuksia tai syrjäytymistä aiheuttavat tekijät saavat alkunsa ryhmissä. Myönteisen ryhmädynamiikan tukeminen ja varhainen puuttuminen ryhmien toiminnan kielteisiin piirteisiin ovat tärkeitä yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtäviä. Oppimisympäristön tulee antaa opiskelijalle mahdollisuuksia kasvaa ja oppia yksilönä ja ryhmän jäsenenä.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon lähtökohtana on opiskelijan ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Opiskelijoilla tulee olla

mahdollisuus mielipiteidensä ilmaistamiseen kaikissa opiskelijoita ja lukioyhteisöä koskevissa asioissa. Toteuttamisessa otetaan huomioon sekä aikuistuvan nuoren itsenäisyyden tukeminen että huoltajien osallistuminen. Yhteisölliseen opiskeluhoitotyöhön kuuluu myös alueellinen yhteistyö. Karkkilan lukio tekee opiskeluhoitollon osalta yhteistyötä Karkkilan yhteiskoulun ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa.

Karkkilan lukion opiskeluhoito on osa esiopetuksesta perusopetukseen ja toiselle asteelle ulottuvaa jatkumoa. Opiskeluhoitollon toimivuutta ja yhteisiä käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään suunnitelmallisesti opetuksen järjestäjän toimesta. Kouluterveyskyselyt ja opiskelijatyytyväisyyskyselyt antavat informaatiota opiskeluhoitollollisten toimintojen toimivuudesta. Karkkilan lukion lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan osallisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta edistävät toimenpiteet. Lukion turvallisuuden ja terveyden edistämisen periaatteet ja toimintamallit on kirjattu Karkkilan lukion opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Karkkilan lukiossa toimii opiskeluhoitoryhmä. Ryhmä on monialainen ja sitä johtaa rehtori. Ryhmään kuuluvat psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja sekä erityisopettaja. Ryhmään pyydetään sovitusti muita opettajia, opiskelijoita sekä asiantuntijoita. Opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on suunnitella, kehittää, ohjata ja arvioida Karkkilan lukion opiskeluhoitotyötä.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitollalla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhoitollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhoito, opiskeluhoitollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhoito.

Yksilökohtaisen opiskeluhoitollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoittoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus. Toiminnassa otetaan huomioon opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajilleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoitollon sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä.

Yksittäistä opiskelijaa tai opiskelijaryhmää koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoitollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Asiantuntijaryhmiin valitaan henkilöt, jotka toimivat vastuullisina toimijoina opiskelijan hyvinvointia toteutettaessa. Kyseisen ryhmän kokoa se henkilö, jonka työtehtäviin asian käsittely kuuluu. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö toimii

yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa nimetessään ryhmän jäseniä. Jäsenten nimeäminen edellyttää opiskelijan suostumusta, tai ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumus.

Ryhmän tapaamisista laaditaan opiskeluhoitokertomus. Asiakirjaa säilytetään Karkkilan kaupungin yleisten ohjeiden mukaisesti.

4.3.2. Opiskeluhoitollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

OPISKELIJAHUOLTOSUUNNITELMA

Opiskeluhoito Karkkilan lukiossa

Karkkilan lukion opiskeluhoitollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista ja opiskeluympäristön terveellisyydestä sekä turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. Opiskelijoiden osallisuutta oman työyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi tuetaan. Vastuu opiskeluhoitollasta kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville.

Lukion opiskeluhoitoon kuuluvat koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito sekä opiskeluhoitollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhoitopalvelut. Opiskeluhoitollon palvelut edistävät kaikkien opiskelijoiden oikeutta oppia ja olla tasavertaisia yhteisön jäseniä. Palveluiden järjestämisestä vastaavat Karkkilan kaupunki ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoitollasta, ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoitollon palveluja.

Opintojen eteneminen turvataan ongelmien varhaisella tunnistamisella ja niihin puuttumisella. Jokaisen henkilökuntaan kuuluvan tulee kiinnittää huomiota siihen, että vuorovaikutus on opiskelijan itsetuntoa vahvistavaa ja kannustavaa. Jokaisen tehtäviin kuuluvat muun muassa opiskelijoiden hyvinvoinnin seuranta ja puuttuminen epäkohtiin, kuten koulukiusaamiseen tai ilkivaltaan. Karkkilan lukiossa opiskelijan hyvinvointi on koko henkilöstön vastuulla. Lukion opiskeluhoitollollista toimintaa johtaa rehtori.

1. Opiskeluhoitollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Karkkilan lukiossa kaikilla opiskelijoilla on oikeus tarvittaviin opiskeluhoitollon palveluihin. Tukea tarvitsevat sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan, joilla on oppimisvaikeuksia tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Karkkilan lukion opiskelijahuolto on osa esiopetuksesta perusopetukseen ja toiselle asteelle ulottuvaa jatkumoa. Opiskeluhuollon kokonaistarpeen arvioinnissa hyödynnetään Karkkilan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ja kouluterveyskyselyn tuloksia sekä Karkkilan lukion opiskelijatyytyväisyyskyselyitä. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluhuollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhuollon palveluihin voi opiskelija hakeutua suoraan itse tai huoltajien, oppilaitoksen henkilöstön tai muun viranomaisen ohjaamana. Karkkilan lukion opiskelijoilla on mahdollisuus käyttää nuorisopsykologin palveluita. Kuraattorin tapaaminen on mahdollista lukiolaisille jokaisena koulupäivänä. Terveystieteiden vastuuosastolle pääsee arkipäivisin ja tarvittaessa terveystieteiden vastuuosastolta kautta myös koululääkärin vastaanotolle. Psykologi-, kuraattori- ja opiskeluterveydenhuoltopalveluiden järjestämisestä vastaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Opiskeluhuollon palveluista tiedotetaan opiskelijoille ja heidän huoltajilleen Karkkilan lukion kotisivuilla, Wilma-tiedotteissa sekä 1. vuosikurssin opiskelijoille kouluvuoden alussa. Opiskeluhuollon palvelut tukevat lisäksi lukion henkilöstöä opiskelijoihin liittyvissä asioissa. Psykologi, kuraattori ja terveystieteen vastuuosasto ovat mukana myös opiskeluhuoltoryhmässä suunnittelemassa, kehittämässä ja seuraamassa oppilaitoksen ennaltaehkäisevää yhteisöllistä opiskeluhuoltoa.

2. Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi rakentuu koko henkilöstön ja opiskelijoiden yhteishengestä. Opiskelijan aito kohtaaminen, kuunteleminen ja kunnioittaminen lisäävät turvallisuuden ja luottamuksen tunnetta. Hyvän opiskelun edellytyksenä on oppilaitosyhteisön myönteinen ilmapiiri ja toisesta välittämisen kulttuuri.

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Yhteisöllisen opiskeluhuollon edistäminen kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville osana heidän päivittäistä toimintaansa. Opiskeluhuollossa painopiste on ongelmien ennaltaehkäisyssä.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon lähtökohtana on opiskelijan ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Toteuttamisessa otetaan huomioon sekä aikuistuvan nuoren itsenäisyyden tukeminen, että huoltajien osallistuminen. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämisen ja nuorten kehityksen kokonaisvaltaisen tukemisen varmistamiseksi tehdään yhteistyötä myös Karkkilan yhteiskoulun, Karkkilan kaupungin etsivän nuorisotyön, nuorisotoimen sekä eri kansalaisjärjestöjen kanssa.

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Myöhästymisten ja poissaolojen seuraamisen tärkein tavoite on tukea opiskelijan lukionkäyntiä. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista läsnäoloa. Ajoissa oppitunneille saapuminen ja

säännöllinen koulunkäynti osoittavat vastuuntuntoista asennetta opiskeluun. Opiskelijan osallistumista opetukseen seurataan jatkuvasti, ja opettajat, ryhmänohjaajat ja muu henkilökunta puuttuvat aktiivisesti poissaoloihin ottamalla yhteyttä opiskelijoihin ja huoltajiin.

Ryhmänohjaajat haastattelevat jokaisen opiskelijan henkilökohtaisesti jokaisena lukuvuotena. Yhteisöllisen opiskeluhuollon ja opiskelijoiden osallisuuden edistäminen alkaa heti uusien opiskelijoiden perehdyttämisellä koulun käytäntöihin ryhmänohjaajien johdolla. Tähän liittyy esimerkiksi lukion järjestyssääntöihin tutustuminen ja oman ryhmänohjaajan säännölliset tuokiot ja ryhmäyttäminen.

Karkkilan lukion kriisityön tavoitteena on tunnistaa kriisit ja toimia niissä nopeasti, tehokkaasti ja hallitusti. Lukiossa on laadittu kriisivalmiussuunnitelma, jossa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma on valmisteltu yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma. Kriisisuunnitelman avulla oppilaitos vahvistaa yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista ja siten myös tukee oppilaitoksen henkilöstön jaksamista. Henkilöstöä ja opiskelijoita koulutetaan säännöllisesti kriisitilanteissa toimimiseen sekä järjestetään pelastusharjoituksia yhteistyössä Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa.

Kriisitilanteissa tiedottamisessa ja toiminnassa noudatetaan viranomaisten antamia ohjeita. Keskeinen vastuuhenkilö kriisitilanteiden tiedottamisessa ja toiminnan johtamisessa on rehtori. Kriisin selvittäminen oppilaitostasolla on välttämätöntä, koska oppilaitos on aina merkittävä paikka nuorten elämässä. Oppilaitosyhteisö ja sen jäsenet voivat muodostaa vahvan suojaa ja turvaa antavan tuen kriisin kohdanneille. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa ja opiskelijan suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä kuvataan erillisissä suunnitelmissa.

Karkkilan lukion terveydellisten olojen ja hyvinvoinnin valvonta ja tarkastelu ovat monen tahon yhteistyötä. Periaate on, että jokainen viranomainen käyttää hyväkseen toisen asiantuntemusta. Näitä asioita käsittelevät muun muassa työterveyshuollon työpaikkaselvitykset, työpaikan oma riskianalyysi, kiinteistöhuollon raportit ja katselmukset, palo- ja pelastuskatselmus ja työsuojelutarkastukset. Mukana tarkastuksissa ovat yleensä rehtori, oppilaitoksen turvallisuusvastaava, terveydenhoitaja, työterveyshoitaja ja työsuojeluvaltuutettu. Todettujen puutteiden ja epäkohtien korjaamista on seurattava vuosittain. Oppilaitos osallistuu erilaisiin työhyvinvointia ja opiskelijoiden hyvinvointiin koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin ja kartoituksiin, joiden tuloksia käytetään hyväksi opiskeluhuollollisessa suunnittelussa ja toiminnan arvioimisessa.

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen opiskeluympäristön toteutumista niin, että jokainen opiskelija voi ominaisuuksistaan riippumatta opiskella yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti muiden kanssa. Opiskelua vaikeuttavia esteitä ovat esimerkiksi näkö-, kuulo- ja liikuntavammat, mutta esteettömässä oppimisympäristössä huomioidaan myös psyykkisiin, sosiaalisiin ja oppimisvaikeuksiin liittyvät yksilölliset tuen tarpeet. Jotta opiskelija voi osallistua täysipainoisesti opiskeluun, Karkkilan lukiossa huomioidaan vaihtoehtoiset opetusmenetelmät ja -materiaalit, joustavat

opetusjärjestelyt sekä opiskelijan yksilölliset tarpeet, kuten apuvälineiden, avustajan tai muiden tukipalveluiden käyttö. Opiskelija voidaan tietyin edellytyksin myös vapauttaa kokonaan jonkin oppiaineen opiskelusta.

Tupakointi ja nuuskaaminen on kielletty Karkkilan lukion alueella ja lukion ulkopuolella järjestetyissä koulun tilaisuuksissa. Karkkilan lukion järjestyssäännöissä kielletään alkoholin, huumeiden ja huumaavasti vaikuttavien aineiden hallussapito ja käyttö sekä niiden vaikutuksen alaisena esiintyminen lukion alueella ja lukion järjestämissä tilaisuuksissa. Huumeiden hallussapidosta ja käytöstä ilmoitetaan aina poliisiviranomaiselle.

Karkkilan lukion päihdetoimintatoimintamalli

Lukion päihdesuunnitelman tavoitteena on edistää opiskelu- ja työkykyä sekä opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia, ehkäistä päihteiden käytöstä johtuvia ongelmia ja edistää varhaista puuttumista opiskelijan päihteiden käyttöön. Päihteiden käyttö voi heikentää opiskelukykyä ja haitata opintojen suorittamista.

Päihteillä tarkoitetaan tupakkatuotteita, alkoholia, huumeita sekä lääkkeitä tai muita päihtymistarkoituksessa käytettyjä aineita. Päihdeongelma ja päihteiden väärinkäyttö tarkoittavat tässä yhteydessä sellaista päihteiden liika- ja sekakäyttöä, joka vaikuttaa haittaavasti henkilön opiskeluun tai vaarantaa henkilön oman tai oppimisympäristön turvallisuuden. Päihdesuunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden taustalla ovat lukiolaki, työturvallisuuslaki, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä tupakka-, huumausaine- ja rikoslaki.

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta. Päihteiden ja huumaavien aineiden käyttö ja hallussapito opiskeluympäristössä on kielletty, tupakkatuotteiden hallussapito on kielletty alle 18-vuotiailta. (531/2017 § 80.)

Opettajalla ja rehtorilla on oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa edellä mainitun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi. Kaikilla oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvilla on velvollisuus puuttua asiaan heti, jos aineiden käyttöä tai hallussapitoa epäillään.

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Lain (523/2015) mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentämisen.

Lukion päihdetyö painottuu ennaltaehkäisevään työhön ja tiedon jakamiseen sekä varhaiseen puuttumiseen. Opiskeluhuollon tavoitteena on tukea opiskelijan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia ja sen myötä ennaltaehkäistä päihteidenkäyttöä. Päihdekasvatusta tukee yhteistyö

kunnan terveys-, sosiaali- ja nuorisotoimen ja vanhempien kanssa ja lukion opetussuunnitelmaan kirjatut toimet.

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on, että opiskelijalla on mahdollisuus ja oikeus turvalliseen ja terveelliseen kasvuun. Opiskelijan kasvua pyritään tukemaan yhteistyössä vanhempien kanssa moniammatillisuutta hyödyntäen.

Oppilaitosten ehkäisevä päihdetyö koostuu muun muassa (THL 2020):

- terveen kasvun ja kehityksen tukemisesta
- terveen ja turvallisen oppimisympäristön edistämisestä
- päihdekasvatuksesta: oppilaitoksen päihteiden ehkäisyä koskevasta opetussuunnitelmasta ja päihde-pelissäännöistä
- hyvästä yhteistyöstä kotien kanssa
- opetuksen tuesta, joka auttaa pysymään opinnoissa ja pärjäämään niissä
- opiskeluhuollon moniammatillisesta yhteistyöstä, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tuesta sekä terveystarkastuksista
- oikeanlaisesta ja oikea-aikaisesta puuttumisesta päihteiden käyttöön
- yhteistyöstä päihdepalvelujen kanssa
- yhteistyöstä muiden paikalliseen ehkäisevän päihdetyön verkostoon kuuluvien toimijoiden kanssa
- vapaa-ajan toiminnasta

Päihde- ja pelikasvatus perustuu lähtökohtaisesti opettajien omaan toteutukseen, jota ulkopuoliset tahot voivat täydentää ajoittain erillisillä toteutuksilla (Soikkeli, Salasuo, Puuronen & Piispa 2012). Oppilaitosten päihdekasvatus voi käytännössä tarkoittaa erillisiä oppitunteja tai laajempia kouluohjelmia, joissa vahvistetaan elämänhallinnan taitoja. Lisäksi voidaan järjestää yksittäisiä teemaan liittyviä tietoisuuksia tai tempauksia. Päihdekasvatuksen vaikuttavuutta lisäävät toisto, riittävä kesto, intensiivisyys ja vuorovaikutteisuus. (THL 2020.)

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on lisätä opiskelijoiden osallisuutta. Osallistavia ja toiminnallisia menetelmiä ovat mm. erilaiset tapahtumat ja teemaviikot, joiden järjestämisessä opiskelijat ovat aktiivisesti mukana. Opiskelijoiden päihteiden käytöstä saadaan tietoa valtakunnallisesti toteutettavalla kouluterveyskyselyllä sekä terveystarkastuksen yhteydessä. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi, ja sen tuloksia käsitellään oppilaitoksessa sekä henkilöstön että opiskelijoiden kanssa.

VARHAINEN PUUTTUMINEN

Opiskelijan ja (alaikäisen) huoltajan kanssa on hyvä ottaa huoli puheeksi mahdollisimman varhain. Opiskelijalta voi kysyä suoraan hänen päihteiden käytöstään ja kertoa, minkä takia huoli on herännyt. Ennen huolen puheeksi ottamista on mahdollista myös konsultoida asiassa lukion opiskeluhuollon henkilöstöä. Huolen esiin nostamisen tarkoituksena on avun ja tuen tarjoaminen. Myös nuoria tuetaan kertomaan aikuiselle mahdollisesta huolesta kaverin päihteiden käyttöön tai liialliseen

pelaamiseen liittyen, jotta asiaan voidaan puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Opettaja keskustelee oppilaan ja huoltajien kanssa yhdessä oppilashuoltoryhmän jäsenen kanssa. Seuranta- ja dokumentointisuunnitelma laaditaan yhdessä oppilashuoltoryhmän henkilöstön kanssa. Huolen ollessa toistuvaa konsultoidaan lastensuojelua.

Ongelmapelaaminen voi näkyä esim. (Pelikasvattajan käsikirja 2013, 103):

- koneen äärellä vietetään paljon aikaa ja tauot unohtuvat
- pelaamattomuus aiheuttaa levottomuutta ja ärtyisyyttä
- pelaamisen rajoittaminen aiheuttaa voimakkaita negatiivisia tunnereaktioita
- pelimaailman ulkopuoliset sosiaaliset suhteet jäävät pois tai kaventuvat merkittävästi
- erilaiset velvollisuudet jäävät hoitamatta pelaamisen takia
- pelaaminen sekoittaa vuorokausirytmin
- pelaaminen aiheuttaa poissaoloja koulusta tai töistä
- muut harrastukset jäävät pois pelaamisen takia

Päihtymistilanne tai sen epäily

1. Havainto opiskelijan päihtymistilasta.

Havaitsija keskustelee opiskelijan kanssa ja ilmoittaa välittömästi päihtymisepäilystä rehtorille. Opiskelija saatetaan erilliseen tilaan esim. rehtorin huoneeseen, terveydenhoitajan lepohuoneeseen tai ryhmätyötilaan. Opiskelijaa ei saa jättää yksin. Täysi-ikäisen opiskelijan vointi huomioiden hänet ohjataan pois koulun alueelta tai pyydetään poliisin/ensihoidon virka-apua.

2. Yhteys kotiin.

Rehtori tai terveydenhoitaja pyytää alaikäisen opiskelijan huoltajaa toimittamaan lapsensa terveyskeskukseen päihtymistilanteen arvioon.

Mikäli huoltajiin ei saada yhteyttä, koulun henkilökuntaan kuuluva saattaa opiskelijan taksilla terveyskeskukseen. Tarvittaessa ollaan yhteydessä poliisiin.

3. Tapaaminen koululla.

Rehtori kutsuu alaikäisen opiskelijan huoltajineen tai täysi-ikäisen opiskelijan koululle kuulemistilaisuuteen. Lisäksi kootaan yksilöllinen opiskeluhuoltoryhmä nuoren tuen tarpeen selvittämiseksi ja tukipalveluista sopimiseksi.

Alaikäisen lapsen kohdalla tapahtumasta tehdään lastensuojeluilmoitus.

Henkilökunnan jäsen tavataan päihtyneenä koulussa. Henkilökunnan jäsenen päihtymystila varmistetaan, ja hänet ohjataan työpaikalta pois. Päihtymistapauksen jälkeen asiasta keskustellaan, ja henkilökunnan jäsen ohjataan tarvittaessa kunnan päihdehuolto-ohjelmaan.

Jos koulun ulkopuolinen henkilö tavataan päihtyneenä koulussa:

Aikuinen voidaan vain poistaa tilaisuudesta, jos ei synny päihtyneen heitteillejätön ilmeistä vaaraa. Tarvittaessa otetaan yhteys poliisiin.

Karkkilan lukion opiskeluhuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Karkkilan lukiossa toimii monialainen rehtorin johtama opiskeluhuoltoryhmä. Ryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi koulupsykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja sekä tarvittaessa opettajat. Kokoontumisiin kutsutaan tarpeen mukaan muita asiantuntijoita ja yhteistyötahoja, sekä tehdään yhteistyötä opiskelijakunnan hallituksen kanssa. Ryhmään voivat ottaa yhteyttä opiskelijat, huoltajat, opettajat ja muu henkilökunta. Ryhmä kokoontuu työvuoden aikana neljä kertaa ja tarvittaessa useamminkin.

Karkkilan lukion opiskeluhuoltoryhmä vastaa lukion opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, opiskeluhuoltotyön koordinoinnista ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyys, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Hyvinvointiryhmä laatii lukuvuositaisen toimintasuunnitelman yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseksi oppilaitoksessa. Ryhmä voi toteuttaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa esimerkiksi teemapäiviä tai muita tapahtumia opiskelijoiden ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet ja osallistuminen

Karkkilan lukion kaikki opiskelijat kuuluvat opiskelijakuntaan. Opiskelijakunta valitsee keskuudestaan vuosittain hallituksen, joka organisoii opiskelijakunnan toimintaa. Opiskelijakunnan hallitus valvoo opiskelijoiden etuja, ja sitä kuullaan opiskelijoita koskevien päätösten teossa. Opiskelijakunnan hallituksen edustajia voidaan kutsua mukaan opettajainkokouksiin. Opiskelijakunnan hallituksen kautta opiskelijakunta voi tehdä aloitteita ja parannusehdotuksia opiskeluviihtyvyyden lisäämiseksi ja pääsee näin kehittämään oppimisympäristöä yhdessä opettajakunnan kanssa.

Opiskelijakunta suunnittelee ja järjestää erilaisia tempauksia ja tapahtumia, joilla pyritään edistämään yhteisöllisyyttä koulussa ja luomaan myönteistä yhteishenkeä opiskelijoiden keskuudessa. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus osallistua koulun juhlien suunnitteluun ja toteutukseen sekä toimia aktiivisesti sosiaalisen median keinoja käyttäen osallisuuden ja viestinnän edistämiseksi.

Opiskelijoita kutsutaan myös mukaan muihin koulun kehittämiseen liittyviin työryhmiin. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi opetussuunnitelman valmisteluun sekä yhteisölliseen opiskelijahuoltoon liittyvät työryhmät. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteen ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteistyötä koskevissa asioissa.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyöllä huoltajien kanssa tuetaan opiskelun edellytyksiä sekä opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Kodin ja lukion välinen yhteistyö pyritään järjestämään niin, että opiskelija saa tukea sekä opiskelua, että hyvinvointia koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden huoltajille kerrotaan lukion käytännöistä. He saavat omat käyttäjätunnukset Wilmaan, joka toimii pääasiallisena viestintäkanavana kodin ja koulun välillä. Huoltajat voivat viestiä, seurata lukujärjestyksiä, opintosuorituksia, poissaoloja sekä tiedotteita reaaliajassa opettajien ja muun henkilökunnan kanssa. Opiskelija voi 18 vuotta täytettyään antaa luvan vanhempiensa käyttöoikeuden jatkumiselle Wilmassa. Lukion toiminnasta ja tapahtumista tiedotetaan Wilman lisäksi lukion kotisivuilla ja lukuvuosioppaassa. Ajankohtaisia tapahtumia on mahdollisuus seurata myös Karkkilan lukion sosiaalisen median kanavista.

Karkkilan lukion vanhempainilloissa kerrotaan keskeisistä ja ajankohtaisista lukio-opiskeluun liittyvistä asioista. Vanhempainillassa huoltajilla on myös mahdollisuus keskustella ryhmänohjaajien, opettajien, opinto-ohjaajien sekä rehtorin kanssa.

Huoltajia informoidaan lukion opiskelijahuollosta ja sen toiminnasta sekä erityisopettajan palveluista ja rohkaistaan heitä ottamaan yhteyttä oppilaitoksen henkilökuntaan. Tarvittaessa huoltajia voidaan kutsua mukaan opiskelijahuollon kokouksiin ja heillä on mahdollisuus osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

Ryhmänohjaaja toimii ensisijaisena yhteydenpitäjänä. Opiskelijan hyvinvointiin tai oppimiseen liittyvissä pulmatilanteissa yhteistyö kodin kanssa tiivistyy. Koulusta otetaan yhteyttä kotiin, jos opiskelijalla on esimerkiksi poissaoloja, hänen opintonsa eivät etene normaalisti tai ilmenee muita ongelmia, joista koulussa huolestutaan. Ryhmänohjaaja on ensisijainen yhteydenottaja, mutta tarvittaessa myös opinto-ohjaaja, psykologi, kuraattori, rehtori, terveydenhoitaja tai yksittäinen aineenopettaja voi ottaa yhteyttä huoltajaan.

Kaikessa koulun ja kodin välisessä yhteistyössä noudatetaan lain edellyttämiä lupa- ja salassapitokäytäntöjä.

Yhteistyö muiden opiskeluhuoltoon läheisesti liittyvien tahojen kanssa

Yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa

Etsivään nuorisotyöhön ollaan lukiolta yhteydessä, kun opiskelija on vaarassa pudota pois lukio-opinnoissa ilmenneiden ongelmien takia. Ilmoitus tehdään lukiosta myös silloin, jos opiskelija eroaa ilman varmaa jatkosuunnitelmaa. Opiskelijoille ja huoltajille on jo lukioon tulovaiheessa tiedotettu asiasta, ja Karkkilan etsivät nuorisotyöntekijät käyvät esittäytymässä 1. vuoden opiskelijoille ensimmäisenä syksynä.

Yhteistyö poliisin kanssa

Karkkilan lukiossa tehdään tarvittaessa yhteistyötä poliisin kanssa. Poliisin edustaja käy lukiossa kertomassa ajankohtaisista nuorten turvallisuuteen liittyvistä asioista poliisin näkökulmasta.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle Karkkilan lukion opiskelijalle annettavia opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja ja tapauskohtaisesti koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän palveluja.

Opiskeluhuolto kuuluu koko Karkkilan lukion henkilökunnalle. Havaittuaan opiskelijalla psykologille tai kuraattorille kuuluvia opiskeluvaikeuksia, sosiaalisia tai psyykkisiä vaikeuksia, oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan on otettava yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa. Tieto opiskelijan avun tarpeesta tulee kulkea mahdollisimman nopeasti, jotta opiskelija saa tarvitsemansa tuen ennen tilanteen muuttumista vakavammaksi. Huolen ja vaikeuksien ilmetessä henkilökuntaan kuuluvan tulee ottaa yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin, vaikka opiskelija ei olisi siihen suostuvainen. Silloinkin opiskelijaa on tiedotettava yhteydenotosta ja antaa opiskelijalle mahdollisuus keskustella yhteydenoton syistä. Yhteydenottajan on annettava hallussaan olevat tarvittavat tiedot opiskelijan tilanteesta, jotta tuen tarve voidaan arvioida.

Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla pyritään antamaan tukea ja ohjausta oppimiseen ja opiskeluun. Näillä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Samalla pyritään tukemaan opiskelijoiden sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Pyrkimyksenä on, että opiskelija pääsee keskustelemaan henkilökohtaisessa tapaamisessa joko psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä ja kiireellisessä asiassa samana tai seuraavana työpäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi psykologi tai kuraattori yhdessä opiskelijan kanssa. Opiskelija voi itse hakeutua kuraattori- ja psykologipalveluihin tai tulla niihin oppilaitoksen henkilöstön, huoltajien tai muiden tahojen aloitteesta tai ohjauksesta. Psykologi tai kuraattori arvioi, millaista tukea tai ohjausta opiskelija tarvitsee, ja ohjaa hänet tarvittaessa saamaan muita opiskeluhuollollisia palveluita tai tukipalveluita.

Psykologi toimii psykologisena asiantuntijana ja konsulttoijana. Hän tukee opiskelijaa hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyvissä kysymyksissä matalan kynnyksen periaatteella ja ohjaa tarvittaessa jatkohoitoon. Psykologi tekee yhteistyötä huoltajien, opiskelijan hoitoon osallistuvien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Hän osallistuu kriisityöhön ja on lukion opiskeluhuoltoryhmän jäsen.

Kuraattori auttaa selvittämään nuoren kehitykseen, elämäntilanteeseen ja opiskeluun liittyviä ongelmia. Kuraattori tukee psykososiaalisen työn keinoin opiskelijoiden toimintakykyisyyttä, sosiaalista hyvinvointia, elämänhallintaa ja myönteistä kokonaiskehitystä sekä yksilötasolla että yhteisöllisesti. Hän auttaa mm. kriisitilanteissa, ihmissuhdeongelmissa, riippuvuus- ja mielenterveysongelmissa sekä sosiaalisissa pulmatilanteissa matalan kynnyksen periaatteella. Kuraattori järjestää yhteistyössä nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa tarpeenmukaisen lukion sisäisen ja moniammatillisen viranomaisverkoston tuen sekä muut tarpeelliset toimenpiteet sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Kuraattori on lukion opiskeluhuoltoryhmän jäsen.

Lukion kuraattori on tavattavissa arkipäivisin koulun C-osassa työhuoneessa, ja ajan voi varata joko puhelimella 050 3458 468, Wilmassa tai tulemalla suoraan vastaanotolle.

Terveydenhuoltopalvelut

Opiskeluterveydenhuollolla tarkoitetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista opiskeluterveydenhuoltoa, jota lukiossa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri ja johon ovat oikeutettuja kaikki lukion opiskelijat. Terveydenhoitaja on lukion opiskeluhuoltoryhmän jäsen.

Terveydenhoitaja on koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntija, joka seuraa opiskelijoiden kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä opiskelukykyä opiskelujen ajan. Terveydenhoitajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestetty siten, että hänellä on vastaanotto lukiossa vähintään yhtenä päivänä viikossa. Akuuteissa tilanteissa opiskelija voi tarvittaessa tulla vastaanotolle ilman ajanvarausta.

Lukion opiskeluterveydenhuollossa terveydenhoitaja tekee terveystarkastuksen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Lääkärin terveystarkastus toteutetaan toisen vuosikurssin pojille kutsuntaterveystarkastuksena, ja tytöille tarjotaan lääkärintarkistusaika ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotena. Suun terveystarkastus järjestetään opiskelijalle vähintään kerran opiskeluaikana, ja siinä selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.

Terveydenhoitaja on pääsääntöisesti tavoitettavissa puhelimella 044 763 3284 tai Wilman kautta sekä suoraan ilman ajanvarausta koulun C-osassa. Välitöntä hoitoa vaativat akuutit asiat hoidetaan Karkkilan terveysaseman päivystyksen kautta

Monialainen asiantuntijaryhmä

Tapauskohtaisesti koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoa se opiskeluhuollon tai oppilaitoksen henkilökunnan edustaja, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu. Monialaisen asiantuntijaryhmän muodostaa tilannekohtaisesti koottu ryhmä, johon voivat kuulua lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja tai muu opiskelijan kannalta keskeinen opettaja tai opiskelijan nimeämä henkilö. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai hänen huoltajansa suostumuksella.

Mikäli täysi-ikäinen opiskelija tai alaikäisen opiskelijan huoltaja kieltävät tapaamisen järjestämisen, sitä ei voida järjestää. Kuitenkin mikäli opiskelijalla ei poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella asiantuntijaryhmä voi kokoontua.

Asiantuntijaryhmän tapaamiset tulee kirjata opiskelijahuoltokertomukseen, ja ne on arkistoitava opiskelijahuoltorekisteriin.

Opintojen ohjaus ja jatko-opintojen suunnittelu

Opinto-ohjaaja osallistuu yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön monialaisen yksilökohtaisen asiantuntijaryhmän osana. Hän suunnittelee ja seuraa opiskelijoiden yksilöllisiä opintoja. Hänen asiantuntemustaan tarvitaan erityisesti silloin, jos opiskelijan opinnot eivät etene suunnitellusti esimerkiksi terveyteen tai elämäntilanteeseen liittyvän syyn takia. Tarvittaessa opinto-ohjelmaa voidaan muuttaa ja keventää, opiskeluaikaa pidentää tai opiskelu voidaan väliaikaisesti keskeyttää. Tällaisissa tilanteissa opinto-ohjaaja tekee tiivistä yhteistyötä kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan kanssa. Lisäksi opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä erityisopettajan kanssa hänen suunnitellessaan tukijärjestelyjä erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Opiskelijan erityistarpeet pyritään ottamaan huomioon yksilöllisissä kurssivalinnoissa siten, että kullakin opiskelijalla olisi edellytykset opinnoissa menestymiseen ja jatkokoulutukseen pääsemiseen. Opinto-ohjaaja tekee tarvittaessa yhteistyötä myös aineenopettajien kanssa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukemiseksi.

Opinto-ohjaaja suunnittelee jatko-opintoja yhdessä opiskelijan kanssa koko lukioajan. Opinto-ohjaaja tuo esiin tietoa eri alojen psyykkisistä ja terveydellisistä vaatimuksista ja auttaa opiskelijahuollollisen tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa löytämään itselleen sopivia jatkokoulutusvaihtoehtoja. Lisäksi opinto-ohjaaja on opiskelijan tukena tilanteessa, jossa lukio-opinnot eivät suju ja lukio-opinnot keskeytyvät. Opinto-ohjaaja auttaa opiskelijaa löytämään sopivan opiskelupaikan tai ohjaa hänet etsivän nuorisotyön piiriin. Tarvittaessa opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä myös huoltajien kanssa.

Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan opiskelijoille, joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi. Erityisen tuen piiriin kuuluvat myös opiskelijat, jotka tarvitsevat tukea psyykkisistä, sosiaalisista tai elämäntilanteeseen liittyvistä syistä tai joilla on oppimisvaikeuksia.

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on muihin opiskelijoihin nähden tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Erityinen tuki voi olla pedagogista tukea, joka kohdistuu oppimaan oppimiseen, oman oppimistyylin löytämiseen sekä itsetunnon vahvistamiseen oppijana. Tätä tukea koordinoi erityisopettaja.

Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen

Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion ja lääkityksen järjestäminen hoidetaan kouluterveydenhuollon ja koulun henkilöstön sekä opiskelijan ja huoltajien yhteistyönä. Sairauden vaatima koulupäivän aikainen hoito suunnitellaan tapauskohtaisesti kouluterveydenhuollon kanssa. Kouluterveydenhuollon tulee varmistaa yhteistyö koulun sekä sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Erityisruokavalioista vaaditaan opiskelijoilta täyttämään sähköinen ilmoitus ruokahuollolle. Eettisistä tai uskonnollisista syistä tarvittava erityisruokavalio tai kasvisruokavalio toteutetaan alaikäisen opiskelijan huoltajan tai täysi-ikäisen opiskelijan ilmoituksen perusteella.

Yhteistyö sosiaalitoimen ja lastensuojelun kanssa

Opetustoimen palveluksessa oleva henkilö on velvollinen salassapitosäännösten estämättä ja viipymättä ilmoittamaan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos hän on tehtävässään saanut tietää nuoresta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitus pitää tehdä, mikäli kodin kanssa tehtävällä yhteistyöllä ei saada selvyyttä siihen, onko opiskelijan arjessa kaikki kunnossa.

Hyvään toimintatapaan kuuluu, että opetushenkilöstö ilmoittaa aikeestaan myös huoltajalle, mikäli siitä ei hänen arvionsa mukaan aiheudu vaaratilannetta opiskelijalle. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, vaikka lapsi tai perhe kieltää sen tekemisen. Kuraattoria, joka vastaa lukion sosiaalityöstä, ja lastensuojelun työntekijöitä voi myös tarvittaessa konsultoida ongelmatilanteissa.

Yksilöllisen opiskeluhuollon kirjaamiset - opiskeluhuoltokertomukset

Opiskeluhuoltorekisteri ja tietojen tallettaminen

Yksilöllisen opiskeluhuollon järjestämiseen liittyvistä henkilörekistereistä ja opiskeluhuollon kertomuksista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Koulutuksen järjestäjän vastuulla olevien opiskeluhuoltorekisterin ja opiskeluhuollon kertomusten lisäksi yksilöllisen opiskeluhuollon toteutuksessa käytetään myös terveydenhuollon ja sosiaalitoimen rekistereitä ja asiakirjoja.

Opiskelijalla ja alaikäisen opiskelijan huoltajalla on oikeus saada tietää, mitä tietoja hänestä on rekistereihin ja kertomuksiin merkitty ja kenelle tietoja on luovutettu. Tietojen luovuttajan on varmistuttava siitä, että myös tietojen vastaanottaja huolehtii tietojen käsittelystä asianmukaisesti.

Opiskeluhuoltorekisteri

Koulutuksen järjestäjä ylläpitää rekisterinpitäjänä monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan oppilaitoksen toteuttamassa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa laadittavat opiskeluhuoltokertomukset sekä muut siihen liittyvissä tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä opiskelijaa koskevat asiakirjat. Rekisterinpitäjän on nimettävä rekisterille vastuhenkilö, joka määrittelee tapauskohtaisesti käyttöoikeuden rekisteriin.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuollon kertomuksiin seuraavasti:

- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö sekä muut opiskeluhuoltoa toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat opiskelijan yksilötapaamiset potilaskertomukseen ja muihin tarpeellisiin terveydenhuollon potilasasiakirjoihin.
- Opiskeluhuollon kuraattorit kirjaavat yksilötapaamisissa kertyvät asiakastiedot opiskeluhuollon kuraattorin asiakaskertomukseen.
- Opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollon tarvetta. Ryhmän jäsenten toteuttaessa jo suunniteltuja ja sovittuja yksilöllisiä opiskeluhuollon

tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhuoltokertomukseen.

Opiskeluhuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi, ja siihen kirjataan seuraavat opiskelijaa koskevat tiedot:

- Nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- Asian aihe ja vireille panija
- Opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet
- Tiedot asian käsittelystä opiskeluhuoltoryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehty päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
- Toteutetut toimenpiteet
- Kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa

Mikäli sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Tietojen luovuttaminen ja salassapito

Opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa:

- oppilaitoksen rehtorille ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi
- opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten, opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten
- poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai mikäli opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta. (L1287/2013 23§).

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä: opiskelijahuoltoa ja opiskelijan opetuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, opiskelijan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka

sisältävät opiskelijan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja.

Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä suunnitellaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös opiskelijakunnan edustajat. Huoltajilta kerätään tietoa ja mielipiteitä yhteisöllisestä opiskeluhoitoa toiminnasta sekä vanhempainilloissa että erilaisten kyselyiden avulla.

Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja alaikäisen opiskelijan kanssa. Opiskelija ja opiskeluhoitoa tai oppilaitoksen henkilökunnan edustaja, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu, sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän palaveriin. Opiskelijalta tulee aina saada suostumus hänen asioidensa käsittelyyn. Mikäli täysi-ikäinen opiskelija tai alaikäisen opiskelijan huoltaja kieltävät tapaamisen järjestämisen, sitä ei voida järjestää. Kuitenkin mikäli opiskelijalla ei poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajan suostumuksella asiantuntijaryhmä voi kokoontua.

Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhoitoa, ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoitoa palveluja. Opiskelijan ja huoltajan osallisuus opiskeluhoitoa, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhoitoa tiedottaminen lisäävät opiskeluhoitoa tuntemusta ja auttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoitoa.

Koulu tiedottaa monipuolisesti opiskeluhoitoa käytännöistä ja opiskeluhoitopalveluihin hakeutumisen periaatteista. Tiedotuskanavina ovat ensisijaisesti Karkkilan lukion kotisivut sekä Wilma. Vanhempainilloissa tiedotetaan huoltajia opiskeluhoitoa palveluista ja prosesseista. Ryhmänohjaajat huolehtivat oman ryhmänsä tiedottamisesta.

Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Karkkilan lukion opiskeluhoitoryhmä vastaa opiskelijahuitoa kehittamisestä ja arvioinnista. Opiskelijahuitoa saatavuutta, riittävyttä ja sisältöä arvioidaan vuosittain. Opiskelijahuitoa arviointi toteutetaan osana opiskelijapalautetta. Opiskelijoille tehdään vuosittain kyselyt Wilman kautta opiskelusta ja sitä tukevista palveluista. Lisäksi toteutetaan kouluterveyskyselyjä. Näiden kyselyjen tuloksia hyödynnetään toiminnan kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. Kyselyiden tulokset tiedotetaan opiskelijoille ryhmänohjaustuokioissa ja opiskelijakunnan hallituksen kautta, huoltajille vanhempainilloissa ja tarvittaville yhteistyökumppaneille yhteisissä tilaisuuksissa.

4.4. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käytettävä muuta kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom., muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja (lukiolaki 714/2018, 41 § muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita.

Laissa säädetty kurinpitotoimet:

- Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Kurinpitotoimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. Kurinpitotoimesta tulee antaa päätös. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetty kurinpitokeinot

- Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa

opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

- Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Kurinpitokeinoista on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Kurinpitokeinot tulee kirjata. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom., muutettu lailla 165/2022)

Lukiolain (714/2018, 40§) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojella opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Koulutuksen järjestäjän tulee samaisen pykälän mukaan laatia ja ohjeistaa opetussuunnitelman laatimisen yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Koulutuksen järjestäjän tulee myös hyväksyä järjestyssäännöt tai muut vastaavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

- Päätöksen oppitunnilta poistamisesta tekee opintojakson opettaja tai opintojakson opettajat yhdessä. Koulun muusta tilaisuudesta päätöksen poistamisesta tekee rehtori tai paikalla oleva opettaja tai opettajat yhdessä. Luokasta tai tilaisuudesta poistamisesta tehdään kirjaus. Kertaluonteisesta poistamisesta kirjaus tehdään ilmoituksena tapahtuneesta rehtorille Wilmaviestinä tai tekemällä Wilmaan oppituntimerkintä poistamisesta. Toistuvasta poistamisesta tai erityisen törkeästä poistamisen syystä tehdään lisäksi ilmoitus alaikäisen huoltajalle Wilmaviestinä. Viestiin kirjataan poistamisen syy tarkasti yksilöiden. Mikäli poistamisen syynä on päihteiden käyttö, noudatetaan lisäksi päihdeohjelmaan kirjattuja toimintatapoja.
- Jos kyseessä on koulun ulkopuolella järjestettävä tilaisuus, on opiskelijan poistamisen jälkeen itse omakustanteisesti palattava takaisin.
- Opiskelijaa on kaikissa tilanteissa pyrittävä ennen poistamista kuulemaan sekä kehoituksella korjaamaan käytöstään ennen poistamista. Koulun muun tilaisuuden kuin oppitunnin sujuvan kulun varmistamiseksi kuuleminen voidaan kuitenkin tehdä myös poistamisen jälkeen.
- Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää opiskelijan poistamiseksi sellaisia tarvittavia voimakeinoja, joita

voidaan pitää puolustettavina tilanteen uhkaavuus ja vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioiden. Voimakeinojen käytöstä tehdään aina kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Voimakeinojen käytössä ei saa liioitella (rikoslaki 39/1889).

- Oppitunnilta poistaminen lasketaan oppitunnilta poissaoloksi.
- **Tässä kohdassa tarkoitettusta päätöksestä ei voi valittaa.**
- Toistuvasta oppitunnilta poistamisesta opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos hänet katsotaan turvallisuushakaksi itselleen tai muille, tai jos opetus vaikeutuu kohtuuttomasti häiritsevän käytöksen vuoksi.

- Päätöksen tekee rehtori opettajakuntaa ja opiskelijaa kuultuaan. Päätös ilmoitetaan opettajille ja asianomaiselle sekä alaikäisen tapauksessa myös hänen huoltajilleen Wilmaviestinä.
- Tässä kohdassa tarkoitettu päätös ei ole päätös erottamisesta.
- Tässä kohdassa tarkoitettua päätöksestä ei voi valittaa.
- Opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin.
- Tässä yhteydessä tarkastellaan myös tarvetta lastensuojeluilmoituksen tekemiselle.

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai rikkoo järjestystä tai koulun järjestyssääntöjä tai menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.

- Ennen varoituksen antamista tulee opiskelijalle ja alaikäisen opiskelijan huoltajalle varata tilaisuus tulla kuulluksi.
- Kuulemistilaisuudesta on tehtävä pöytäkirja, johon kirjataan yksilöidysti kurinpitotoimeen johtava teko tai laiminlyönti tai epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka tarkasti dokumentoituna ja selvitettyinä.
- Mikäli varoituksen kohteena on vilpillinen menettely arvosanaan vaikuttavan suorituksen yhteydessä, kyseinen suoritus katsotaan suorittamattomaksi ilman pätevää syytä. Esimerkiksi vilpistä kokeessa seuraa, että kyseisen opintojakson arvosanaksi annetaan K.
- Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää rehtori.
- Kirjallinen varoitus annetaan viranhaltijapäätöksenä.
- Päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.
- Opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin.
- Tässä yhteydessä tarkastellaan myös tarvetta lastensuojeluilmoituksen tekemiselle.

Opiskelija, joka tekee vakavan järjestysrikkomuksen, tai jatkaa häiritsevää toimintaansa varoituksen saatuaan, voidaan erottaa oppilaitoksesta määrääjäksi, korkeintaan yhdeksi vuodeksi.

- Päätöksen tekee kasvatus- ja opetuslautakunta opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa kuultuaan.
- Lautakunta tekee asiasta päätöksen.
- Päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

- Päättös on lainvoimainen muutoksenhausta huolimatta vastakkaisen ratkaisun saapumiseen asti, ellei koulutuksen järjestäjä muuta päättä.
- Opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin.
- Tässä yhteydessä tarkastellaan myös tarvetta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

Jos opiskelijaa vastaan on vireillä syyte tuomioistuimessa, häntä vastaan ei saa vireilläolon aikana samasta syystä aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä. Vapauttavan tuomion saanutta vastaan ei voi aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä samasta asiasta. Erottamispäätöksen voi kuitenkin tehdä, jos se opiskelijan tekemän rikoksen perusteella on perusteltua.

Rehtorilla tai opettajalla on yhdessä ja erikseen oikeus ottaa työpäivän aikana opiskelijalta haltuun kielletty esine tai aine.

- Esineen tulee olla sellainen, jonka hallussapito on kielletty laissa, tai jos voidaan katsoa, että opiskelija esineellä vaarantaa omansa tai muiden turvallisuuden tai muiden omaisuutta.
- Esineen hallussapidolle ei löydy mitään hyväksyttävää syytä
- Jos esine tai aine voi vaarantaa muiden turvallisuuden, rehtorilla ja opettajalla on oikeus ottaa esine haltuunsa tarvittaessa kohtuullisin voimakeinoin.
- Voimakeinojen käytöstä tehdään aina kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle
- Haltuunotosta tehdään haltuunottopöytäkirja, jossa mainitaan paitsi haltuunotettu esine tai aine ja haltuunottamisen syy ja ajankohta, myös tapa ja aika, jolloin esineen tai aineen voi saada takaisin. Haltuunottopöytäkirja toimitetaan rehtorille, opiskelijalle ja alaikäisen opiskelijan huoltajalle.
- Esineet ja tavarat voidaan päättää luovuttaa myös alaikäisen huoltajalle. Jos huoltaja ei nouda esineitä, ne hävitetään hävityspöytäkirja tehden kolmen kuukauden kuluttua.
- Takaisinluovutus opiskelijalle itselleen tulee tehdä mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään työpäivän päättyessä.
- Huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksien, kaasusumuttimet ja räjähteet luovutetaan välittömästi poliisille.
- Toimenpide tulee tehdä opiskelijan henkilökohtaista koskemattomuutta ja yksityisyyttä kunnioittaen ja mahdollisimman turvallisesti ja hienotunteisuutta noudattaen.
- Toimenpiteen käyttöä tulee harjoitella säännöllisesti opettajainkokouksissa.

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä ja erikseen oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, jos on syytä epäillä löytyvän kiellettyjä aineita tai esineitä, tai aineita tai esineitä, joilla voidaan vaarantaa opiskelijan omaa tai toisten turvallisuutta, mikäli on ilmeistä, että opiskelijalla voisi tällaisia aineita tai esineitä olla, ja jos opiskelija kieltäytyy pyynnöstä huolimatta niitä luovuttamasta tai ei muutoin luotettavasti osoita, ettei hänellä sellaisia ole.

- Opiskelijalle tulee tarkasti kertoa tarkastuksen syy.
- Tarkastajan tulee olla samaa sukupuolta.
- Paikalla tulee tarkastajan lisäksi olla toinen henkilökunnan jäsen.

- Opiskelijalla on oikeus pyytää haluamaansa henkilökunnan jäsentä toiseksi henkilökunnan jäseneksi, jos tämä on välittömästi saapuvilla.
- Toisen henkilökunnan jäsenen paikallaolosta voidaan poiketa, jos ketään ei ole paikalla ja jos tilanne sitä vaatii.
- Tarkastuksesta laaditaan yksityiskohtainen tarkastuspöytäkirja, tilanteen kiireellisyyden niin vaatiessa jälkikäteen.
- Toimenpide tulee tehdä opiskelijan henkilökohtaista koskemattomuutta ja yksityisyyttä kunnioittaen ja mahdollisimman turvallisesti ja hienotunteisuutta noudattaen.
- Toimenpiteen käyttöä tulee harjoitella säännöllisesti opettajainkokouksissa.

Ylioppilastutkinnon kokeita koskevista kurinpitomenettelyistä säädetään laissa ja ylioppilastutkintolautakunnan yleisissä ohjeissa erikseen.

Ylioppilastutkinnon kokeisiin liittyvän päätöksen siitä, että kokelas menettää oikeutensa osallistua meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin, tekee ohjeiden mukaan koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin. Tämä toimielin Karkkilan lukiossa koostuu rehtorista, sivistysjohtajasta ja yhdestä opettajajäsenestä.

Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Kurinpitokeinojen käyttämistä ohjaavat Suomen perustuslaissa (731/1999) ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet.

Yhdenvertaisuusperiaate velvoittaa opiskelijoiden tasapuoliseen kohteluun, johdonmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan kurinpitokeinoja voi käyttää ainoastaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Rankaisemisen tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Kurinpitotoimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja ankaruudeltaan oikeassa suhteessa perusteena olevan teon moitittavuuteen nähden.

Kaikissa tilanteissa tulee vahvistaa ja vaalia viranomaisen toiminnan oikeellisuutta ja virheettömyyttä.

Henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

Henkilökunta perehdytetään näihin ohjeisiin ja toimintatapoihin opetussuunnitelman astuessa voimaan. Toimintatavoista muistutetaan aina lukuvuoden alkaessa. Uudet henkilökunnan jäsenet perehdytetään suunnitelmaan perehdytyksen yhteydessä.

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoilla

Suunnitelma tulee julkisesti nähtäville osana opetussuunnitelmaa koulun kotisivuille. Järjestyssäännöt liitetään osaksi uusille opiskelijoille jaettavaa opinto-opasta. Opinto-oppaassa myös kuvaillaan käytössä olevia kurinpitokeinoja.

Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa

Huoltajia kehoitetaan myös tutustumaan opinto-oppaaseen. Poliisiviranomaisiin ollaan yhteydessä ajankohtaisten asioiden esiin noustessa tarpeen mukaan.

Terveysviranomaiset osallistuvat tarpeen mukaan opiskeluhuollon edustajina opiskelijoiden kurinpidollisten toimenpiteiden valmisteluun ja täytäntöönpanoon.

Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Suunnitelman toimivuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain lukuvuoden päättyessä ja uutta lukuvuotta suunniteltaessa. Tarvittaessa ja erityisesti mahdollisten lakimuutosten jälkeen suunnitelmaan tehdään täydennyksiä ja korjauksia. Opiskeluhuoltoryhmä antaa arvionsa ehdotetuista muutoksista. Muutokset liitetään lukuvuosisuunnitelman liitteeksi ja hyväksymisen jälkeen päivitetään myös osaksi ajantasaista opetussuunnitelmaa.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia

saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä - inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea - voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnoissa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman

historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskelu ympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnoissa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.
2. Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltujen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltäviin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on

tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Karkkilan lukiossa arviointi on avointa ja tasapuolista. Arvioinnissa korostuu positiivinen ja motivoiva opintojen aikainen palaute, joka edesauttaa oppimista ja kannustaa jatkamaan oman osaamisen kehittämistä.

Arvioinnin tavoitteena on aina antaa realistinen kuva opiskelijan omasta osaamistasosta.

Opiskelijat osallistetaan opintojakson arvioinnin suunnitteluun. Opintojakson alkaessa keskustellaan opintojakson aikana toteutettavan arvioinnin tavoista, kriteereistä ja vaatimuksista. Arvioinnin tavoitteet sanallistetaan selkeästi. Arviointimenetelmien valinnalla varmistetaan, että opiskelija saa palautetta osaamisestaan sekä opintojakson aikana että sen päättyessä. Opiskelijan tulee saada palautetta opintojakson aikana esittämästään osaamisesta. Opiskelijalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa parantaneensa osaamisensa tasoa koko opintojakson ajan.

Opiskelijalla tulee olla oikeus osoittaa osaamistaan monin eri tavoin ja useassa kohdin opintojaksoa.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päättyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai

henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Arvioinnissa käytettävät työtavat riippuvat kyseisestä aineesta ja opintojaksosta.

Formatiivisessa arvioinnissa opintojakson aikana voidaan käyttää esimerkiksi testejä, itse- ja vertaisarviointia, ryhmäkeskusteluita, kirjoitelmia, esseitä, projektitöitä ja seminaarityöskentelyä. Opettajan palaute on aina formatiivista arviointia. Palaute voi olla kirjallista tai suullista.

Summatiivisen arvioinnin menetelmät voivat olla esimerkiksi kokeita tai erikseen palautettavia ja arvosteltavia kirjallisia tai suullisia suorituksia. Summatiivinen arviointi valmentaa osaltaan myös ylioppilaskoetta varten. Tästä syystä pidemmätkin kokeet kuin kolmen tunnin koe ovat perusteltuja.

Arviointiin liittyvien käytänteiden seuraaminen:

Arviointikäytänteitä	seurataan	vuosittain	toteutettavien
opiskelijakyselyiden	avulla.	Palautteesta	keskustellaan
opettajainkokouksissa.			

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4-10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

- Jokaisen jakson alkupuolella järjestetään uusintakoe.
- Uusintakokeissa voi yrittää korottaa kaikkia edellisen jakson suorituksia.
- Syksyn ensimmäisessä uusintakokeessa voi yrittää korottaa kaikkia edellisen lukuvuoden suorituksia.
- Hyväksyttyä arvosanaa korotettaessa voidaan laatia opettajan kanssa suunnitelma vaadittavista lisänäytöistä.
- Jos opiskelija keskeyttää opintojaksolle osallistumisensa, esim. jättäytymällä toistuvasti saapumatta oppitunneille tai jättää suorittamatta arvosanaan vaikuttavia näytöjä ilman pätevää syytä, annetaan opintojaksosta arvosana K (Keskeytynyt).
- Jos opintojakson päättyessä puuttuu osa kurssin arvosanaan vaikuttavista näytöistä, voidaan opintojakson arvosanaksi antaa O (Osallistunut).
- O-arvosanat tulee täydentää hyväksytysti suoritetuiksi seuraavan jakson kuluessa. Muutoin ne muuttuvat K-arvosanaksi.
- Opintojakson, josta on annettu arvosana K, suoritus on aloitettava alusta.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

- Jos opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti, siitä on maininta opintojakson paikallisessa kuvauksessa.
- Jos opintojakso suositellaan suoritettavan itsenäisesti, siitä on maininta opintojakson paikallisessa kuvauksessa.
- Itsenäiseen suoritukseen tarvitaan aineenopettajan suostumus. Opettajan tulee antaa suostumus kirjallisesti. Kirjalliseksi suostumukseksi riittää asiaa kuvaava Wilmaviesti.
- Itsenäiseen suoritukseen tulee olla perusteltu syy, kuten terveydellinen tai lukujärjestystekninen syy.

- Aineenopettaja määrää hyväksyttyyn suoritukseen tarvittavat näytöt ja näyttöjen antamisajankohdat.
- Lukuisat hylätyt opintosuoritukset voivat estää itsenäisen suorituksen.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

- Jaksotodistukset ovat huoltajien nähtävillä Wilmassa.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11

§:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1-5	lukioasteikko	asteikko 1-3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomaille

suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritettut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2-oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2-oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppi määrän mukaisesti suoritettut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2-oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2-opintojen arvosanaksi. S2/ SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppi määrän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppi määrästä, mutta ei molemmista.

- Rehtori ja opinto-ohjaaja päättävät muualla suoritettujen opintojen, kuten verkko-opintojen, muissa kouluissa, kuten lukioissa, ammattioppilaitoksissa, yliopistoissa tai kansalaisopistoissa sekä ulkomaisissa oppilaitoksissa suoritettujen opintojen, hyväksilukemisesta tapauskohtaisesti.
- Muualla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi myös osana lukion omaa opintojaksoa.
- Vuosittain ilmoitetaan soveltuvat, suoraan hyväksiluettavat työväenopiston kurssit koulun verkkosivuilla.
- Suoraan Karkkilan lukion opetussuunnitelmaan niveltyvät opinnot voidaan tapauskohtaisesti lukea hyväksi valinnaisina paikallisina opintoina.
- Oppimäärää vaihdettaessa hylätyt neljän opintopisteen opinnot, jotka eivät korvaa mitään valtakunnallista opintojaksoa uudessa oppimäärässä, voidaan muuntaa hyväksytyiksi paikallisiksi opinnoiksi periaatteella 4 op hylättyjä vastaa 2 op hyväksyttyjä.

5.2.6.Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

5.3.Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	joista voi olla hylättyjä opintoja enintään
2-5 opintopistettä	0 opintopistettä
6-11 opintopistettä	2 opintopistettä
12-17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä - - . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänskatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. - - Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1-3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen

järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
2. lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;
3. se on perusteltua opiskelijan sairauten, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täyttyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. opiskelijaksi ottamista
2. 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä
3. suoritettujen opintojen hyväksi lukemista
4. opiskelun poikkeavaa järjestämistä
5. oikeutta saada uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6.Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimäärästä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen

liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.

2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1-6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä "uskonto/ elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteinä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritettut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä

- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Todistusten ulkoasu määräytyy käytettävän opiskelijatietojärjestelmän tulostepohjien mukaisesti ja se sisältää kaikki perusteiden luvussa 5.6. määrätty sisällöt.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi
- oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet
- arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet
- arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen
- kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt
- hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä
- opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti
- opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely
- todistusten ulkoasu.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määritettyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYNSLÄSEN

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen

osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävässä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän

itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelämällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnessa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulle ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestäväälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmien sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävästä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja

kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestäväan suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestäväan toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestäväa elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestäväan tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja refleктоimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään.

Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaaja-alainen osaaminen

Laaaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa **monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen** sekä **yhteiskunnallinen osaaminen**.

Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa **eettisyyttä, ympäristöosaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentamaan

arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämäntaitojen taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena

niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä

- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- yleiskielen hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen
Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsejana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Keskeisten monimuotoisten tekstilajien ominaisuuksien erittely ja erilaisten tekstilajien tuottamisen harjoittelu auttavat opiskelijaa näkemään asioita monesta näkökulmasta, mikä auttaa näkemään asioita monitieteisesti ja kasvattaa luovuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Harjoittelemisen käyttämään muiden tekstejä oman kirjoittamisen pohjana lisää vuorovaikutusosaamista.

Kielitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI2+ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina • ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä
- monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio • kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kielen merkityksen tajuaminen sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä ja vallan välineenä rakentaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Yksilö- ja ryhmäviestinnän ilmiöihin tutustuminen sekä kielen merkityksen tajuaminen sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä kasvattavat vuorovaikutusosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kielen ja identiteetin yhteyden merkityksen tajuaminen ja oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi tukevat opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kirjallisuuden tulkinta, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kirjallisuuden monitulkintaisuuden tutustuminen lisää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista kulttuurisen lukutaidon kehittymisen kautta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kirjallisuuteen tutustuminen lisää eettisyyttä ja ympäristöosaamista avartamalla opiskelijan käsitystä maailman nykytilasta ja historiasta opintoaineksen sisällön valintojen kautta. Samalla lisääntyvä tietämys ja eläytyminen rakentavat ja laajentavat opiskelijan omaa maailmankuvaa ja sitä kautta eettisiä arvoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuteen tutustuminen kasvattaa sisältöjen moninaisten aihepiirien kautta opiskelijan globaalia ja kulttuuriosaamista

avartamalla käsitystä maailmasta ja rakentamalla ja laajentamalla opiskelijan omaa maailmankuvaa.

Tekstien tulkinta ja monilukutaito, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kriittisen lukutaidon, erityisesti medialukutaidon, kehittäminen tukee median olemuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttajan roolin ymmärtämisen kautta yhteiskunnallista osaamista. Sananvapaus, mediakritiikki ja mediaetiikka ovat keskeisiä käsitteitä yhteiskunnallisessa keskustelussa, ja niiden ymmärtämisen kautta kehittyvät opiskelijan yhteiskunnallisen osaamisen taidot. Sekä puhuttujen että kirjoitettujen argumentointikeinojen ja retoristen keinojen oppiminen yhdessä vuorovaikutustaitojen kehittymisen kanssa vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallisia aktiivisen kansalaisen ja työelämän taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekstien ideologisuuden ja mielipiteen ja tutkimustiedon erojen tunnistaminen sekä lähdekritiikin harjoittelu auttavat monitieteisen ja luovan osaamisen kehittämisessä. Tiedonhankinnan ja hallinnan harjoittelu ja tekijänoikeuksiin tutustuminen hyödyttävät monitieteistä osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Audiovisuaalisen viestinnän taitojen kehittäminen kasvattaa globaalia ja kulttuuriosaamista antamalla välineitä kansainväliseen vuorovaikutukseen ja kulttuurinvaihtoon.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen taitoja ja työelämätaitoja.

Vuorovaikutusosaaminen

Puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointi ja tuottaminen kasvattavat vuorovaikutusosaamista. Vaikuttamisen kielellisten ja audiovisuaalisten keinojen sekä argumentointitapojen ja ilmaisun sekä suullisten että kirjallisten retoristen keinojen oppiminen ja harjoittelu lisäävät keskeisellä tavalla vuorovaikutusosaamista.

Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄI6+ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*

- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajausta sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

Vuorovaikutus 2

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tekstin luotettavuuden arvioinnin kehittyminen kasvattaa lähdekriittisyyden lisääntymisen kautta yhteiskunnallista osaamista. Omien tekstien tuottamisen harjoittelu sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukevat aktiivisen kansalaisen taitoja ja työelämätaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tekstin luotettavuuden arvioinnin kehittyminen kasvattaa lähdekriittisyyden lisääntymisen kautta eettistä ja ympäristöosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tekstin luotettavuuden arvioinnin kehittyminen kasvattaa lähdekriittisyyden tärkeyden lisääntyvän ymmärtämisen kautta monitieteistä ja luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Omien suullisten ja kirjallisten taitojen kehittyminen ja rohkaistuminen niin suullisessa kuin kirjallisessa ilmaisussa lisää opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Rohkaistuminen
kirjallisessa

niin
ilmaisussa

suullisessa
lisää

kuin
opiskelijan

vuorovaikutustaitoja. Eri viestintäkanavien, esimerkiksi sosiaalisen median, vuorovaikutustaitojen ja -etiikan oppiminen kasvattaa vuorovaikutusosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kirjallisuuden kontekstit, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ihmiskuvan, identiteetin, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten tarkastelu kirjallisuuden kautta kasvattaa erityisesti eettistä osaamista. Kaunokirjallisuuden tarkastelu osana muuttuvaa yhteiskuntaa ja kirjallisuuden eri kontekstien merkityksen tarkastelu ja ymmärtäminen muuttuvassa maailmassa kasvattavat ympäristöosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Erilaisten historiallisten ja kulttuuristen kontekstien sekä poliittisten ja yhteiskunnallisten kontekstien tarkastelu kasvattaa yhteiskunnallista osaamista. Myös kaunokirjallisuuden tarkastelu osana muuttuvaa yhteiskuntaa ja eri kontekstien merkityksen tarkastelu kirjallisuuden tulkinnessa kasvattavat yhteiskunnallista osaamista. Samoin historiallisen ja kulttuurisen kontekstin sekä poliittisen ja yhteiskunnallisen kontekstin tarkastelu kasvattavat yhteiskunnallista osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kaunokirjallisuuden tarkastelu osana muuttuvaa yhteiskuntaa ja eri kontekstien merkityksen tarkastelu kirjallisuuden tulkinnessa kasvattavat globaalia ja kulttuuriosaamista sisältöainesten valintojen kautta. Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin tutustuminen osana kulttuurikontekstia kasvattaa opiskelijan kulttuurista tietämystä.

Hyvinvointiosaaminen

Kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Nämä tiedot auttavat opiskelijan hyvinvointiosaamisen kehittymisessä. Oman identiteetin ymmärtäminen suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin kasvattaa hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutustaitojen syventäminen, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*

- erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kurssi kauttaaltaan kasvattaa erityisesti vuorovaikutusosaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavien vuorovaikutustaitojen harjoittelu kehittää yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ongelmallisten ja eettisesti haastavien vuorovaikutustilanteiden harjoittelu lisää eettistä osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja kontekstisidonnaisuuden ymmärtäminen tukee globaalia ja kulttuuriosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Dialogisen vuorovaikutuksen harjoittelu ja mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen Puhvikokeeseen lisäävät opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kirjoittamistaitojen syventäminen, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen
- tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet
- kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu
- aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä
- tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsejana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana, hän rohkaistuu viestijänä ja kasvattaa hyvinvointiosaamistaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija kehittää monipuolisesti taitojaan sekä erilaisten tekstien analysoijana, arvioijana ja tulkitsejana että monimuotoisten tekstien tuottajana, mikä syvemmän ymmärtämisen kautta kasvattaa monitieteistä ja luovaa osaamista. Erilaiset tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointitaidot, lähdekritiikin taitojen kehittyminen ja tekijänoikeuksiin tutustuminen kehittävät opiskelijan monitieteistä osaamista.

Tekstien tulkintataitojen syventäminen, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnessa
- osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- erilaisia tapoja tulkita tekstejä
- tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa
- monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö kasvattavat globaali- ja kulttuuriosaamista oman kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon kehittymisen kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa kasvattaa monilukutaidon kautta yhteiskunnallista osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen sekä identiteettien pohdinta ja tunnistaminen tavoitteena ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin kasvattavat opiskelijan omaa hyvinvointiosaamista.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Sanataide, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittyy tarkastelemaan fiktiivisiä tekstejä taidemuotona.
- Opiskelija rakentaa omaa ääntään ja tyyliään kirjoittajana.
- Opiskelija tutustuu kaunokirjallisten tekstien mahdollisuuksiin (muun muassa kerronnan ja tyylin näkökulmasta).

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- erilaisten fiktiivisten tekstien lukeminen ja tuottaminen
- monimuotoiset kirjoitusharjoitukset

- kirjallisuuskeskustelut

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa missä vaiheessa opintoja tahansa.

Kirjallisuuskurssi, 2 op (ÄI13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa ja syventää kaunokirjallisuuden tuntemustaan tutustumalla itsenäisesti sekä klassikoihin että oman aikamme teoksiin. Luettavat teokset sovitaan etukäteen opettajan kanssa.
- Opiskelija kehittyy kirjallisuuden analysoijana ja tulkitsijana.
- Opiskelija saa kokemuksia monipuolisesta kaunokirjallisuudesta ja kehittää omaa kirjallista makuaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kaunokirjallisten teosten lukeminen; teokset edustavat eri aikakausia, eri kulttuureja, eri tyyllilajeja, eri tekstilajeja (esimerkiksi romaaneja, novellikokoelmia, runokokoelmia, näytelmiä)
- monipuolisten kirjatöiden ja esittelyjen laatiminen ennakko-ohjeiden mukaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti opettajan ohjeistuksen mukaan. Opintojakson voi suorittaa missä opintojen vaiheessa tahansa ja sen suorittaminen ei ole sidottu jaksojärjestelmään.

Kirjallisuuskurssi, 1 op (ÄI14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija laajentaa ja syventää kaunokirjallisuuden tuntemustaan tutustumalla itsenäisesti sekä klassikoihin että oman aikamme teoksiin. Luettavat teokset sovitaan etukäteen opettajan kanssa.

- Opiskelija kehittyy kirjallisuuden analysoijana ja tulkitseijana.
- Opiskelija saa kokemuksia monipuolisesta kaunokirjallisuudesta ja kehittää omaa kirjallista makuaan.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kaunokirjallisten teosten lukeminen; teokset edustavat eri aikakausia, eri kulttuureja, eri tyyllilajeja, eri tekstilajeja (esimerkiksi romaaneja, novellikokoelmia, runokokoelmia, näytelmiä)
- ohjeiden mukaisten kirjallisuuskeskusteluiden ja kirjatöiden laatiminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti opettajan ohjeistuksen mukaan. Opintojakson voi suorittaa missä opintojen vaiheessa tahansa ja sen suorittaminen ei ole sidottu jaksojärjestelmään.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä

kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa
- osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
 - ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita
- on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa
- kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista

- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisista kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksiperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan
- syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin

pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen
- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen • tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen
- kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta

Kielitietoisuuden kehittyminen

- tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämässä sekä käyttämään koko kielivarojaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

Vuorovaikutus 1, 1 op (S23)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 1

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

Kirjallisuus 1, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana • oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

Kirjoittaminen 1, 1 op (S26)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot

- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

Vuorovaikutus 2, 1 op (S27)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 2

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

Kirjallisuus 2, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnessa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Vuorovaikutus 3, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta • syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

Kirjoittaminen 2, 2 op (S210)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä • syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta • osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnessa.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta

- analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

7.2. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävänsä tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan **hyvinvointiosaamista**. Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Vuorovaikutusosaamisen osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seurattessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Biologian opetus kehittää opiskelijan **ympäristöosaamista** ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa **eettisyyttä** vaativissa pohdinnoissa.

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä
- osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla
- ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta
- ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuisissa

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja
- ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin
- ymmärtää evoluution merkityksen
- tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä
- saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä
- osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen
- osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen
- ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen

Evoluutio

- solujen synty ja kehittyminen
- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu ja sen perinnölliset perusteet
- luonnonvalinta
- lajiutuminen
- kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat
- ihmisen evoluutio
- evoluution tutkiminen

Eliökunta

- luokittelun periaatteet
- eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelijan vuorovaikutusosaaminen kehittyy monipuolisten yhteistoiminnallisten opetusmenetelmien kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteellinen ote näkyy evoluution opiskelussa (maantiede, tähtitiede)

Ekologia, 2 op (BI2+BI3)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen
- osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla
- osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia
- osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyskannalta
- osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus
- hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- populaatioiden ominaisuudet
- sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys
- lajien väliset suhteet

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*
- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävä elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso antaa opiskelijoille valmiuksia pohdiskella ja ottaa kantaa ympäristökysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan koko maapallon tulevaisuuden kannalta keskeisiin ympäristöongelmiin.

Opintojakson opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opiskelija oppii argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä solun perusrakenteet
- osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja
- hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla • osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita
- osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- solu tutkimuskohteena
- biomolekyylit
- eläin-, kasvi- ja sienisol
- geenien ilmeneminen ja sen säätely
- fotosynteesi
- soluhengitys, käymisreaktiot

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja solun jakautuminen
- meioosi ja sukusolujen synty

Periytymisen perusteet

- geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit
- mendelistinen periytyminen
- kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päättelyminen sukupuusta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Solubiologian ja perinnöllisyyden opiskelu ja kurssilla toteutettavat laboroinnit ohjaavat opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla käytetyt työmenetelmät kehittävät opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.

Ihmisen biologia, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä
- osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään
- osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin
- osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan
- osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään
- osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudosis, elin

- solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut
- elinten muodostuminen eri kudostyypeistä

Elimistön säätely

- hermoston rakenne ja toiminta
- umpirauhaset ja hormonit

Aineenvaihdunta

- ruoansulatuselimistö
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö
- kuona-aineiden erityys

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- iho ja lämmönsäätely

- *aistit*
- *puolustusjärjestelmä*

Lisääntyminen

- *sukuelimet ja sukupuolen kehitys*
- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan myös lääketieteen ja terveystieteiden kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opetus tukee opiskelijaa tekemään terveellisiä valintoja arkielämässä ja antaa tietoja terveyteen liittyvään eettiseen pohdintaan.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Bioteknika ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*
- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Bioteknika ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*

- virusten rakenne ja lisääntyminen
- mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot
- DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu
- DNA:n sisältämän informaation selvittäminen
- geenien siirto- ja muokausmenetelmät

Bioteekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus
- lääketieteet
- genomitieto ja sen hyödyntäminen
- DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus
- ympäristönsuojelu
- teollisuus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa eettisyyttä vaativissa pohdintoissa.

Biologian laborointi, 1 op (BI7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija perehtyy luonnontieteellisen tutkimuksen vaiheisiin sekä tutustuu ajankohtaisiin biologisiin tutkimuksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeiset sisällöt koostuvat laboratoriotöistä ja vierailuista, jotka voidaan toteuttaa yhdessä fysiikan ja kemian kanssa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson työmenetelmät ja vierailut kehittävät opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista,

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Biologian laborointi 2, 1 op (BI08)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija suorittaa pienimuotoisia luonnontieteellisiä tutkimuksia ja harjoittelee tutkimustulosten esittämistä graafisessa muodossa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeiset sisällöt koostuvat laboratoriotöistä ja niiden tulosten analysoinnista ja esittämisestä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson työmenetelmät kehittävät opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

BI abikertaus 1, 1 op (BI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson tavoitteena on kerrata lukion biologian keskeisiä asioita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lukion biologian keskeiset sisällöt
- biologisten aineistojen tulkinta
- diagrammien ja taulukoiden laatiminen
- vanhoihin yo-tehtäviin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa korostuu monitieteinen ja luova osaaminen

BI abikertaus 2, 1 op (BI10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hyödyntää kaikkea osaamistaan biologian yo-kirjoituksissa
- Opiskelija kehittää reaalin vastaus- ja aineistojen tulkinta-tekniikkaansa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeiset biologian sisällöt
- Aineistojen, diagrammien ja taulukoiden tulkinta
- Ajankohtaiset biologian sisällöt

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Biologian monitieteellisyys on voimakkaasti läsnä opiskelijan valmistautuessa yo-kirjoituksiin.

7.3. Elämäkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämäkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämäkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämäkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämäkatsomustaan, refleктоimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämäkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä,

hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykystä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuva ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan **hyvinvointiosaamisen** kehittymistä.

Elämänkatsomustieto tukee **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin

elämäkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämäkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestäväällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastonmuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.

Elämäkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämäkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämäkatsomuksensa rakentamisessa
- osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämäkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä
- osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestäväen tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.

Osaamisen arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämäkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämäkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin
- osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämäkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen Hyvinvointiosaaminen tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta

Vuorovaikutusosaaminen olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja

Monitieteinen ja luova osaaminen

yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

tukee aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämäkatsomukselle ja elämänvalinnoille
- osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta

Vuorovaikutusosaaminen olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään

ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja

toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja

Monitieteinen ja luova osaaminen hyödyntää laajasti eri

tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta

Yhteiskunnallinen osaaminen opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta.

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavolleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*

- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit
- osaa hahmottaa erilaiset elämäkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun
- tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi
- kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monikulttuurisuuden mahdollisuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- etnisyyden, rasismien ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä maailman- ja elämäkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä

- ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänskatsomukseensa
- osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa
- osaa eritellä oman elämänskatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänskatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana
- poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- elämänskatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänskatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänskatsomukseensa
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin

- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan
- ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala
- kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön
- omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä
- osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänskatsomukseensa
- ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

ET-kertaus, 1 op (ET7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- valmistautuminen ylioppilaskirjoitukseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan lukion keskeiset ET:n opetukset

Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1ET1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Maaailmanlaajuinen etiikka ja elämäntietä, 4 op (FI2ET2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.4.Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa

ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkipäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan **vuorovaikutusosaamista sekä** kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyttistä ajattelua ja loogista päättelykykyä.

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja

suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleminen ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.

Yhteiskunnallisen osaamisen osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestäväns tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.

Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestäväns toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennyttä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.

Gloobaali- ja kulttuuriosaamisen näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on,

että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista
- kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkipäisesti perustellen.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja tämentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä

- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

keskustelussa oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä

Monitieteinen ja luova osaaminen

omaksutaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistetään eri tieteen tuloksia; kokonaisvaltaiset näkemykset mahdollistuvat

Yhteiskunnallinen osaaminen

sitoudutaan järkipäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen arvojen,

normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä

Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta.

Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä

Hyvinvointiosaaminen

tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin

Etiikka FI2, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- moraalien luonne normijärjestelmänä; moraalien, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
- moraalien tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

keskustelua erilaisista näkökulmista

Yhteiskunnallinen osaaminen vastuuseen

kasvaminen yhteisissä elämän asioissa

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vastuullisuus ja tulevien sukupolvien huomiointi ympäristön hyödyntämisessä

Globaali- ja kulttuuriosaaminen kannustaa

ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin

elämänilmiöihin

Hyvinvointiosaaminen

tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin

Monitieteinen ja luova

osaaminen eri tiedonaloja

integroiva lähestymistapa

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta • osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat
- vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot
- ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina
- poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat
- hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki

Totuus FI4, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät
- ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen
- oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.

Keskeiset sisällöt

Totuus

- kieli, merkitys ja totuus
- totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus • todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi
- tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
- tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
- selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

Filosofian kertaus, 1 op (FI5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan lukion filosofian keskeiset asiat

Oman itsen ja toisten tunteminen PSmm ja FI2, 2 op (PSmm ja FI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1ET1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1UE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Maaailmanlaajuinen etiikka ja elämäkatsomustieto, 4 op (FI2ET2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Maaailmanlaajuinen etiikka ja kristinusko, 4 op (FI2ET2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Väittelyyn perehtyminen, 2 op (FI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ihmisten keskinäinen väittely
- Monipuolinen näkökulmien huomaaminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys • valmistautuminen nuorten keskinäiseen väittelykilpailuun ja sen toteuttaminen (NuFittapahtuma)

- ajatusvääristymät (kognitiiviset vinoumat)
- rakentava keskustelu

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Erilaisiin näkökulmiin ja rakentavaan keskusteluun
opettelu; väittelytaitojen kehittyminen

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaaja-alainen osaaminen

*Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää **yhteiskunnallista osaamista** antamalla opiskelijalle valmiuksia*

osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin **eettisyyttä ja ympäristöosaamista, globaali- ja kulttuuriosaamista** sekä **hyvinvointiosaamista**.

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. **Monitieteinen ja luova osaaminen** saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle
- tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita
- perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille

- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja.

Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Fysiikalla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittymisessä. Moduulin aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen

tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin.

Moduulin keskeiset sisällöt muodostavat yhtenäisen polun yksittäisten mittausten keräämisen harjoittelemisesta kokonaisen luonnontieteellisen kokeen tuottamiseen. Moduulin aikana tulee näin ollen perehdyttyä luontevasti fysiikan kokeelliseen rakenteeseen kaikilla eri tasoilla.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Moduulissa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön. Ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fysiikan avulla.

Moduulissa voidaan tutustua kansalliseen energiantuotantoon ja -kulutukseen sekä energian käyttöön kotitalouksissa. Yhteiskunnallista keskustelua voi herättää myös siten, että opiskelija etsii ajankohtaisia artikkeleita energiantuotannosta, analysoi ja vertailee niiden sisältöä sekä esittää oman näkökulmansa asiasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ilmastonmuutokseen liittyvien ongelmien ratkaisu edellyttää monitieteistä ja luovaa ajattelua. Moduulissa opiskelija harjaantuu ottamaan huomioon monipuolisesti eri näkökulmia arvioidessaan ratkaisuja ongelmiin.

Energiantuotantoon ja ilmastonmuutokseen liittyvää tietoa hankitaan, tulkitaan ja tuotetaan esimerkiksi kirjoitettuna tekstinä, kuvina, videoina, taulukoina, kuvaajina ja kaavioina. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta

Energia ja lämpö, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana
- mekaaninen työ
- termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat
- lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine
- energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä
- aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset
- lämpölaajeneminen
- kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Moduuliin liittyviä tutkimusaiheita ovat esimerkiksi absoluuttisen nollapisteen tai veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen sekä Boylen lain todentaminen.

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto, rakentaminen ja energiankäyttö kodeissa). Perehtymällä kasvihuoneilmioon liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Voima ja liike, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittaussaineistosta*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Turvallisuusnäkökohtia voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kinematiikan ja dynamiikan keskeisten ilmiöiden tutkiminen on usein mahdollista vain ryhmätyönä. Saatuja tuloksia esittämällä voidaan vahvistaa opiskelijan esiintymistaitoa ja -varmuutta. Siten moduuliin liittyvä kokeellinen työskentely kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa.

Myös liikkeen graafisten esitysten tuottaminen ja analysointi ovat luontevaa materiaalia ryhmätyöskentelylle. Esimerkiksi liikkeen rekonstruoiminen graafisen esityksen pohjalta ja rekonstruktion verifioiminen voi olla oiva aihe liikkeen opiskelemiseen ryhmissä.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä • osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- *momentti ja kappaleen kiertäminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*

- tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys
- gravitaatiolaki ja planetaarinen liike
- jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi
- harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia
- mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen
- mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot
- ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija voi tutustua tiedonhankintaan ja tiedon esittämiseen tietojen ja viestintäteknologian avulla esimerkiksi mittaamalla, analysoimalla ja vertailemalla äänten taajuusspektrejä. Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

Mekaanisen värähtelyn ja aaltoliikkeen keskeisimpiä aihealueita on ääni. Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Moduulissa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuuloaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia. Äänen intensiteettitason tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä.

Sähkö, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa • tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*

-
-
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*
- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessä sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *säköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tasavirtapiirien menestyksekkäs opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Moduulin aihepiiri on siten luonteva kohta yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Tutkiessaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdessään sähköopin perusmittauksia opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissä*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Keskeiset sisällöt

•
•

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- ferromagnetismi ja magneettinen dipoli
- magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima
- sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat
- generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valon interferenssi ja diffraktio
- valon polarisaatio kvalitatiivisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. Kannan ottamista yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan harjoitella esimerkiksi analysoimalla ja vertailemalla sähköenergian tuotantoon ja siirtoon liittyviä ajankohtaisia artikkeleita.

Moduulin sisällä voidaan kehittää monilukutaitoa esimerkiksi selvittämällä pienryhmissä turvallisuusrajoja erilaisille sähkömagneettisille säteilyille. Näitä voidaan verrata laskennallisesti eri tilanteissa erilaisiin sähkömagneettista säteilyä tuottaviin lähteisiin. Näin opiskelija voi vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista. Tuntiessaan sähkömagneettisen säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

•
•

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön
- tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan
- ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa
- fotonin sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina
- atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate
- kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet
- atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen
- ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia
 - ydinvoima, fissio ja fuusio
- hajoamislaki
- ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa
- hiukkasfysiikan standardimalli
- maailmankaikkeuden kehitys

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman ja toisten hyvinvoinnin kannalta opiskelijan on tärkeä ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia. Moduulissa voidaan tutustua esimerkiksi siihen, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Samalla voidaan selvittää, miten näissä toimenpiteissä pidetään huolta potilaan ja henkilökunnan turvallisuudesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Säteilyn kvantittumisen avulla on mahdollista selittää termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin ja siten syventää opiskelijan ymmärrystä kasvihuoneilmiöön liittyvistä fyysikaalisista mekanismeista.

Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten

•
•

lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Moduulin myötä opiskelijalle syntyy käsitys nykyisestä fysiikan tutkimukseen perustuvasta tieteellisestä maailmankuvasta globaalina kokonaisuutena.

Opiskelija tunnistaa, mitkä merkittävät fysiikan kokeet ja teoriat ovat perusteena nyky yhteiskunnan toiminnalle, kulttuuriperinnölle ja ihmisen paikalle maailmankaikkeudessa. Samalla vahvistuu opiskelijan käsitys siitä, mihin maailmankuvaa koskeviin kysymyksiin fysiikka tieteenä ei vielä vastaa ja mihin se ei koskaan vastaa.

Fysiikan laborointi, 2 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutkii fysiikan ilmiöitä kokeellisesti
- perehtyy fysikaalisen kokeen suunnitteluun, mittaustulosten esittämiseen, analysointiin ja arviointiin
- ymmärtää fysikaalisten ilmiöiden syy-seuraus -suhteen
- oppii soveltamaan fysiikan kaavoja luonnonilmiöitä tarkasteltaessa
- kehittää tiedon hankkimis-, esittämisen- ja käsittelytaitojaan
- oppii selittämään tapahtumia/ilmiöitä fysiikan lakien avulla
- kehittää opiskelijan kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kokeellinen työskentely sekä perinteisin että tietokoneavusteisin menetelmin

- mahdolliset yritys-, yliopisto-, tai tiedekeskusvierailut

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suorituserkinnällä

Fysiikan abikertaus1, 1 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää ja täydentää aiemmin opittuja asioita
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija kertoo hänelle erityisesti vaikeita aihekokonaisuuksia ja asioita
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion fysiikan kurssien aiheiden kertaus
- Ylioppilaskokeet ja niihin vastaaminen

Fysiikan ohjelmistot, 1 op (FY11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää ja täydentää fysiikan ohjelmien käyttöä
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija kertoo hänelle erityisesti vaikeita aiheita ja niiden esittämistä kuvaajien ja kuvien avulla
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yo-kirjoituksissa käytettävien matematiikan ja fysiikan ohjelmistojen käyttö
- Piirrosohjelmien käyttö yo-kirjoituksissa
- Kuvaajien piirtäminen ja tulkinta

Fysiikan perusteet, 2 op (FY1+FY2)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä
- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä
- mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi
- graafinen malli ja lineaarinen malli
- yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnittelemisen ja toteutus

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Kemian ja fysiikan perusteet, 2 op (KE1 + FY1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemia ja fysiikka muuttuvassa ympäristössä, 2 op (KE2 + FY2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnessa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset

työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.

Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.

Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävästä tulevaisuudesta ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.

Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä
- osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä
- syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa
- osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista
- ymmärtää kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksen.

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja
- ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa
- osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasolla
- osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin
- ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediala tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä
- seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia
- tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
- saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävästä tulevaisuudesta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisilla menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maaailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maaailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maaailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maaailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit

- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia
- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson monipuoliset oppilaslähtöiset työskentelytavat tukevat opiskelijoiden vuorovaikutusosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakso syventää opiskelijoiden kykyä soveltaa maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävässä kulutusvalinnoissa.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin
- osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla
- osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat
- osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla

- osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät

Ilmakehä ja vesikehä

- ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa
- veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeit, ENSO ja NAO
- sää ja sen ennustaminen
- ilmastoalueet

Kivikehä

- maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla voidaan toteuttaa lähiretkiä luontoon ja samalla vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson luonnonmaantieteellinen sisältö vahvistaa opiskelijan ympäristöosaamista

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä

- tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet
- osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla
- osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla
- osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita
- osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät
- paikkojen kokeminen ja miellekartat

Väestö, asutus ja kulttuurit

- väestörakenne ja väestönmuutokset
- asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet
- kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema

Kaupungit ja kaupungistuminen

- maankäyttö ja rakennettu ympäristö
- kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- maa-, metsä- ja kalatalous
- kaivannaiset, energialähteet
- teollisuus
- kiertotalous

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu
- globalisaatio
- innovaatioiden alueellinen leviäminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso antaa opiskelijalle tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso antaa opiskelijalle tietopohjan, jonka avulla opiskelija ymmärtää globaalia vuorovaikutusta ja erilaisten kulttuurien lähtökohtia kansainvälisessä yhteistyössä.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus
- ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita
- osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Keskeiset sisällöt

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen
- luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla
- geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta edistämiseksi

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- kaavoitus eri aluetasoilla
- osallistumisen keinot

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta
- tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjaannutetaan opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteelliseen ja luovaan työskentelyyn.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso ohjaa opiskelijaa globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä.

GE abikertaus 1, 1 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija oppii tulkitsemaan maantieteen kannalta olennaisia karttoja, kuvia ja diagrammeja
- Opiskelija valmistautuu yo-kirjoitukseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sähköisten karttojen laatiminen ja tulkinta
- maantieteen keskeisten sisältöjen kertaaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso valmentaa opiskelijan monitieteelliseen ja luovaan vastaamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä

GE abikertaus 2, 1 op (GE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- monipuolisten maantieteellisten aineistojen tulkinta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- vanhat yo-tehtävät
- oppiainerajat ylittävät tehtävät
- Abitissa olevien ohjelmien hallinnan syventäminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla korostetaan monitieteellistä asian hallintaa ja aineistojen soveltavaa ja luovaa hyödyntämistä

Maaailma tänään, 2 op (HIGE7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.7. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. E erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä.

Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta

ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävästä tulevaisuudesta **eettisyyden ja ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävästä elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta
- ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista

- kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historia tietoisuuttaan.

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen • osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon

- ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti
- tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä
- osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.

Paikallinen lisäys

- opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan
- historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina
- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen
- rahatalouden ja kaupan kehitys

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa
- kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön
- väestökehitys ja muuttoliikkeet
- jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Ympäristöhistoria: Ympäristön ja ilmaston muutosten historiallinen tarkastelu antaa valmiuksia tarkastella tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja tehtyjen ratkaisujen seurauksia.

- Kurssin läpileikkaava teema: Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää hänen ratkaisujaan hänen oman aikansa lähtökohdista (historiallinen empatia).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Löytöretket, kolonialismi: Historianopetus tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina.
- Maailman verkottuminen: Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen.

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinaipaisesta moninaipaiseen maailmaan

- kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino

Paikallinen lisäys

Laaia-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Sananvapauden merkitys korostuu erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla. Sananvapaus ja oikeus lausua poliittinen mielipide pelkäämättä vainoa

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Informaatiovaikuttaminen: Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Historian lukutapa suhtautua teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Tavoitteellisuus edellyttää järjestelmällistä erilaisten tekstien käyttöä opetuksessa.

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä
- tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa
- demografiset muutokset ja väestön moninaisuus
- suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti
- eheyttämisen aika ja demokratian kriisi
- Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- Suomi toisessa maailmansodassa
- kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Suomalaisuuden synty: Historianopetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa konteksteissa.
- Hyvinvointiyhteiskunnan kehitys: Historian opiskelu auttaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Historiallisesti katsoen muutos on maailmassa aina läsnä, eikä itsessään hyvä tai paha asia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Suomalaisen yhteiskunnan kehitys: Historian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntaan (Muutos ja jatkuvuus).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Suomalaisuuden rakentaminen ja Suomen historian myytit: Historianopetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä, mutta myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen.

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*
- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*

- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- *Läpileikkaava teema kurssilla: Historian opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen. Tämän pohjalta on mahdollista muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä.*
- *Informaatiovaikuttaminen: Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Historian lukutapa suhtautua teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Tavoitteellisuus edellyttää järjestelmällistä erilaisten tekstien käyttöä opetuksessa.*

Hyvinvointiosaaminen

- *Maailmankuvan kehitys: Historianopetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa*

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- *Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen*

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen • osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- tutkimusmenetelmät ja lähteet
- käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Suomalaisuuden synty: Historianopetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Suomalaisten, saamelaisten ja muiden vähemmistöjen kulttuuriperintö: Historianopetus tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson voi suorittaa itsenäisesti

Maaailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maaailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maaailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa
- analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön
- tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Maaailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Suhtautuminen Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin, globaalistuva maailma: Historianopetus tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina
- Eurosentrisyys: Historianopetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä, mutta myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen.
- Globaalistuva kulttuuri: Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman

verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Tämän opintojakson voi suorittaa itsenäisesti

Maaailma tänään, 2 op (HIGE7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Historian abikertaus I, 1 op (HI8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy historian keskeisiin sisältöihin ja kertaa jo aiemmin omaksumaansa tietoa oppiaineesta
- Tuntuu oppiaineen ylioppilastutkintokäytännöt ja arviointiperusteet
 - Perehtyy erilaisiin historian reaalikokeeseen liittyviin tehtävätyyppeihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan historian ylioppilaskirjoitukseen ja käydään läpi historian ylioppilastehtäviä ja paneudutaan keskeisiin aihealueisiin sekä tehtävätyyppeihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Historian abikertaus II, 1 op (HI9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy historian keskeisiin sisältöihin ja kertaa jo aiemmin omaksumaansa tietoa oppiaineesta
- Tuntuu oppiaineen ylioppilastutkintokäytännöt ja arviointiperusteet
 - Perehtyy erilaisiin historian reaalikokeeseen liittyviin tehtävätyyppeihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan historian ylioppilaskirjoituksiin ja käydään läpi historian ylioppilastehtäviä ja paneudutaan keskeisiin aihealueisiin sekä tehtävätyyppeihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokittelemine ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee **hyvinvointiosaamisen** tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää **vuorovaikutusosaamistaan** ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemissa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja **monitieteistä osaamista** tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittauksien tulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.

Luonnontieteellisessä työskentelyssä **luova osaaminen** näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.

Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla
- saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti
- tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi
- osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä

- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisevien välineenä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämisestä ja soveltamisesta voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia ja minä, 1 op (KE1)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammattiteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia osallistua kemian alaan tai siihen läheisesti linkittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia arvioida arjen aineiden turvallisuutta ja merkitystä omassa elinympäristössään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia etsiä tietoa ja arvioida sen luotettavuutta.

Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävä elämäntavan edistämässä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*
- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Keskeiset sisällöt

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävä elämäntavan edistämässä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*

Laaaja-alainen osaaminen

- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia arvioida kemian merkitystä kestäväen elämäntavan edistämisessä tutustumalla eri aineiden kiertokulkuun ja ominaisuuksiin (esim. vesi)

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään kemian ja muiden luonnontieteiden merkitystä yhteiskunnallisten ratkaisujen tarjoajana.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen työskentely ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuun omasta työskentelystään.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*

Laaaja-alainen osaaminen

- hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet
- hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä
- hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria
- kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä
- tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu orgaanisiin yhdisteryhmiin, niiden ominaisuuksiin ja esiintyvyyteen elinympäristössämme. Samalla opiskelija oppii mallintamaan tietoa eri ohjelmien avulla ja määrittämään aineen ominaisuuksia standardisuoran avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii käyttämään ja soveltamaan tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen työskentely ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuun omasta työskentelystään.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4)**Opintojakson moduulit**

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme
- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykYTEknologian sovelluksissa
- osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen • ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Laaaja-alainen osaaminen

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet
- saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa
- ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä
- saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio
- protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä
- additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen
- polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

Paikallinen lisäys

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijalle muodostuu kokonaiskuva kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme. Opiskelija oppii käyttämään ja soveltamaan kemiallisiin reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii tutkimaan kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja hyödyntäen.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen työskentely ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuun omasta työskentelystään.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

Laaaja-alainen osaaminen

- ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista
- ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa
- tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen
- osaa tutkia sähkökemian liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen
- tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla
- reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet
- hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyyys
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi
- luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu

Paikallinen lisäys

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii tuntemaan yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa tietoa merkittävimpien metallien ominaisuuksista, valmistus- ja jalostusprosesseista sekä näiden ympäristövaikutuksista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia ymmärtää ja osallistua globaaleja energiaratkaisuja käsitteleviin keskusteluihin.

Laaaja-alainen osaaminen

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa
- osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä
- osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia
- tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät
- homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen
- hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä
- happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla
- reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella
- tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii käyttämään laskennallisia ja graafisia malleja sekä tutkimaan kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä.

Laaja-alainen osaaminen**Hyvinvointiosaaminen**

Opiskelija tunnistaa kemian merkityksen terveyteen liittyvien ongelmien ratkaisemisessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen työskentely ja ryhmässä työskentely kehittää opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuun omasta työskentelystään.

Kemian työjakso, 1 op (KE7)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- kertaa laboratoriotyöskentelyn sääntöjä ja käytänteitä
- osaa työskennellä laboratoriossa turvallisuusohjeita noudattaen
- oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan kemiallisiin reaktioihin liittyviä mittauksia ja kokeita yhdessä muiden kanssa
- osaa havainnoida, kirjata, analysoida ja esittää kemiallisten mittausten ja kokeiden tuloksia
- perehtyy laboratoriopäiväkirjan pitämiseen ja työselostuksen laatimiseen ohjelmistoja hyödyntäen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- turvallinen työskentely laboratoriossa
- kemiallisten kokeiden suunnittelu ja toteuttaminen annettuja ohjeita noudattaen
- tutustumiskäynti lähiympäristössä (esim. pääkaupunkiseutu) sijaitsevaan tutkimuslaitokseen tai muuhun organisaatioon yhdessä biologian- ja fysiikan työkurssien kanssa.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Kokeellinen työskentely ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuun omasta työskentelystään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytystä kurssista saa suoritusmerkinnän.

Kemian työjakso 2, 1 op (KE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää laboratoriotyöskentelyn sääntöjä ja käytänteitä
- oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan kemiallisiin reaktioihin liittyviä mittauksia ja kokeita yhdessä muiden kanssa
- osaa havainnoida, kirjata, analysoida ja esittää kemiallisten mittausten ja kokeiden tuloksia
- perehtyy laboratoriopäiväkirjan pitämiseen ja työselostuksen laatimiseen ohjelmistoja hyödyntäen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- turvallinen työskentely laboratoriossa
- kemiallisten kokeiden suunnittelu ja toteuttaminen annettuja ohjeita noudattaen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytystä kurssista saa suoritusmerkinnän.

Kemian Abikertaus I, 1 op (KE9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kerrata lukion kemian keskeisiä sisältöjä sekä eri ohjelmistojen käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjaantuu käyttämään eri ohjelmistoja soveltavissa tehtävissä.
- Opiskelija oppii hyödyntämään omaksumaansa tietoa laaja-alaisesti.
- Opiskelija tutustuu vanhoihin YO-tehtäviin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan hyödyntämään ainerajat ylittävää tietoa osana tehtävien ratkaisua sekä arvioimaan tulosten luotettavuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Kemian Abikertaus II, 1 op (KE10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on syventää aiemmin opittua tietoa lukion kemiasta sekä hioa oikeaa vastaustekniikkaa sekä ohjelmien käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija hyödyntää monipuolisesti eri ohjelmia kemiallisten mallien, laskennallisten ratkaisuiden sekä graafisten kuvaajien laadinnassa.
- Vanhojen YO-tehtävien ratkaisussa harjoitellaan hyödyntämään monitieteistä osaamista sekä arvioimaan ja tulkitsemaan tuloksia.
- Harjoitellaan hyödyntämään ajankohtaista kemiallisiin ilmiöihin liittyvää tietoa osana tehtävien ratkaisuja sekä arvioimaan olemassa olevan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijan valmiuksia hyödyntää, arvioida ja soveltaa monitieteistä osaamistaan erityisesti vanhojen YO -tehtävien ratkaisuiden laadinnassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Kemian ohjelmistot, 1 op (KE11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää ja täydentää kemian ohjelmien käyttöä
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija kertoo hänelle erityisesti vaikeita aiheita ja niiden esittämistä kemian piirto-ohjelmien avulla
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yo-kirjoituksissa käytettävien matematiikan ja kemian ohjelmistojen käyttö
- Piirrosohjelmien käyttö yo-kirjoituksissa
- Kuvaajien piirtäminen ja tulkinta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytystä opintojaksosta saa suoritusmerkinnän.

Kemian ja fysiikan perusteet, 2 op (KE1 + FY1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kemia osana muuttuvaa maailmaa, 2 op (KE1 + KE2)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.
- Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävästä elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä
- kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa
- jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla
- puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät
- ainemäärä ja konsentraatio

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

- Kemian merkitys osana monitieteellistä yhteistyötä

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia etsiä tietoa ja arvioida sen luotettavuutta.

Kemia ja fysiikka muuttuvassa ympäristössä, 2 op (KE2 + FY2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laajaalaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja

katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan

yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.

Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa
- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja
- tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa
- tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä
- kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuriidentiteettiään

- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1.Evangelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä UE1, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen Hyvinvointiosaaminen tukee

opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden

arvostamista

Vuorovaikutusosaaminen

antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin

Monitieteinen ja luova osaaminen

vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä

Yhteiskunnallinen osaaminen

antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

lisää ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä

Maaailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maaailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maaailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maaailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmantutkimuksen rakentamiseen ja arviointiin

Vuorovaikutusosaaminen

antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin

Monitieteinen ja luova osaaminen antaa valmiuksia uskontoja ja

katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin

vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä

Yhteiskunnallinen osaaminen

rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta

Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä UE3, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maaailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa UE4, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osaalueilla
- tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauten, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomusenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset

- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

Uskonto taiteissa tai populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä • uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa

Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

Uskonto, tiede ja media UE6, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta
- tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa
- osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki

Taide ja symbolit, 4 op (UE5 ja KU4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Uskonnon kertaus, 1 op (UE7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan lukion uskonnon keskeiset oppisisällöt

.

Yhteistyö srk:n kanssa, 2 op (UE8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yhteistyö paikallissrk:n kanssa kristityn elämän ulottuvuuksissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- nuorisotyö (kerhon vetäminen) srk:ssa tai vanhus-/vammaistyö käytännössä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1UE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Maailmanlaajuinen etiikka ja kristinusko, 4 op (FI2ET2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.9.2.Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op

(UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa

- hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä
uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä

- maailman uskontotilanne, uskonollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana
- kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle
- hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä
- tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön
- kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä

.

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen
- ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen
- Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet
- orientaaliset ortodoksiset kirkot
- läntinen kristillisuus, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisuus sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus
- ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja
- ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee mailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon
- perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin
- tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä
- hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä
- kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä

Keskeiset sisällöt

Mailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne

- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksiset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee muinaissuomalaisista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä
- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä

-
- kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa
- luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (U05)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (U05), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta
- kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja
- perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (U06)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (U06), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuviutus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat

•

edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuuksiin sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestäväseen tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella

demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisista kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävässä kehityksessä liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä
- tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy
- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa
- hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa
- osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa
- ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnessa erilaisia tietämisen tapoja
- kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnessa
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta
- tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- *Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen*

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria*
- *tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen ja ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*

- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä
- perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön
- soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista
- kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä

- ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta kannalta.

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa
- arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä
- laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin
- tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja
- hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää
- tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita
- tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
- tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Median kuvat

- kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla
- median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikkivideon viestit, 4 op (KUMU)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Taide ja symbolit, 4 op (UE5 ja KU4)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.11.Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen

taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta
- vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan

palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6)

Opintojakson moduulit

- Musiikin lukiodiplomi, 2 op (MULD6), Valinnainen

Tavoitteet

Musiikin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa
- osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan.

Keskeiset sisällöt

Musiikin lukiodiplomi

- opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto
- erilaiset toteutustavat ja osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikillisen osaamisen ja harrastuneisuuden osoittaminen

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3)

Opintojakson moduulit

- Käsityön lukiodiplomi, 2 op (KÄLD3), Valinnainen

Tavoitteet

Käsityön lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä
- osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä oppimisensa arvioinnissa
- osoittaa hallitsevansa käsityöprosessiin sisältyvät tavoitteiden asettamisen, ideoinnin ja suunnittelun vaiheet ja vaatimukset
- hallitsee, seuraa ja arvioi käyttämiään resursseja, työskentelyään ja oppimisprosessiaan
- osaa ottaa tuotteessa tai teoksessa huomioon esteettisyyden, eettisyyden, omaehtoisuuden näkökulmat ja ekologisuuden vaatimukset
- osaa ratkaista tuotteen tai teoksen toimivuuden, taloudellisuuden, ergonomisuuden, innovatiivisuuden ja teknisen toteutustavan vaatimukset käyttöympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Käsityön lukiodiplomi

- perustuvat valittuun tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin
- muodostuvat käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7)

Opintojakson moduulit

- Tanssin lukiodiplomi, 2 op (TALD7), Valinnainen

Tavoitteet

Tanssin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa
- kehittää tanssillisen tehtävän myötä tanssillista osaamistaan edelleen
- kuvaa kirjallisesti tanssin opiskelupolkuaan ja tanssillista kehitystään.

Keskeiset sisällöt

Tanssin lukiodiplomi

- tanssillisena tehtävänä soolo- tai ryhmäteos, jonka opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian
- tanssilliseen tehtävään liittyvä kirjallinen työ
- tanssin lukiodiplomiin sisältyvä tutkielma

Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8)

Opintojakson moduulit

- Teatterin lukiodiplomi, 2 op (TELD8), Valinnainen

Tavoitteet

Teatterin lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa
- vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitojaan sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitojaan.

Keskeiset sisällöt

Teatterin lukiodiplomi

- opiskelijan määrittelemä aihe joltakin teatterin alalta ja siihen liittyvä esitys
- työskentelyprosessin hallinta
- taiteellisen prosessin arviointitaidot
- taiteellisen kokonaisuuden ymmärtäminen
- teatterin keinot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus

7.12.Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuva liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen **hyvinvointiosaamista** sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskyykyyn sekä hyvinvointiin.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. **Monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. **Yhteiskunnallista osaamista** vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät **eettisyytenä ja ympäristöosaamisena**, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suorituskuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on,

että opiskelija

- oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä

- osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltäviin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävistä palautteista sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Oppiva liikkuja, 2 op (LI1)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)
- osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittämällä itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen
- opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Aktiivinen elämä, 2 op (LI2)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta
- osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen
- liikkuvuus ja kehonhuolto
- ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa
- yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin
- harjaantuu kehon hallinnassa
- tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen
- liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja

ympäristöosaaminen

Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi
- toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia
- yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi
- ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä
- osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- virkistystä lisäävät liikuntamuodot
- rentoutus ja kehonhuolto

Paikallinen lisäys

Laja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Liikkuva elämä, 2 op (LI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- tutustua paikkakunnan ulkopuolella oleviin liikuntamahdollisuuksiin

- toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppia auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukea yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarvointia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- uusiin liikuntamuotoihin ja lajeihin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vaeltaen kohti vuoria, 10 op (SALI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kansalaisen turvakurssi, 2 op (YH7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Vanhojentanssit, 2 op (LI7)

Tavoitteet

- Paikallinen lisäys • Opintojakson tavoitteena on harjoitella perinteisiä paritansseja sekä vanhojen tanssien ohjelmistoa.
- Opintojaksoon kuuluu esiintyminen Vanhojen päivänä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tyyli- ja tapakoulutajakso
- Harjoitellaan vanhojen tansseja
- Järjestetään vanhojen päivän tanssiaiset

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa.

Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista, eettistä ja ympäristöosaamista sekä hyvinvointiosaamista.**

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. **vuorovaikutusosaamista.** Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.

Matematiikan opiskelu tukee **globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessä.

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on,

että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa

- ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä
- rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perusteleamiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita

valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö
- 2. asteen yhtälön ratkaisukaava
- polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)
- polynomien tekijät
- potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)
- rationaalifunktiot ja -yhtälöt

- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä.

Opiskelijaa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteista pyritään rakentamaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrasta tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen
- ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa
- suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonesittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden hallintaa syvennetään.

Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää yhtälön geometrinen merkityksen
- osaa ratkaista muotoa $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$ olevia itseisarvoyhtälöitä
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.

Keskeiset sisällöt

Analyttinen geometria ja vektorit

- käyrän yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö
- yhtälöryhmä
- suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus
- itseisarvoyhtälö
- pisteen etäisyys suorasta
- vektoreiden perusominaisuudet
- tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla
- tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla
- tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$
- tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- suunnattu kulma ja radiaani
- yksikköympyrä

- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonesittämisen tapoihin, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden hallintaa syvennetään.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteista pyritään rakentamaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*

- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija maksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*

- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi
- määrätty integraali
- suorakaidesääntö
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja
- osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin

- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä
- osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- keskiluvut ja keskihajonta
- korrelaatio ja lineaarinen regressio
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- permutaatiot ja kombinaatiot
- todennäköisyyden laskusäännöt
- binomijakauma
- diskreetti todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opinnot ohjaavat opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa

- oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla
- vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä
- tutustuu kahden muuttujan funktioon
- osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa
- piste- ja ristitulo
- piste, suora ja taso avaruudessa
- kulma avaruudessa
- yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa
- kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat
- laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja

- oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja
- perehtyy logiikan käsitteisiin
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin • osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto
- vuokaavio
- yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi
- konnektiivit ja totuusarvot
- kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi
- Eukleideen algoritmi
- aritmetiikan peruslause

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä
- osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaali jakaumaa
- osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt*Analyysi ja jatkuva jakauma**Keskeiset sisällöt*

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Matriisit, 1 op (MAA13)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu matriiseihin
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii matriisien laskutoimituksia
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä matriisilaskennassa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- matriisi ja vektori
- matriisin kertominen luvulla
- matriisien yhteen- ja vähennyslasku
- matriisin kertolasku ja potenssi

- käänteismatriisi
- determinantti

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti

Differentiaaliyhtälöt, 1 op (MAA14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää, miten eri alojen ilmiöitä voidaan mallintaa differentiaaliyhtälöillä
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija oppii soveltamaan ensimmäisen kertaluvun differentiaaliyhtälöitä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- separoituvat ensimmäisen kertaluvun differentiaaliyhtälöt
- tasa-asteiset ensimmäisen kertaluvun differentiaaliyhtälöt
- lineaariset ensimmäisen kertaluvun differentiaaliyhtälöt

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen. Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti

Matemaattiset ohjelmistot, 1 op (MAA15)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käyttämään matemaattisia ohjelmistoja luontevana ja tavallisena vastaamisen keinona

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- matemaattiset ohjelmistot
- vastauksen luominen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

MAA Kertaus, 2 op (MAA16)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija varmentaa laskurutiinejaan
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa matemaattisia valmiuksia yokirjoituksia ja jatko-opiskeluja varten
- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää ja täydentää pitkässä matematiikassa opittuja asioita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pitkän matematiikan aiheiden kertaus
- ylioppilaskokeet ja vastaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri tilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeerisesti

Taloustieto ja -matematiikka, 3 op (MAA9+YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Matematiikan yo-maraton, 1 op (MAA17)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Kerrataan yo-kokeisiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lasketaan vanhoja yo-tehtäviä 2x 7h 7,5 min lauantaina ennen yo-kokeita

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeitä ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*

- osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- aritmeettinen lukujono ja summa
- geometrinen lukujono ja summa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii tulkitsemaan ja arvioimaan reaalimaailman ilmiöihin liittyviä ratkaisuja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii muotoilemaan ongelman yhtälöksi ja ratkaisemaan sen ohjelmistoja hyödyntäen.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä ympärillämme esiintyvien kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista. Tämä tukee kolmiulotteisten objektien hahmottamista sekä piirtämistä ohjelmistojen avulla.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- *Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen*

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaailmaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii lineaarisen- ja eksponentiaalisen mallin avulla tulkitsemaan ja ennustamaan reaali maailman ilmiöitä ohjelmistoja hyödyntäen.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija osaa arvioida matemaattisten ennusteiden ja mallien hyvyttä sekä paikkansa pitävyyttä reaali maailmassa.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin
- osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- todennäköisyyden käsite
- yhteen- ja kertolaskusääntö
- kombinaatiot ja tuloperiaate
- todennäköisyyslaskennan malleja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjaantuu käyttämään taulukkolaskentaohjelmia sekä laatimaan ja tulkitsemaan eri reaali maailman tilanteisiin liittyviä kaavioita ja kuvaajia.

Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot
- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä
- osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen
- indeksi
- korkokäsite, yksinkertainen korko
- verotus
- valuutat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii ja syventää taitojaan talousmatematiikassa ja siihen liittyvistä käsitteistä. Tämä tukee opiskelijan valmiuksia osallistua ja ymmärtää yhteiskunnallisia keskusteluja sekä arkielämän tilanteita.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan tulokinnan funktion muutosnopeutena
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon

- osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä
- funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija harjaantuu käyttämään ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä monitieteisten sovellusten yhteydessä.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina
- tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina
- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla
- tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla
- ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)

- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa käsityksen binomijakauman ja normaalijakauman eroista reaali maailman tilanteissa. Opiskelija harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastoja ohjelmien avulla.

Lyhyen matematiikan kertaus, 2 op (MAB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on kerrata ja syventää aiemmilla kursseilla oppittuja asioita
- Opiskelija vahvistaa omia matematiikan perustaitojaan ja laskurutiineja
- Opiskelija kertaan ja harjoittelee eri ohjelmistojen käyttöä
- Opiskelija harjaantuu laatimaan vastauksia YO-kirjoituksia silmällä pitäen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- lyhyen matematiikan aiempien kurssien kertaus
- laskinohjelmistot
- oikea vastaustekniikka
- aiemmat lyhyen matematiikan YO-tehtävät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii yhdistelemään aiemmin opittuja asioita suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytystä kurssista saa suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lyhyen matematiikan kertauskurssi on paikallinen opintojakso.

Matematiikan tukijakso, 1 op (MAB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on täydentää opiskelijan perusopetuksessa oppimia matematiikan taitoja
- Opiskelija kertaan haasteellisiksi kokemiaan asioita
- Opintojakson aikana pyritään vahvistamaan laskurutiineja sekä kasvattamaan luottamusta omiin taitoihin
- Opiskelija harjoittelee käyttämään lukiomatematiikassa käytettäviä laskinohjelmistoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- perusopetuksen matematiikan sisältöjen kertaus
- laskinohjelmien käytön harjoittelu
- tehtävien oikean vastaustekniikan harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan omat vahvuutensa matematiikan eri osa-alueilla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettua kurssista saa suorituserkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Matematiikan tukikurssi on paikallinen opintojakso.

Talousmatematiikka ja Taloustieto, 3 op (MAB7 + YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Matematiikan tukijakso 2, 1 op (MAB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on täydentää matematiikan taitoja
- Opiskelija kertaan haasteellisiksi kokemiaan asioita
- Opintojakson aikana pyritään vahvistamaan laskurutiineja sekä kasvattamaan luottamusta omiin taitoihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tehtävien oikean vastaustekniikan harjoitteleminen
- matemaattisen ajattelun kehittyminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

7.14.Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittamisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.

Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestäväen elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin

merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan • syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä.

Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1)

Opintojakson moduulit

- Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro - kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa • ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistään turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Keskeiset sisällöt

Intro - kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Paikallinen lisäys

- Paikalliseen aktiiviseen kulttuurielämään ja lukion muihin musiikin kursseihin tutustuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman musiikkisuhteen tutkiminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhdessä soittaminen kehittää toisten kuuntelua ja musisoivan ryhmän jäsenenä työskentelemisen taitoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa ja eri musiikkikulttuureita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä.

Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2)

Opintojakson moduulit

- Syke - soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke - soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä • heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Keskeiset sisällöt

Syke - soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman musiikillisen ilmaisun syventäminen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla analysoidaan musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteismusisointitaitojen kehittäminen.

Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman musiikkisuhteen laajentaminen osana globaalia musiikillista maailmaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa ja eri musiikkikulttuureita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erilaisten musiikkiperinteiden ja -kulttuureiden lisääntynyt tuntemus laajentaa myös kykyä asettua oman kulttuurin ulkopuolelle ja nähdä niin oma kuin myös ympäröivä maailma myös eettisine ja ympäristöllisine haasteineen.

Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista • hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Oman luovan musiikillisen osaamisen kehittäminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikillinen prosessi musisoivan ryhmän jäsenenä, vastuunotto ryhmän jäsenenä yhteisen projektin suunnittelussa ja tekemisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson musiikillinen tai taiteidenvälinen prosessi vahvistaa luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikillisen projektin tekemisessä opintojakso kurottautuu ulos ympäröivään yhteiskuntaan.

Lukion viihdekuoro, 2 op (MU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja laulutaitoaan
- Opiskelija uskaltaa käyttää ääntä ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- Opiskelija ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta
- Opiskelija saa rohkeutta yhdessätoimimiseen ja omaan musiikilliseen ilmaisuun tuleville musiikin kursseille kuten lukion viihdeorkesteriin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulutaitoa kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- pienimuotoisen esiintymiskokonaisuuden tekeminen opiskelijalähtöisesti
- ohjelmistossa pääpaino rytmimusiikilla

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kuorossa laulaminen kehittää toisten kuuntelua ja musisoivan ryhmän jäsenenä työskentelemisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Yhdessä laulaminen luo niin kehoallista kuin henkistäkin hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa käytetään jatkuvaa arviointia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lukion viihdeorkesteri 1, 2 op (MU6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu lukion viihdeorkesteriin soittajana tai laulajana

- Opiskelija analysoi musiikin eri tyyllilajeja ja kulttuurisia piirteitä sekä pyrkii sovittamaan oman soittonsa niiden mukaisesti
- Opintojakso tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista ja luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan
- Tiedon ja taidon oppimisessa tärkeässä roolissa on ns. mestari-kisälli -periaate, kun orkesterin vierailevat solistit auttavat nuoria kanssamuusikoitaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana valmistetaan teemallinen konserttikokonaisuus
- Opintojaksolla työskennellään monipuolisesti erilaisten musiikkilajien kanssa
- Paitsi että opintojakson lopputulos on teemallinen konsertti, on se myös pedagoginen työskentely- ja oppimiskanava, jossa eri sukupolvet kohtaavat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Isossa orkesterissa soittaminen kehittää vuorovaikutustaitoja, toisten kuuntelua ja musisoivan ryhmän jäsenenä työskentelemisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppimisessa hyödynnetään eri-ikäisiä ja -taitotasoisia muusikoita, jolloin tieto ja taito välittyvät mm. mestari-kisälli -periaatteella kokeneemmalta muusikolta nuoremmalle soittajalle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Teemallisen konsertin ohjelmisto koostuu musiikin eri tyyllilajeista, joihin tutustutaan toiminnallisesti musisoinnin kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa noudatetaan jatkuvan arvioinnin periaatetta. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lukion viihdeorkesteri 2, 2 op (MU7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää aikaisemmin oppimaansa osallistuessaan toista kertaa viihdeorkesteriin

- Opiskelija analysoi musiikin eri tyyllilajeja ja kulttuurisia piirteitä sekä pyrkii sovittamaan oman soittonsa niiden mukaisesti
- Opintojakso tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista ja luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan
- Tiedon ja taidon oppimisessa tärkeässä roolissa on ns. mestari-kisälli -periaate, kun orkesterin vierailevat solistit auttavat nuoria kanssamuusikoitaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana valmistetaan teemallinen konserttikokonaisuus
- Opintojaksolla työskennellään monipuolisesti erilaisten musiikkien kanssa
- Paitsi että opintojakson lopputulos on teemallinen konsertti, on se myös pedagoginen työskentely- ja oppimiskanava, jossa eri sukupolvet kohtaavat

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Isossa orkesterissa soittaminen kehittää vuorovaikutustaitoja, toisten kuuntelua ja musisoivan ryhmän jäsenenä työskentelemisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppimisessa hyödynnetään eri-ikäisiä ja -taitotasoisia muusikoita, jolloin tieto ja taito välittyvät mm. mestari-kisälli -periaatteella kokeneemmalta muusikolta nuoremmalle soittajalle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Teemallisen konsertin ohjelmisto koostuu musiikin eri tyyllilajeista, joihin tutustutaan toiminnallisesti musisoinnin kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa noudatetaan jatkuvan arvioinnin periaatetta. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lukion viihdeorkesteri 3, 2 op (MU8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija valitsee itseään haastaen aikaisempien osallistumiskokemuksiensa perusteella oman yksilöllisen suuntautumiskohteen orkesterissa

- Opiskelija analysoi musiikin eri tyyllilajeja ja kulttuurisia piirteitä sekä pyrkii sovittamaan oman soittonsa niiden mukaisesti
- Opintojakso tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista ja luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan
- Tiedon ja taidon oppimisessa tärkeässä roolissa on ns. mestari-kisälli -periaate, kun orkesterin vierailevat solistit auttavat nuoria kanssamuusikoitaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana valmistetaan teemallinen konserttikokonaisuus
- Opintojaksolla työskennellään monipuolisesti erilaisten musiikkien kanssa
- Paitsi että opintojakson lopputulos on teemallinen konsertti, on se myös pedagoginen työskentely- ja oppimiskanava, jossa eri sukupolvet kohtaavat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Isossa orkesterissa soittaminen kehittää vuorovaikutustaitoja, toisten kuuntelua ja musisoivan ryhmän jäsenenä työskentelemisen taitoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Oppimisessa hyödynnetään eri-ikäisiä ja -taitotasoisia muusikoita, jolloin tieto ja taito välittyvät mm. mestari-kisälli -periaatteella kokeneemmalta muusikolta nuoremmalle soittajalle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Teemallisen konsertin ohjelmisto koostuu musiikin eri tyyllilajeista, joihin tutustutaan toiminnallisesti musisoinnin kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa noudatetaan jatkuvan arvioinnin periaatetta. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Bändisoitto, 2 op (MU9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso syventää opiskelijan yhteismusisoinnin taitoja.
- Opiskelijat kehittävät opintojaksolla valitsemiaan instrumenttisoitintaitojaan. Instrumentti voi olla myös jokin muu kuin perinteinen bändisoitin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Yhtyesoitto

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhdessä soittaminen kehittää toisten kuuntelua ja musisoivan ryhmän jäsenenä työskentelemisen taitoja.

Hyvinvointiosaaminen

Yhdessä soittaminen luo niin kehollista kuin henkistäkin hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa noudatetaan jatkuvan arvioinnin periaatetta. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musiikinhistoriaa soittaen, 2 op (MU10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää tietämystään erilaisista musiikkiperinteistä ja -kulttuureista
- Eri aikojen musiikinhistoria konkretisoituu oppilaille juuri yhdessä soittamisen kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana pyritään tutustumaan eurooppalaisen taidemusiikin historiaan, merkittävimpiin säveltäjiin sekä itse "soivaan musiikkiin".
- Lisäksi opintojaksolla tutustutaan afro-amerikkalaiseen musiikkiperinteeseen, erityisesti blues-, rock- ja jazz-musiikkiin, unohtamatta näyttämön ja elokuvan sävelten historiaa • Toiminnallisella opintojaksolla tutustutaan eri musiikkeihin erilaisten työtapojen avulla (mm. esitelmät, tutustumiskäynnit/retket, konserttikäynnit, aktiivinen kuunteleminen, musisointi ym.) siten, että työmuodoista painottuu yhteismusisointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisista osaamisen tavoitteista opintojakso tukee parhaiten globaali- ja kulttuuriosaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Erilaisten musiikkiperinteiden ja -kulttuureiden lisääntynyt tuntemus laajentaa myös kykyä asettua oman kulttuurin ulkopuolelle ja nähdä niin oma kuin myös ympäröivä maailma myös eettisine ja ympäristöllisine haasteineen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso yhdistää eri taiteen ja tieteen aloja toiminnallisien menetelmin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa noudatetaan jatkuvan arvioinnin periaatetta. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ääni- ja valotekniikka, 2 op (MU11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla opiskelija oppii käyttämään äänentoisto- ja/tai valolaitteistoa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Äänentoisto- ja/tai valolaitteiston perusteet ja käyttö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ääni- ja valotekniikan hoitaminen vaatii kykyä nähdä asiat laajemmissa taiteellisissa konteksteissa kuin vain teknisinä suorituksina.

Vuorovaikutusosaaminen

Ääni- ja valotekniikan tekeminen kehittää vuorovaikutustaitoja niin tekniikan tarvitsijan kuin kohdeyleisönkin huomioon ottamiseksi.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ääni- ja valotekniikkaa käytettäessä opitaan toimimaan luontevasti eri sidosryhmien (usein myös koulun ulkopuolistenkin) kanssa ja tämä kehittää tulevaisuuden työelämätaitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan kerää erilliseen suorituslomakkeeseen merkintöjä tehdystä työstä. Opintojakson tuntimäärän täyttyessä opiskelija saa opintojaksosta suoritusmerkinnän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Musikaali-opintojakso, 4 op (ENA31 JA MU3)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Musiikkivideon viestit, 4 op (KUMU)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Ranskaa musiikin kautta, 3 op (RAMU)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Saksaa musiikin kautta, 3 op (SAMU)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.15.Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusala- ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **yhteiskunnallista** ja **vuorovaikutusosaamistaan**.

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään **hyvinvointiosaamistaan**. Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää **eettisen ja ympäristöosaamisen** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamisen** tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on,

että opiskelija

- löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia
- saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin
- suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään
- osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan
- tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin
- oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä

osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa

- oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä
- harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintätekniologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa
- kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan
- toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin • osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa
- syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta
- tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan
- tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin
- tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen
- tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja
- osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä
- tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit
- osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen

- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen
- oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen
- oman hyvinvoinnin edistäminen
- tulevaisuuden ennakkointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämäntutkimustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaaja-alainen osaaminen

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

Hyvinvointiosaamisen näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää

sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.

Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentamaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.

Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.

Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.

Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

.

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on,

että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä

- pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Toimiva ja oppiva ihminen PS1, 2 op (PS1)

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin
- osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta
- osaa selittää tietoisien ja ei-tietoisien toiminnan luonnetta ja eroja
- osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta
- osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.

Keskeiset sisällöt

*Toimiva ja oppiva ihminen**Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista*

- *psyyykinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyyykinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen**Hyvinvointiosaaminen**

itsetuntemus ja muiden

tuntemus

Vuorovaikutusosaaminen

rakentavaa ja myös tunneviestintää, empatian tunnistus

Monitieteinen ja luova osaaminen

ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta

Yhteiskunnallinen osaaminen

antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä

Eettisyys ja ympäristöosaaminen antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja

Globaali- ja kulttuuriosaaminen mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista

Kehittyvä ihminen PS2, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta
- osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun
- osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa
- osaa antaa esimerkkejä sosialisoinnin ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen
- ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta
- perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä
- osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- perimän merkitys
- kypsyminen ja oppiminen
- herkkyyyskaudet
- plastisuuden merkitys kehityksessä

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- temperamentti
- minuus ja minäkäsitys

- tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely
- vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- kieli ja ajattelu
- toiminnanohjaus

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- henkilökohtainen identiteetti
- sosiaalinen identiteetti
- kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti
- sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen
- vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys

Psykologinen tutkimus

- kaksos- ja adoptiotutkimus
- pitkittäis- ja poikittaistutkimus
- esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista

Tietoa käsittelevä ihminen PS3, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn
- ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle
- ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa
- tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä
- ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana
- osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotointia
- osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely
- tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- sisäiset mallit ja havaintokehä
- havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta
- tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus
- perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä

Muisti

- työmuistin ja säilömuistin toiminta
- muistin rekonstruktivisuus ja unohtaminen
- perustietoa muistin hermostollisesta perustasta
- esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä

Kieli

- kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä
- perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta

- esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä

Päätöksenteko

- nopea ja hidas ajattelu
- esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- hermoston ja aivojen päärakenteet
- hermosolun ja synapsin toiminta
- tiedon kulku hermoverkoissa
- plastisuus
- esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- kokeellisen tutkimuksen periaatteet
- esimerkkejä tapaustudkimuksista
- esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista
- kokeellisen tutkimuksen suunnittelu

Tunteet ja mielenterveys PS4, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta
- ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä
- osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen
- tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä
- osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia
- osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa
- syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus
- perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä
- tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen hallintakeinojen ja defenssien merkitys

- resilienssin merkitys hyvinvoinnille
- nukkumisen ja vuorokausirytmien merkitys psyykkiselle toiminnalle
- keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät
- stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja
- kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen

Mielenterveys

- mielenterveys käsitteenä
- yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä
- esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista
- esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta

Psykologinen tutkimus

- ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus
- esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen PS5, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa

-
- osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa
- osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa
- osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan
- ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta
- osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen
- osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- perustietoa käyttäytymisgenetiikasta

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- temperamentti
- piirreteoreettinen näkökulma
- motivaatio
- yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit
- identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- älykkyyden määritelmiä
- älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä
- luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotyypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen
- esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta
- ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet
- tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään
- kulttuurien eri ulottuvuuksia
- esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen
- esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa

Psykologinen tutkimus

- yksilöllisten erojen tutkiminen
- persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät

-
- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Sosiaalipsykologia PS6, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Miten oppia elämään toisten kanssa yhdessä?

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sosiaalipsykologia tarkastelee ihmistä yhteydessä toisiin - Minuus muodostuu sosialisatiossa - Luokittelusta syntyy sosiaalisia identiteettejä - Sosiaalinen havaitseminen on virhealtista - Attribuutiovinoumat vääristävät tulkintoja - Asenteet eivät aina näy käyttäytymisessä - Sosiaalinen vaikutus voi olla huomaamatonta - Status tuo valtaa vaikuttaa ja johtaa - Ryhmien välisiä konflikteja voidaan vähentää - Ryhmätyön tuloksellisuus riippuu monista tekijöistä - Vuorovaikutusta voi oppia ja hallita - Rakkaus ja attraktio - Rakkaus on voimakas olotila - Mikä vetää ihmisiä yhteen? - Rakastumisesta pysyvään suhteeseen - Sukupuoli - Sukupuoli on sekä biologinen että sosiaalinen ilmiö - Sosialisatio vaikuttaa sukupuoliroolien ja sukupuoli-identiteetin kehitykseen - Seksismi vahingoittaa yksilöitä ja yhteiskuntaa - Aggressio - Paha on osa ihmisen elämää - Mistä väkivalta ja aggressio tulevat? - Aggressioon liittyy monia tilannetekijöitä ja ryhmäilmiöitä - Prososiaalisuus - Mistä prososiaalisuus syntyy? - Auttamiseen vaikuttavat yksilö- ja sosiaalipsykologiset tekijät - Kulttuurinen moninaisuus - Kulttuurit elävät ja muuttuvat - Kulttuuri-identiteetti auttaa löytämään oman paikan - Rasismi vahingoittaa yhteiskuntaa - Köyhyys ja rikkaus - Köyhyys lamauttaa - Varakkuus voi tehdä röyhkeäksi - Ilmastonmuutos - Ilmastoahdistus saattaa lannistaa - Ihmismielen on vaikea käsitellä ilmastonmuutosta - Vaikuttaminen - Ajattelu- ja tunneprosesseihin voi vaikuttaa - Suostuttelu vetoaa psykologisiin tarpeisiin - Mainonta pyrkii maksimoimaan vaikuttamisen - Media - Media on arkipäivää - Media käyttää valtaa - Media muovaa identiteettiä - Mediaan liittyy myös varjopuolia

Psykologian kertaus, 1 op (PS7)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kerrataan lukion psykologian keskeiset sisällöt

Oman itsen ja toisten tunteminen PSmm ja FI2, 2 op (PSmm ja FI2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.17.Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyysarvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaaja-alainen osaaminen

Laaaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.

Vuorovaikutusosaaminen kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.

Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.

Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.

Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on,

että opiskelija

- pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä,

miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti

- osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla
- osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön
- osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävän kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen
- osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiantietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietämiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Terveys voimavarana, 2 op (TE1)

Opintojakson moduulit

- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.

Keskeiset sisällöt

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit
- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveystuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan • opiskeluhuvinvointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso tuottaa hyvinvointiosaamista kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakso kehittää opiskelijoiden vuorovaikutustaitoja sekä sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- *Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen*

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsitteille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*
- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson terveys- ja ympäristötavoitteiden ja sisältöjen kautta syvennetään opiskelijan ympäristöosaamista ja eettistä pohdiskelua.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa tuetaan vuorovaikutusosaamista yhteistoiminnallisten opetusmenetelmien kautta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisältöjen opiskelu syventää opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*

- keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä
- tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia

Sairaudet ja hoito

- epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit
- sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen
- itsehoito ja omahoito

Eettiset kysymykset

- eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit
- keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia
- terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi
- terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson opiskelussa korostuu opiskelijan yhteiskunnallisen osaamisen kehittyminen terveyden näkökulmasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan ymmärrystä terveyden maailmanlaajuksesta merkityksestä, globaaleista eroista ja terveyteen liittyvistä kulttuurisista eroista

TE abikertaus 1, 1 op (TE4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys • Opiskelija ymmärtää terveyden merkityksen kaikissa käytänteissä (WHO Health in all Policies)

- Opiskelija valmistautuu terveystiedon sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lukion terveystiedon opintojaksojen keskeiset sisällöt

- Sähköisessä yo-kokeessa tarvittavat digitaidot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista terveystiedon näkökulmasta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson kertaustehtävissä painottuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

TE abikertaus 2, 1 op (TE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija ymmärtää terveystieteen monialaisuuden

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- oppiainerajat ylittävät yo-kysymykset
- diagrammien ja taulukoiden tulkinta
- diagrammien ja taulukoiden laatiminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan taitoa yhdistellä ja tulkita ja soveltaa eri tieteenalojen tuottamaa tietoa terveystiedon näkökulmasta.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.18.Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielen, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osaalueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun

muassa miksikysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja

työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)
A-oppimäärä	B2.1 (A2.2)	B2.1 (A2.2)	B1.2 (A2.1)
B1-oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)	B2.2 (B1.2)

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
 - osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä. Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Minä ruotsin kielen taitajana, 4 op (RUB12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen
- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan
- rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää
- kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja
- syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista
- pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määritettyyn taitotasoon B1.1.

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen
- kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi
- kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen
- kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet
- omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen

Ruotsin kieli arjessani

- ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö
- yksilön ja yhteisön hyvinvointi
- ääntämisen harjaannuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla opitaan viestimään monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa, joiden keskiössä ovat opiskelijan oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla opiskelija ohjataan löytämään ja kehittämään omia vahvuuksiaan ruotsin taitajana ja kielenopiskelijana.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa ruotsin kieltä tarkastellaan pohjoismaisesta näkökulmasta suhteessa suomen kieleen ja muihin pohjoismaisiin kieliin. Ruotsin kielen läsnäolo omassa arjessa juuri nyt on keskeinen teema jakson sisällöissä ja harjoituksissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tämä opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*
- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Laajennetaan opiskelijan vuorovaikutusosaamista oppimalla viestimään ajankohtaisista itseä kiinnostavasti asioista ruotsiksi sekä ilmaisemaan omaa mielipidettä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija tutustuu suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuriilmiöihin jakson aihepiirien kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija tutustuu erilaisiin ruotsinkielisiin medioihin niin Suomessa kuin muualla Pohjoismaissa ja oppii hyödyntämään näitä osana niin ruotsin kuin muidenkin aineiden opintojaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tämä opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla opiskelijaa kannustetaan tutkimaan ja ottamaan eri näkökulmia opintojakson keskeisiin aihepiireihin, kuten ajankohtaisiin itseä kiinnostaviin yhteiskunnallisiin aiheisiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana opiskelija oppii viestimään omista mielipiteistään myös kirjallisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Harjaannutetaan opiskelijan taitoja käyttää ruotsin kieltä vaikuttamisessa omassa elinpiirissä ja yhteiskunnassa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti opintojakson aihepiirien myötä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tämä opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*

- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tarkastellaan ruotsin kielen taitoa jatko-opintojen ja työelämän kannalta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla harjoitellaan tulevassa työ - ja opiskeluelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja, kuten työhaastattelutilannetta.

Hyvinvointiosaaminen

Pohditaan nuoren itsenäistymistä keskeisenä osana opintojakson aihepiirejä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tämä opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Syvennetään opiskelijan taitoja viestiä erilaisissa, niin virallisissa kuin epävirallisissa, kielenkäyttötilanteissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ohjataan opiskelijaa löytämään aitoja ruotsinkielisiä kontakteja erilaisista ympäristöistä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Syvennetään opiskelijan kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti. Tämä opintojakso arvioidaan arvosanalla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tätä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia.

Ruotsin tukijakso 1, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- perusopetuksen oppimäärän vahvistaminen sekä valmistautuminen lukion kursseihin
- omien kielten opiskelutapojen ja -valmiuksien löytäminen ja kehittäminen
- sanastojen vahvistaminen ja laajentaminen
- tekstin- ja kuullunymmärtämistaitojen vahvistaminen
- omien vahvuuksien löytäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- olemassa olevien taitojen löytäminen ja vahvistaminen erilaisten harjoitusten kautta
- perusopetuksen keskeisten aiheiden kertaaminen ja valmistautuminen tuleviin teemoihin erityyppisiä tekstejä käyttäen
- keskeisen kieliopin kertaaminen
- opiskelutaitojen kehittäminen lukio-opiskelun vaatimalle tasolle

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tätä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tätä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Ruotsin tukijakso 2, 1 op (RUB19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- aiemmin opittun lukion oppimäärän vahvistaminen ja kertaaminen sekä valmistautuminen jäljellä oleviin opintoihin
- omien kielten opiskelutaitojen - ja tapojen vahvistaminen
- keskeisten sanastojen kertaaminen ja laajentaminen
- omien vahvuuksien syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- olemassa olevien taitojen syventäminen erilaisten harjoitusten kautta
- lukion aiemman oppimäärän kertaaminen ja valmistautuminen tuleviin opintojaksoihin
- tulevien teemojen ennakointi
- opiskelutaitojen syventäminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tätä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Ruotsin abijakso, 2 op (RUB20)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osaamisen vahvistaminen ja syventäminen yo-kirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- keskeisen sanaston ja kieliopin kertaaminen
- kirjoitustaitojen kehittäminen
- kuullunymmärtämisen harjoittelu

- yo- koetehtäviin tutustuminen ja niiden harjoittelu
- erilaisiin teksteihin tutustuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia. Tätä opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Elokuva taidemuotona, 2 op (TO1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija syventää elokuvataiteen tuntemustaan erityisesti alan merkkiteosten kautta.
- Opiskelija kehittyy elokuvallisen ilmaisun analysoijana ja tulkitseijana.
- Opiskelija laajentaa elokuvallista yleissivistystään.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- elokuvien analyttinen katselu ohjatusti
- monipuolisten töiden ja esittelyjen laatiminen ennakko-ohjeiden mukaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla tutustutaan elokuvakerronnan erilaisiin muotoihin sekä taidemuodon historiaan ja nykyisyyteen. Opintojakson suoritustavat voivat vaihdella lukuvuosittain. Opintojaksolla pyritään tekemään yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Kulttuuripassi, 2 op (TO2)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu monipuolisesti kulttuurin eri osa-alueisiin
- opintojakso tukee eri taideaineiden kulttuurikasvatusta ja opiskelijan kulttuurista kasvua
- kannustetaan opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa eri taitemuotojen kautta

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija vierailee erilaisissa kulttuurikohteissa, näyttelyissä, konserteissa ja tapahtumissa
- opiskelija reflektoi näkemäänsä ja kokemaansa esimerkiksi kirjoittamalla
- opiskelija koostaa opintojakson kulttuurikokemuksistaan oman portfolion
- opintojakso suoritetaan itsenäisesti ohjaavan opettajan ohjeiden mukaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson kriteerit päätetään lukuvuosittain ja sen suorittamisesta on sovittava etukäteen rehtorin tai ohjaavan opettajan kanssa. Opintojakson suorittaminen edellyttää opiskeijalta itsenäistä, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä toimintaa. Opintojakson suorittaminen voi hajautua usealle lukuvuodelle.

Luonnontuntemus, 2 op (TO3)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu erilaisiin ympäristötyyppeihin ja niiden erityispiirteisiin

- opiskelija perehtyy erilaisiin ympäristön tutkimis- ja havainnointimenetelmiin
- opiskelija oppii liikkumaan luonnossa ja ymmärtää luonnonympäristön arvon

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- eri ympäristöjen erityispiirteet
- ympäristön tutkiminen ja kokemuksellinen havainnointi
- tutkimustiedon analysointi ja raportointi

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioinnissa painotetaan aktiivista ja omatoimista osallistumista. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso voidaan toteuttaa lukuvuosikohtaisesti eri tavoilla, esimerkiksi useamman vuorokauden vaelluksena, lähiympäristöön tutustumisena tai ympäristötutkimusprojektina.

Korkeakouluopinnot, 2 op (TO4)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa kurkistuksen akateemisiin opintoihin
- opiskelija saa mahdollisuuksia perehtyä jatko-opintovaihtoehtoihin omien kiinnostuksenkohteittensa mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija suorittaa jonkin korkeakoulukurssin tai osan siitä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointikriteerit määritellään tapauskohtaisesti suoritettavien opintojen mukaisesti. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tarkoituksena on antaa lukio-opiskelijalle mahdollisuus syventää osaamistaan korkeakouluopinnoissa. Suoritustavasta on sovittava aina etukäteen ohjaavan opettajan kanssa. Ohjaava opettaja vastaa siitä, että sisällöt vastaavat laajuudeltaan lukiokurssia. Opintojakso voidaan suorittaa itsenäisesti ohjaavan opettajan valvonnassa tai esimerkiksi jonkin korkeakoulun (etä)kurssilla.

Syventävä perehtyminen teema-alueeseen, 2 op (T05)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa mahdollisuuden syventyä omiin kiinnostuksen kohteisiinsa
- opiskelijan itseohjautuvuus ja itsenäisen opiskelun taidot kehittyvät

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija suorittaa opintojakson syventymällä opettajan kanssa sovittuun aiheeseen ja siihen liittyviin aineistoihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointiperusteet määritellään tapauskohtaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu opiskelijalle, joka on osoittanut erityistä kiinnostusta ja harrastuneisuutta opintojakson aihepiiriin. Opiskelija ja opettaja sopivat opiskeltavasta aineistosta, osaamisen näytöistä ja opintojakson arvioinnista tapauskohtaisesti. Opettaja vastaa siitä, että opiskeltava aineisto vastaa lukion opintojakson laajuutta.

Tutortoiminta, 1 op (T06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija toimii vertaisohjaajana lukion arkeen, käytänteisiin ja yhteisölliseen toimintaan liittyvissä tilanteissa
- opiskelija oppii vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja sekä toimii aktiivisena tutorryhmän jäsenenä
- opiskelija oppii kantamaan vastuuta ja näkee itsensä yhteisöllisen toimintakulttuurin edistäjänä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- perehdyttää uudet lukiolaiset Karkkilan lukion toimintaan ja käytänteisiin
- toimia oman vastuuryhmänsä yhteisöllisyyden edistäjänä ja vertaisohjauksen järjestäjänä
- esittelee Karkkilan lukiota ysiluokkalaisille lukion esittelytilaisuuksissa

- järjestää yhteisöllistä toimintaa yhdessä opiskelijakunnan kanssa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi perustuu opiskelijan aktiiviseen tutortoimintaan. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso suoritetaan toimimalla aktiivisesti lukion tutorina yhden tai kahden lukuvuoden ajan, kunnes opintojakson vähimmäistuntimäärä täyttyy.

Yhteisötoiminta, 1 op (T07)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa erilaisia osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia
- opiskelija pääsee hyödyntämään monipuolisesti taitojaan oppilaitoksen toiminnassa ja koulun tilaisuuksissa
- opiskelija ymmärtää merkityksensä kouluyhteisön jäsenenä
- opiskelija oppii ottamaan vastuuta toiminnan toteuttajana

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys • vastuutehtävät oppilaitoksen projekteissa, teemapäivissä tai muussa vastaavassa toiminnassa

- lukion edustaminen koulun ulkopuolella
- esiintyminen koulun tilaisuuksissa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso koostuu pienistä erillissuorituksista lukio-opintojen aikana. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso muodostuu lukion aikana kerättävistä erillissuorituksista, kuten esimerkiksi erilaiset vastuutehtävät oppilaitoksen projekteissa, teemapäivissä ja muussa vastaavassa toiminnassa, lukion edustaminen koulun ulkopuolella tai esiintymiset koulun tilaisuuksissa.

Oppilaitoksen sisäiset teemaopinnot 1, 2 op (T08)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus perehtyä ajankohtaisiin aiheisiin
- opintojakson sisällöt voivat integroida eri oppiaineita tai tarjota ilmiöpohjaista opiskelua

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys • Opintojaksolla perehdytään johonkin ajankohtaiseen aiheeseen lukion oppisisältöjä laajemmin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson mahdollisesta toteuttamisesta päätetään lukuvuosisuunnitelmassa. Opintojakso voidaan toteuttaa esimerkiksi teemaviikkona tai -päivinä ja se voi koskea koko koulua, yhtä ikäluokkaa tai opintojakson valinnoita opiskelijoita.

Oppilaitoksen sisäiset teemaopinnot 2, 2 op (T09)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

- opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus perehtyä ajankohtaisiin aiheisiin
- opintojakson sisällöt voivat integroida eri oppiaineita tai tarjota ilmiöpohjaista opiskelua Paikallinen lisäys •

Opintojaksolla perehdytään johonkin ajankohtaiseen aiheeseen lukion oppisisältöjä laajemmin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson mahdollisesta toteuttamisesta päätetään lukuvuosisuunnitelmassa. Opintojakso voidaan toteuttaa esimerkiksi teemaviikkona tai -päivinä ja se voi koskea koko koulua, yhtä ikäluokkaa tai opintojakson valinnoita opiskelijoita.

Osaaminen arjessa 1, 1 op (TO10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tunnustaa opiskelijan lukion ulkopuolella hankittua työelämään liittyvää osaamista ja yhteiskunnallista toimijuutta osaksi lukio-opintoja
- Opintojaksoon voidaan harkinnan mukaaan hyväksyä mm. seuraavia opintosuorituksia: Ajokortti (B), Hygieniapassikoulutus ja -testi, MLL:n lastenhoitokurssi, Metsästäjäkurssi ja -tutkinto, Työturvallisuuskortti, Ensiapukoulutus, Harrastusten johtamiseen liittyvä koulutus.

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson (osa)suorituksiksi hyväksytään lukioaikana koulun ulkopuolella hankittu ja todistuksin osoitettu osaaminen.

Osaaminen arjessa 2, 1 op (TO11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

- Tunnustaa opiskelijan lukion ulkopuolella hankittua työelämään liittyvää osaamista ja yhteiskunnallista toimijuutta osaksi lukio-opintoja
- Opintojaksoon voidaan hyväksyä mm. seuraavia 1 opintopisteen laajuisia opintosuorituksia: Ajokortti (B), Hygieniapassikoulutus ja -testi, MLL:n lastenhoitokurssi, Metsästäjäkurssi ja -tutkinto, Työturvallisuuskortti, Ensiapukoulutus, Harrastusten johtamiseen liittyvä koulutus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson (osa)suorituksiksi hyväksytään lukioaikana koulun ulkopuolella hankittu ja todistuksin osoitettu osaaminen.

Valmennuskurssi 1, 2 op (TO12)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- opiskelija oppii seuraamaan omaa ja muiden kehitystä harjoituspäiväkirjaa pitämällä
- opiskelija ymmärtää valmennuksen perusperiaatteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikuntaseurassa tapahtuva säännöllinen harjoittelu valmentajan johdolla
- oma valmennustoiminta junioritasolla
- valmennuskurssien suorittaminen
- harjoituspäiväkirjan pito

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija voi suorittaa ainoastaan yhden valmennuskurssin/lukuvuosi. Opintojakson suorittamisesta on sovittava etukäteen opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

Keskeiset sisällöt

Valmennuskurssi 2, 2 op (TO13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija oppii seuraamaan omaa ja muiden kehitystä harjoituspäiväkirjaa pitämällä
- opiskelija tietää valmennuksen perusperiaatteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikuntaseurassa tapahtuva säännöllinen harjoittelu valmentajan johdolla
- oma valmennustoiminta junioritasolla
- valmennuskurssien suorittaminen

- harjoituspäiväkirjan pito

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija voi suorittaa ainoastaan yhden valmennuskurssin/lukuvuosi. Opintojakson suorittamisesta on sovittava etukäteen opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

Valmennuskurssi 3, 2 op (TO14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija seuraa omaa ja muiden kehitystä harjoituspäiväkirjaa pitämällä
- opiskelija tuntee valmennuksen peruseriaat

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikuntaseurassa tapahtuva säännöllinen harjoittelu valmentajan johdolla
- oma valmennustoiminta junioritasolla
- valmennuskurssien suorittaminen
- harjoituspäiväkirjan pito

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija voi suorittaa ainoastaan yhden valmennuskurssin/lukuvuosi. Opintojakson suorittamisesta on sovittava etukäteen opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa.

Kohti kansainvälisyyttä, 2 op (TO15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kansainvälistyminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija osallistuu kansainväliseen projektiin
- opintojaksoon voi sisältyä opintomatka kohdemaahan opettajan johdolla

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson voi suorittaa osallistumalla lukion järjestämään kansainväliseen opiskelijavaihtoon sekä siihen siihen kuuluviin ennakko- ja jälkitehtäviin.

Kotikansainvälisyys, 1 op (TO16)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- vieraan kielen eri osa-alueiden vahvistaminen ja käyttö aidoissa vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso suoritetaan olemalla aktiivisesti mukana koulun kansainvälisessä toiminnassa esimerkiksi majoittamalla kansainvälisiä vieraita ja osallistumalla vierailujen ohjelmien toteuttamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson suorittamiseen voi kuulua erilaiset kotikansainvälisyyden osa-alueet, kuten teemapäiviin osallistuminen tai ulkomaalaisten opiskelijavieraiden majoittaminen.

7.20.Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalın kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltäviä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukioopiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisen asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan **hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen** sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä **monitieteiseen ja luovaan osaamiseen**. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen

vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista**. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopinnot mahdollistavat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** mahdollistamalla myönteellisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestäättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.

Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tulkita tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)	Taito tuottaa tekstejä (suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)

Englanti, A- oppimäärä	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)	B2.1 (B1.1)
Aasian ja Afrikan kielet, A- oppimäärä	A2.2-B1.1 (A2.1)	A2.2-B1.1 (A2.1)	A2.2-B1.1 (A2.1)
Muut kielet, A- oppimäärä	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)	B1.2 (A2.2)
Englanti, B1- oppimäärä	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet, B1- oppimäärä	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)	B1.1 (A1.3)
Englanti, B2- oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet, B2- oppimäärä	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.3)	A2.2 (A1.2)
Englanti, B3- oppimäärä	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet, B3- oppimäärä	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet, B3- oppimäärä	A2.1	A2.1	A2.1

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkiksi äidinkielen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen

- osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana
- osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä
- muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti
- saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen

taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasosteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. - - [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1.Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

Oma kielitaito osana globaalia vuorovaikutusta, 4 op (ENA12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan
- syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä
- analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä
- monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan
- oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä
- pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle
- monikielisyys voimavarana
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäytyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan ja kehitetään arkisia vuorovaikutustilanteita sekä tutustutaan eri vuorovaikutus- ja viestintätäylyihin.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksossa opiskelija harjoittelee oman hyvinvoinnin kielentämistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan Englantiin ja sen eri variantteihin globaalina kielenä. Kansainvälisyys ja sen merkityksen havaitseminen omassa arjessa ovat keskeisiä teemoja teksteissä ja harjoituksissa.

Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2)

Opintojakson moduulit

- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta
- kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan
- vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan
- syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Englanti globaalina kielenä

- englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä

- kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus
- kansainväliset suhteet
- rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana
- puhujien eri taustat ja statusvaikutukset
- äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin
- viestintätäytyli erilaisissa medioissa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan Englantiin ja sen eri variantteihin globaalina kielenä. Kansainvälisyys ja sen merkityksen havaitseminen omassa arjessa ovat keskeisiä teemoja teksteissä ja harjoituksissa.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksossa harjoitellaan ja kehitetään arkisia vuorovaikutustilanteita sekä tutustutaan eri vuorovaikutus- ja viestintätäylyihin.

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle
- itseilmaisu identiteetin rakentumisessa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan monipuolisesti eri taiteenaloihin ja taiteiden vaikuttavuuteen yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan luovaan itseilmaisuun sekä suullisissa että kirjallisissa tehtävissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakso keskittyy kulttuuriosaamiseen globaalina ja paikallisena yhteiskunnallisesti ja yksilöllisesti merkittävänä teemana erityisesti taiteita hyödyntäen.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutustaitoja erityisesti kielen ja kulttuurin kautta. Itseilmaisua ja monipuolista taiteen tulkintaa ja analysointia harjoitellaan erilaisilla tehtävillä.

Hyvinvointiosaaminen

Itseilmaisuus osana identiteettiä vahvistaa hyvinvointia. Opintojaksolla opiskelijaa kannustetaan luovaan tekemiseen ja itseilmaisuun. Taiteiden tulkitseminen vahvistaa myös empatiataitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana voidaan tehdä myös laajempi arvioitava tuotos, esimerkiksi portfolio.

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*

- yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus
- neuvottelemisen taidot (arkiset-institutionaaliset)
- median rooli asenteiden muokkaajana

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan erityisesti yksilön vastuuseen ja velvollisuuksiin osana yhteiskuntaa. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa globaaleihin ja ajankohtaisiin asioihin, kuten esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan erityisesti mielipiteen ilmaisua ja arviontia, sekä argumentoinnin ja neuvottelun taitoja niin kirjallisesti kuin suullisestikin.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja
- kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat
- erilaiset tulevaisuudenvisiot
- kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia
- yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys
- englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana pohditaan tieteen merkitystä menneeseen ja tulevaan sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan englanttiin tieteen kielenä ja rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan haastavampaankin materiaaliin erilaisten tehtävien ja materiaalin avulla, esimerkiksi tiededokumentteja katsomalla ja niistä keskustelemalla.

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille
- rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus
- kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten
- kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina
- itsenäistyvän, työelämää astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan vuorovaikutustaitoja formaalimmissa tilanteissa, esimerkiksi työhaastattelussa. Myös kirjallisessa ilmaisussa harjoitellaan muodollisempien tekstien kirjoittamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksossa tutustutaan itsenäistyvän nuoren uusien elämänalueiden haasteisiin ja mahdollisuuksiin, kuten jatko-opintoihin, työelämään ja

taloudenhallintaan. Opintojakson aikana tutustutaan myös mahdollisuuksiin toimia osana kansainvälistä ja globaalia yhteiskuntaa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan muiden englanninkielisten alueiden koulutus- ja työelämämalleihin sekä vahvistetaan tätä kautta maailmankansalaisen taitoja.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta
- kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi
- osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos
- kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä
- esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista
- ratkaisukeskeisyys

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksossa tutustutaan teemoihin, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja yksilön ja yhteisön vaikutus ympäristöön. Opintojakson aikana tutustutaan kansallisiin ja kansainvälisiin ratkaisukeskeisiin malleihin ympäristöasioissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan globaaleihin kestävä kehityksen aihepiireihin. Opiskelijoita kannustetaan uteliaisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen globaalisen kysymysten parissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija hyödyntää kielitaitoaan osana tiedonhakua ja lähdekriittisyyttä. Ajatteluaitoa harjoitetaan syy- seuraussuhteita ja asiakokonaisuuksia analysoimalla.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana harjoitellaan monipuolisesti vuorovaikutustilanteita ja syvennetään niihin vaikuttavien tekijöiden ymmärrystä. Vuorovaikutustilanteet voivat olla mm. valmisteltuja, dialogisia, formaaleja ja arkipäiväisiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana syvennetään aiempien opintojaksojen globaaleja ja yhteiskunnallisia teemoja. Jakson aikana tutustutaan englanninkielen käyttäjien eri taustoihin ja niiden vaikutukseen puhetilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoon kuuluu OPH:n valtakunnallinen suullisen kielitaidon koe, joka arvioidaan arvosanoilla 4-10. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Englannin abi-jakso, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana kerrataan ja vahvistetaan kielen eri osa-alueita ja valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sanaston ja rakenteiden kertaaminen ja vahvistaminen
- Kirjallisen tuottaminen vahvistaminen ja parantaminen
- Ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppien harjoittelemine
- Luetun- ja kuullunymmärtämisen harjoittelemine

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suorituserkinnällä. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

Musikaali-opintojakso, 4 op (ENA31 JA MU3)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Englannin tukijakso 1, 1 op (ENA10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vahvistaa ja kerrata keskeisiä peruskoulussa käytyjä rakenteita
- Tukea opiskelijan kielenoppimisen identiteettiä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kielen perusrakenteiden, kuten aikamuotojen kertaaminen ja vahvistaminen
- Kirjallisen kielen tuottamisen harjoittelemine
- Sanaston opiskelutaitojen vahvistaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla kerrataan yksinkertaisimpia vuorovaikutukseen vaadittavia taitoja, kuten vieraaseen ihmiseen tutustuminen ja arkiset asiakaspalvelutilanteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

Englannin tukijakso 2, 1 op (ENA11)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana kerrataan ja vahvistetaan moduulien 1-3 rakenteita sekä vahvistetaan sanaston opiskelutaitoja. Suositellaan opiskelijoille, joilla on ensimmäisen vuosikurssin opintojaksojen moduulien 1-3 arvosanoina 6 tai vähemmän. Opintojaksoa ei voida suorittaa itsenäisesti.

7.20.2.Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä (RAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot**Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (RAB21)****Opintojakson moduulit**

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen****Hyvinvointiosaaminen****Kieli ja kulttuuri, 2 op (RAB22)****Opintojakson moduulit**

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3-A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (RAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuurialueet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (RAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- ajankohtaiset aiheet
- kohdekieliset mediat
- lähdekritiikki

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteinen maapallomme, 2 op (RAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälinen toiminta, 2 op (RAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Ranskan abijakso, 2 op (RAB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana harjoitellaan ja kerrataan monipuolisesti kielioppia, kuullun- ja tekstinymmärtämistaitoja sekä erilaisten tekstien tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.20.3.Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä (RAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Tutustutaan opiskeltavaan kieleen, 2 op (RAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Arjen kielenkäyttöä, 2 op (RAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1-A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (RAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koulu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kieli ja kulttuuri, 2 op (RAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit
- Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta
- arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (RAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3-A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt*Perustaso 2*

- hyvinvointi ja terveys
- eri elämänvaiheet

*Paikallinen lisäys***Laaaja-alainen osaaminen****Vuorovaikutusosaaminen****Hyvinvointiosaaminen****Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (RAB36)****Opintojakson moduulit**

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet*Perustaso 3**Moduulin tavoitteena on, että opiskelija*

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt*Perustaso 3*

- eri kulttuurialueita kieli- ja kulttuurialueelta
- ajankohtaiset kulttuurialueet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

*Paikallinen lisäys***Laaaja-alainen osaaminen****Vuorovaikutusosaaminen****Globaali- ja kulttuuriosaaminen****Hyvinvointiosaaminen****Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (RAB37)****Opintojakson moduulit**

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet*Perustaso 4**Moduulin tavoitteena on, että opiskelija*

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (RAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ranskan abijakso, 2 op (RAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana harjoitellaan ja kerrataan monipuolisesti kielioppia, kuullun- ja tekstinymmärtämistaitoja sekä erilaisten tekstien tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Ranskan kertausjakso, 2 op (RAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yläkoulussa alkaneen ranskan B2-opintomäärän kertaaminen ja syventäminen **Keskeiset sisällöt**

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään sanastoja ja kielioppia
- Tutustutaan ranskankieliseen kulttuuriin esim. erilaisten projektien myötä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan osaaminen sekä suullisessa että kirjallisessa kielitaidossa vahvistuu.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Ranskankielisen maantieteen ja kulttuurin osaamisen laajentaminen.

Matkailijan ranskaa, 2 op (RAB311)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on oppia pärjäämään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, joita kohtaa matkaillessa ranskankielisissä maissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan ranskan kielen perusilmaisuihin ja käydään läpi erilaisia asiointitilanteita sekä harjoitellaan ääntämistä.
- Opintojakson aikana tutustutaan myös elekielen merkitykseen vuorovaikutustilanteissa
- Opintojakson aikana tutustutaan lisäksi ranskankieliseen kulttuuriin ja ajankohtaisiin ilmiöihin
- Opintojakso ei edellytä aiempaa osaamista ranskan kielestä

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii opintojakson aikana uuden kielen alkeet ja oppii vuorovaikutukseen vieraalla kielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää ranskan kielen ja kulttuurin merkityksen kansainvälisessä maailmassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa opintojakson aikana kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Ranskaa musiikin kautta, 3 op (RAMU)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.20.4.Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kieli ja kulttuuri, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3-A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Hyvinvointiosaaminen

Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaihteita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Gloaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteinen maapallomme, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- erilaiset asuinympäristöt
- kestävä elämäntapa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälinen toiminta, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö
- tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin
- kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Saksan abijakso, 2 op (SAB29)

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskoetta varten.
- Opintojakson aikana harjoitellaan ja kerrataan monipuolisesti kielioppia, kuullun- ja tekstinymmärtämistaitoja sekä erilaisten tekstien tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.20.5.Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Opintojaksot

Tutustutaan opiskeltavaan kieleen, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan
- löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä
- hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa
- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- rutiininomaiset viestintätilanteet
- keskeisimmät viestintästrategiat
- tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Arjen kielenkäyttöä, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1-A1.2 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- oman lähipiirin ja arjen kuvailu
- sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa
- tavanomaiset asiointitilanteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Viestintä sosiaalisissa tilanteissa, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

*Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
Perustason alkeet 3*

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kieli ja kulttuuri, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- *Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen*

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointi ja huolenpito, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Perustaso 2

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3-A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kulttuuri ja luovat alat, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaihteita kieli- ja kulttuurialueelta*

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ajankohtaiset kulttuuriaiheet
- luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Perustaso 4

- pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä
- tulevaisuudensuunnitelmat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Mediaa ja monilukutaitoa, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Tavoitteet

*Moduulin tavoitteena on, että opiskelija
Perustaso 5*

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saksan abijakso, 2 op (SAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskoetta varten.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana harjoitellaan ja kerrataan monipuolisesti kielioppia, kuullun- ja tekstinymmärtämistaitoja sekä erilaisten tekstien tuottamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Saksan kertausjakso, 2 op (SAB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Yläkoulussa alkaneen saksan B2-opintomäärän kertaaminen ja syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kerrataan ja syvennetään sanastoja ja kielioppia
- Tutustutaan saksankieliseen kulttuuriin esim. erilaisten projektien myötä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan osaaminen sekä suullisessa että kirjallisessa kielitaidossa vahvistuu.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saksankielisen maantieteen ja kulttuurin osaamisen laajentaminen.

Matkailijan saksaa, 2 op (SAB311)**Tavoitteet**

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on oppia pärjäämään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, joita kohtaa matkaillessa saksankielisissä maissa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana tutustutaan saksan kielen perusilmaisuihin ja käydään läpi erilaisia asiointitilanteita sekä harjoitellaan ääntämistä.
- Opintojakson aikana tutustutaan myös elekielen merkitykseen vuorovaikutustilanteissa
- Opintojakson aikana tutustutaan lisäksi saksankieliseen kulttuuriin ja ajankohtaisiin ilmiöihin
- Opintojakso ei edellytä aiempaa osaamista saksan kielestä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Vuorovaikutusosaaminen**

Opiskelija oppii opintojakson aikana uuden kielen alkeet ja oppii vuorovaikutukseen vieraalla kielellä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija ymmärtää saksan kielen ja kulttuurin merkityksen kansainvälisessä maailmassa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa opintojakson aikana kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vaeltaen kohti vuoria, 10 op (SALI)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Saksaa musiikin kautta, 3 op (SAMU)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.21.Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.

Yhteiskunnallisen osaamisen ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden

tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä
- motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä

- ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista
- pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyttisesti erilaisista näkökulmista
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Demokratia ja oikeusvaltio

- ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta
- kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen

Paikallinen lisäys

- Yhteiskuntaopin opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Poliittinen päätöksenteko, julkiset palvelut, taloudellinen kestävä kehitys, sosiaalipolitiikka: Yhteiskunnan ja talouden toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia
- Suomalaisen yhteiskunnan moninaisuus: Yhteiskuntaoppi tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa
- Hyvinvointiyhteiskunnan toiminta, yhteisvastuu, erilaisia hyvinvointivaltiomalleja: Yhteiskuntaoppi ohjaa pohtimaan yksilön ja yhteiskunnan vastuuta sekä roolia hyvän elämän kannalta sekä tarkastelemaan yhteiskunnan järjestämisen ja yksilön hyvinvoinnin välistä yhteyttä

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Läpileikkaava koko kurssilla: Yhteiskuntaopin opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta on mahdollista muodostaa perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Yhteiskunnallinen tieto ei ole mielipidekysymys, vaan oppiaineessa tulkinnan tulee perustua käytettävissä olevaan evidenssiin ja tieteenalojen tapoihin rakentaa tietoa. Kielitietoisuus tarkoittaa, että jokainen opettaja on oman oppiaineensa kielen ja käsitteiden opettaja
- Läpileikkaava koko kurssilla: Aktiivinen kansalainen kykenee osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tulkitsemaan sitä

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Taloudellinen globalisaatio: Yhteiskuntaoppi tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ja globalisaatiota ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskuntaopin opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin (Muutos ja jatkuvuus).

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*

- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitetyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Verotus, säästäminen, oman talouden ymmärtäminen: Yhteiskunnan ja talouden toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Läpileikkaava koko kurssilla: Aktiivinen kansalainen kykenee osallistumaan ja tulkitsemaan yhteiskunnallista keskustelua
- Erityisesti taloustieteellinen kieli ja käsitteistö: Harjoitellaan eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

.

- Talouskasvun mahdollisuudet ja rajat, talouden ympäristövaikutukset: Yhteiskuntaoppi vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan. Oppiaineena yhteiskuntaoppi painottaa kestävä kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävä yhteiskunnan rakentamiseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Taloudellinen globalisaatio: Yhteiskuntaoppi tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ja globalisaatiota ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä
- ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista
- tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa
- ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena
- osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus
- kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet
- Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja
- kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus

- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Globalisaation synty, hyödyt ja haitat, vaikutukset turvallisuuteen yksilöllisellä, yhteiskunnallisella ja globaalilla tasolla: Yhteiskuntaoppi tarkastelee keskinäisiä riippuvuuksia ja globalisaatiota ihmisoikeuksien, demokratian, politiikan, turvallisuuden ja talouden näkökulmista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Globaali talous ja kansainvälinen yhteistyö: Yhteiskuntaoppi vahvistaa ymmärrystä siitä, kuinka poliittiset päätökset ja yhteiskunnalliset rakenteet voivat estää tai mahdollistaa kestävä elämäntavan. Oppiaineena yhteiskuntaoppi painottaa kestävä kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävä yhteiskunnan rakentamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

- Eurooppalainen identiteetti/globaali kansalaisuus: Yhteiskuntaoppi tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Läpileikkaava koko kurssilla: Aktiivinen kansalainen kykenee osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tulkitsemaan sitä
Informaatiovaikuttaminen: Harjoitellaan eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Eurooppalaisen yhdentymisen historia ja globaali kehitys: Yhteiskuntaopin opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntiin (Muutos ja jatkuvuus).

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*
- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuus oikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- *Läpileikkaava koko kurssilla: Aktiivinen kansalainen kykenee osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tulkitsemaan sitä*
- *Erityisesti oikeustieteellinen kieli ja käsitteistö: Harjoitellaan eri tieteenaloille tyypillisiä tekstitaitoja*

Hyvinvointiosaaminen

- Yhteiskunnan oikeudellisen toiminnan ymmärtäminen edistää yksilön omaa hyvinvointia

Yhteiskuntaopin abikertaus I, 1 op (YH5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy yhteiskuntaopin keskeisiin sisältöihin ja kertaa jo aiemmin omaksumaansa tietoa oppiaineesta
- Tuntee oppiaineen ylioppilastutkintokäytännöt ja arviointiperusteet
- Tuntee erilaiset tehtävätyypit ja osaa lähestyä niitä oppiaineen edellyttämällä tavalla

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksiin ja käydään läpi yhteiskuntaopin ylioppilastehtäviä ja paneudutaan keskeisiin aihealueisiin sekä tehtävätyyppeihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Yhteiskuntaopin abikertaus II, 1 op (YH6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija perehtyy yhteiskuntaopin keskeisiin sisältöihin ja kertaa jo aiemmin omaksumaansa tietoa oppiaineesta
- Tuntee oppiaineen ylioppilastutkintokäytännöt ja arviointiperusteet
- Perehtyy erilaisiin yhteiskuntaopin reaalikokeeseen liittyviin tehtävätyyppeihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla valmistaudutaan yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksiin ja käydään läpi yhteiskuntaopin ylioppilastehtäviä ja paneudutaan keskeisiin aihealueisiin sekä tehtävätyyppeihin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Kansalaisen turvakurssi, 2 op (YH7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Yrittäjyys, 2 op (YH8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija perehtyy yrittäjyyteen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin
- hahmottaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa yrittäjänä
- ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnassa niin paikallisesti, Suomessa kuin globaalisti
- osaa tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia sekä liiketoiminnan kehittämismahdollisuuksia
- osaa tunnistaa yrityksen toimintaan liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita sekä haasteiden muuttamista mahdollisuuksiksi

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisäisen yrittäjyyden hahmottaminen
- Yrittäjyyden taidot (esimerkiksi myynti- ja markkinointitaidot, ryhmätyötaidot, ongelmanratkaisutaidot, luovuus, viestintätaidot ja esiintymistaidot sekä vastuullisuus)
- Tiedot yrittäjyydestä, esimerkiksi markkinoinnista, yritystaloudesta, liiketoimintasuunnitelmasta, yrityksen sidosryhmistä, liiketoiminnan kehittämisestä ja johtamisesta
- Taloudellisen, yhteiskunnallisen ja globaalin sekä eettisen ja ekologisen ajattelun kehittäminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Opiskelija pystyy hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden toimintaan

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Yhteiskuntaoppi painottaa kestävän kehityksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja poliittisten päätösten yhteyttä kestävän yhteiskunnan rakentamiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla perehdytään yrityksen perustamiseen, liikeidean kypsyttelyyn, yritysmuodon valintaan, lainsäädäntöön ja rahoituksen järjestämiseen. Jaksolla vierailee yrittäjiä kertomassa omasta liikeideastaan ja työstään yrittäjinä. Opintojakson aikana tehdään yritysvierailuja yrityksiin. Tavoitteena on saada valmiiksi oma liikeidea, jonka pohjalta opiskelijat voivat perustaa toimivan yrityksen.

Taloustieto ja -matematiikka, 3 op (MAA9+YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Talousmatematiikka ja Taloustieto, 3 op (MAB7 + YH2)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.22. Kansainvälisyysosaaminen (KVO)

Oppiaineen tehtävä

Kansainvälisyysosaamisen oppiaineen tarkoituksena on tarjota opiskelijoille mahdollisuus tutustua lähemmin muihin kulttuureihin ja samalla vahvistaa heidän omaa kulttuuri-identiteettiään. Keskiössä ovat ihmissuhdetaidot, vieraisiin kulttuureihin tutustuminen, kielitaidon ja esiintymistaitojen parantaminen sekä työskentely vieraalla kielellä. Kansainvälisyysosaamisen opintoihin liittyy tärkeänä osana koulun kansainvälisiin projekteihin osallistuminen niin omassa koulussa ja elinympäristössä kotimaassa kuin mahdollisilla vierailuilla ulkomailla.

Tavoitteet

- sosiaaliset taidot ja vieraan kulttuurin kohtaaminen
- oman identiteetin vahvistaminen
- kielitaidon vahvistaminen
- esiintymistaitojen harjoittelu vieraalla kielellä
- osallistuminen koulun kansainvälisyysprojekteihin niin kotimaassa kuin ulkomailla

Osaamisen arviointi

Kansainvälisyysosaamista arvioidaan formatiivisen arvioinnin keinoin. Arviointia tehdään itse- ja vertaisarvioinnin kautta sekä opettajan suorittamalla arvioinnilla opintojen aikana. Opintojen suorittamiseen vaaditaan sitoutumista, aktiivista osallistumista sekä tuloksellista työskentelyä.

Laaja-alaiset osaamiset

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

KV-opintojakso 1, 2 op (KV1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- sosiaaliset taidot ja vieraan kulttuurin kohtaaminen
- oman identiteetin vahvistaminen
- kieli- ja esiintymistaidon vahvistaminen
- osallistuminen koulun kv-projektiin suunnittelusta toteutukseen
- kansainvälisyysteeman levittäminen omassa yhteisössä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opitaan esittelemään omaa maata ja elinympäristöä
- harjoitellaan kulttuurien välistä viestintää pitämällä yhteyttä yhteistyökouluihin ulkomailla
- valmistellaan ja toteutetaan kansainvälisiä projektivierailuja omaan kouluun tai omasta koulusta ulkomaille
- kehitetään taitoja kertoa kansainvälisyysteemoista koko kouluyhteisölle ja sen yli eri viestintäkeinoja käyttäen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

KV-opintojaksa arvioidaan suoritusmerkinnällä.

KV-opintojakso 2, 2 op (KV2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- syventää ja laajentaa KV1- opintojakson aiheita ja osaamista

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- KV-opintojakson aiheiden syventäminen ja laajentaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia.

7.23.Liikennekasvatus (LKA)

Opintojaksot

Liikennetaito, 2 op (LKA1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Liikenteessä liikkumisen taito onnettomuuksia välttämällä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- liikennepsykologian opiskelu lukiossa erityisesti kognitiivisen psykologian avulla
- ajotaidon opiskelu ja suoritus rekisteriviranomaisen välityksellä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- hallittu liikenteessä liikkuminen

Opintojakson arviointi

•
Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä asianmukaisten muistiinpanojen ja ajokortin myötä.

7.24. Opiskelijakuntatoiminta (OKT)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijakuntatoiminnan tarkoituksena on osaltaan luoda yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä omassa kouluyhteisössä. Kaikki koulumme opiskelijat muodostavat opiskelijakunnan, jonka keskeisenä toimijana on opiskelijakunnan hallitus, joka valitaan lukuvuosittain. Opiskelijakunnan hallitus suunnittelee opiskelijoiden yhteistä toimintaa ja järjestää tapahtumia yhdessä koko opiskelijakunnan kanssa. Toiminnan tavoitteena on paitsi järjestää ja suunnitella erilaisia tilaisuuksia yhteisön iloksi myös ottaa kantaa opiskelijoita koskeviin asioihin.

Tavoitteet

- oppia toimimaan vastuullisessa tehtävässä opiskelijakunnan jäsenenä
- vaikuttaa opiskelijoita koskevissa asioissa
- edistää yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä opiskelijoiden parissa sekä koko kouluyhteisössä
- toteuttaa erilaisia tapahtumia

Osaamisen arviointi

Opiskelijakuntatoimintaa arvioidaan formatiivisen arvioinnin keinoin. Arviointia tehdään itse- ja vertaisarvioinnin kautta sekä opettajan suorittamalla arvioinnilla opintojen aikana. Opintojen suorittamiseen vaaditaan sitoutumista, aktiivista osallistumista sekä tuloksellista työskentelyä.

Opintojaksot

Opiskelijakuntatoiminta 1, 2 op (OKT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- oppia toimimaan vastuullisesti opiskelijoiden edustajana
- vaikuttaa myönteisesti kouluyhteisön viihtyvyyteen
- osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon opiskelijoita koskevissa asioissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- osallistuminen opiskelijakunnan hallituksen toimintaan
- suunnitella ja järjestää erilaisia tapahtumia kouluyhteisössä
- ajaa opiskelijoiden asioita ottamalla kantaa

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia.

Opiskelijakuntatoiminta 2, 2 op (OKT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- OKT1- opintojakson tavoitteiden syventäminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- OKT1- opintojakson sisältöjen syventäminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana opintojakson formatiivista arviointia.

Tutortoiminta, 2 op (OKT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys • Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan vastuullisuutta ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelijalla on mahdollisuus kehittää omia organisointivalmiuksiaan ja oppia koulun markkinoinnissa ja edustustehtävissä tarvittavia taitoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- osallistuminen koulun omaan tutorkoulutukseen
- uusien opiskelijoiden vertaisohjaajana toimiminen

.

- ryhmänohjaajien avustaminen uusien opiskelijoiden kouluun perehdyttämisessä
- uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen osallistuminen
- koulun tiedotus- ja markkinointitoimintaan osallistuminen

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

7.25.Tieto- ja viestintätekniikka (TVT)

Oppiaineen tehtävä

Tieto- ja viestintätekniikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet käyttää tietokoneohjelmistoja opiskelun tukena ja luontevana osana lukiolaisen arkea.

Samalla tiedostetaan tietotekniikan asema informaatioteknologisena tieteenalana ja nykyaikaisen tietoyhteiskunnan kansalaistaitona.

Tavoitteet

Opintojakso TVT1 antaa valmiuksia lukiolaisen arkipäivän ohjelmistojen hallintaan.

Muut opintojaksot antavat valmiuksia tieto- ja viestintätekniikan syvällisempään osaamiseen, erityisesti kehittämisen ohjelmointiosaamista.

Osaamisen arviointi

Tieto- ja viestintätekniikan osaamisen arvioinnissa painotetaan formatiivista arviointia painopisteen ollessa käytännön harjoittelussa. Opettajan antama palaute yhdistyy luonnollisella tavalla aineiden sisältöjen parempaan hallintaan ja presentatioon.

Laaaja-alaiset osaamiset

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieto- ja viestintätekniikan osaamisessa yhdistyvät luonnollisella tavalla muiden aineiden sisältöjen tuottaminen ja esittäminen tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Ohjelmoinnissa korostuu matemaattinen ja looginen osaaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tieto- ja viestintätekniiikan osaaminen on tietoyhteiskunnan jäsenen kansalaistaito.

Opintojaksot

Tieto- ja viestintätekniiikan käyttötaito, 1 op (TVT1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu ylioppilastutkinnossa käytettäviin sovellusohjelmiin
- Opiskelija tutustuu opintojaksoilla käytettäviin sähköisiin oppimisympäristöihin
- Opiskelija omaksuu tietokoneella työskentelyn luonnolliseksi osaksi omaa opiskeluaan
- Opiskelija tutustuu sähköisiin kurssikoeympäristöihin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Toimisto-ohjelmien peruskäyttö (Libre Office Writer ja Calc)
- Laskinohjelmistojen peruskäyttö (Texas Instruments Nspire, Geogebra, SpeedCrunch)
- Abitti-järjestelmän käynnistys ja käyttö
- Google Classroom -ympäristö
- Yksinkertainen piirto-ohjelma (Paint tai vastaava)

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana opiskelija saa jatkuvasti palautetta omasta osaamisestaan oppitunneilla tehtävien harjoitustehtävien läpikäynnissä.

Opintojakso arvostellaan suoritusmerkinnällä.

TVT-projekti, 2 op (TVT3)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka hallitsevat jonkin tietotekniikan osaalueen ennestään erityisen syvällisesti. Opiskelijan tulee itse rajata omasta aiheesta sopiva osio ja neuvotella sen toteuttamisesta tietotekniikan opettajien kanssa. Esimerkiksi Helsingin yliopiston ohjelmoinnin MOOC on verkkokurssi, jolla perehdytään algoritmien laatimiseen ja nykyaikaisen ohjelmoinnin perusideoihin, ja se käy tämän opintojakson sisällöksi.

.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Sisällöt sovitaan erikseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointiperusteista sovitaan jokaisen opiskelijan kanssa erikseen.

Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

Opintojakso arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Ohjelmoinnin alkeet ja algoritmit, 2 op (TVT2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opitaan algoritmien ajattelu
- Opitaan rakenteisen ohjelmointikielen perusteet

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Ohjelmoinnin alkeiden opiskelu esim. Python-ohjelmointikielellä
- Koodausharjoitusten tekeminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ohjelmointi ja algoritmien ajattelu kehittää luovaa osaamista. Yhden ohjelmointikielen hallinta auttaa soveltamaan opittua.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso suoritetaan tekemällä tehtäviä ja testi. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

7.25. Integraatio-opintojaksot

Musikaali-opintojakso, 4 op (ENA31 JA MU3)

Oppiaineet

- Musiikki
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen
- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä
- pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä
- vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä
- suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin
- hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa
- tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

Paikallinen lisäys

- Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi opintojakso lisää kulttuurista ymmärrystä: se avaa kulttuurin ja taiteen merkitystä niin yksilölle kuin yhteisölle.
- Opintojakson aikana opiskelija oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti: niin puhuttua ja kirjoitettua kieltä kuin myös musiikkia ja taidetta ilmaisuvälineenä käyttäen.
- Opintojakso on paitsi yksilöllistä musiikillista ja kielellistä itseilmaisua myös yhdessä sosiaalisessa kontekstissa yhteisen päämäärän eteen toimimista.

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- luova toiminta
- kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle

- *itseilmaisuus identiteetin rakentumisessa*

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla tutustutaan musikaaleihin ja niitä työstetään sekä englannin kielen että musiikin näkökulmasta.
- Opintojakson musiikillinen materiaali painottuu näyttämömusiikkiin, mutta opintojaksossa työskennellään myös muiden musiikkien kanssa.
- Opintojakson aikana taiteiden ja kielen merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana toimitaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa yhteisen projektin suunnittelussa ja tekemisessä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso on oppiainerajoja ylittävä kokonaisuus, jossa opiskelija syventää kahden oppiaineen tietoja samalla kuin käyttää englantia työvälineenä. Opintojaksolla kannustetaan opiskelijoita löytämään itselle sopivia luovia itseilmaisun keinoja yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tutustutaan taiteiden vaikuttavuuteen globaalissa maailmassa osana yksilön kulttuuri-identiteettiä ja kulttuurillista ilmaisuvoimaa.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson kumpikin moduuli arvioidaan omana kokonaisuutenaan, mutta osa arvioitavista suorituksista voi olla molemmille moduuleille yhteisiä.

Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op (FI1ET1)

Oppiaineet

- Elämäkatsomustieto

-
- Filosofia

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen
- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen
- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin
- ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä
- kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Paikallinen lisäys

- Itsetuntemus, vuorovaikutus ja hyvinvointi

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva

- hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja
- luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Paikallinen lisäys

- Itsetuntemus, keskustelu ja hyvinvointi

Filosofinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, 4 op

(FI1UE1)

Oppiaineet

- Filosofia
- Evankelisluterilainen uskonto

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen
- Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä
- hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Paikallinen lisäys

- Itsetuntemus, vuorovaikutus ja hyvinvointi

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde
- maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena
- uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille

Paikallinen lisäys

- Itsetuntemus, keskustelu ja hyvinvointi

Mailmanlaajuinen etiikka ja kristinusko, 4 op (FI2ET2)

Oppiaineet

- Filosofia
- Evankelisluterilainen uskonto

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen
- Mailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

Mailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

•

•

hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa

tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä

- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- Vuorovaikutus ja hyvinvointi

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalinen, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*
- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Maaailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisuus ilmiönä*
- *kristillisiperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Maaailmanlaajuinen etiikka ja elämäncatsomustieto, 4 op (FI2ET2)

Oppiaineet

-
-
- Elämänkatsomustieto
- Filosofia

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen
- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille
ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia
- osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin
- osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron
- osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalien velvoittavuutta
- oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.

•
•
Paikallinen lisäys

- Vuorovaikutus ja hyvinvointi

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät
- median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen
- aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja
- yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti
- globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030

Etiikka

- moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi
moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet
filosofisia teorioita elämän hyvydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet
- etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet

Maaailma tänään, 2 op (HIGE7)

Oppiaineet

- Maantiede
- Historia

•
•

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa
- Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia maailmanpoliittisia uutisia säännöllisesti useita eri lähteitä hyödyntäen
- Opiskelija ymmärtää uutislähteiden erilaiseen uutisointiin vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia näitä kriittisesti
- Opiskelija ymmärtää, että maapallon valtiot ovat kehitykseltään eri vaiheissa
- Opiskelija tiedostaa maapallon kehitykseen vaikuttavia megatrendejä, esim. väestön ikääntyminen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys • Keskeiset sisältöalueet ja teemat

nivoutuvat kyseisen ajankohdan päivänpolttaviin aiheisiin

- Maailman tapahtumien vaikutukset Suomen ulkopoliittikkaan ja suomalaisten elämään
- Maailmanlaajuiset megatrendit
- Kehitystä mittaavat indikaattorit
- Valtioiden ja alueiden kehityksen vertailu
- Maapallon väestönkasvu ja ennusteet
- Luonnonvarojen riittävyys

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroarvostelulla

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso tarkastelee tämänhetkisiä kansainvälisen politiikan tapahtumia, taustoja ja muutoksia. Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelijat ajankohtaisten maailmantapahtumien aktiiviseen seuraamiseen ja analysoimiseen sekä tutustuttaa heidät keinoihin selvittää tapahtumien taustoja yhteiskunnalliselta ja maantieteelliseltä kannalta. Nykyistä maailmaa voi tarkastella esimerkiksi tilastojen ja talouskehityksen avulla sekä poliittisen tilanteen, maantieteen, aatteiden ja uskontojen ja myös kansainvälisten suhteiden kautta.

Hyvinvoiva minä, 12 op (HYV1)

Oppiaineet

- Tieto- ja viestintätekniikka
- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Kuvataide
- Musiikki
- Opinto-ohjaus
- Terveystieto
- Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen
- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen
- Intro - kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen
- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen
- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Opintojakson paikalliset opintojaksot

- Tieto- ja viestintätekniikan käyttötaito, 1 op (TVT1)

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttäen itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä
- soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa
- tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista
- tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria
- tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestäväen tulevaisuuden kannalta.

Intro - kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan
- uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita
- harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti
- tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan
- ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa • ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa
- toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan
- tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen
- asettaa valintojaan tarkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa
- osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat
- tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta
- osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin
- ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin • osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista
- tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Tieto- ja viestintätekniikan käyttötaito

- Opiskelija tutustuu ylioppilastutkinnossa käytettäviin sovellusohjelmiin*
- Opiskelija tutustuu opintojaksoilla käytettäviin sähköisiin oppimisympäristöihin*
- Opiskelija omaksuu tietokoneella työskentelyn luonnolliseksi osaksi omaa opiskeluaan*
- Opiskelija tutustuu sähköisiin kurssikoeympäristöihin*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät

- tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- kielen- ja tekstinhuoltoa*

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- monikielisyys voimavarana*
- erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen*
- tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*

- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen ja ympäristön kuvat

- kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen
- erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen
- kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisissa
- vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin

Intro - kaikki soimaan

- monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto
- luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät
- musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto
- musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet
- mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin

Minä opiskelijana

- henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi
- toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky
- hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä
- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit

- terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teorialat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli
- terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta
- seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet
- mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan
- opiskeluhyvinvointi

Tieto- ja viestintätekniiikan käyttötaito

- Toimisto-ohjelmien peruskäyttö (Libre Office Writer ja Calc)
- Laskinohjelmistojen peruskäyttö (Texas Instruments Nspire, Geogebra, SpeedCrunch)
- Abitti-järjestelmän käynnistys ja käyttö
- Google Classroom -ympäristö
- Yksinkertainen piirto-ohjelma (Paint tai vastaava)

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Kaikki opiskelijat saavat jatkuvasti palautetta suorituksistaan sekä opettajalta että vertaisarviointia omalta työskentelytiimiltään.

Hyvinvoiva minä on oppiainerajat ylittävä kokonaisuus, jossa keskeinen teema on "Millainen minä olen?"

Opettajien yhteistyön avulla Hyvinvoiva minä -opintojaksossa opiskelijoilla on mahdollisuus tehdä asioita kunnolla pohdiskellen ja toteuttaen. Kokonaisuus toteutetaan lukion ensimmäisessä jaksossa, joten se toimii samalla johdantona lukio-opintoihin. Kaikki lukion aloittavat ovat mukana "tiimijaksossa".

Opintojakson toisena pääajatuksena on ryhmäyttää luontevasti lukiota aloittavia opiskelijoita ensimmäisen jakson aikana tehtäviä tehtäessä ja lukioon siirtymisjuhlaa, bilepäivää, järjestettäessä. Onnistunut ryhmäytyminen synnyttää hyvän ilmapiirin oppimiselle sekä vähentää poissaoloja ja riskiä uupua opinnoissa. Jakson alussa opiskelijat jaetaan 4-5 hengen tiimeihin, joille he itse keksivät nimen. Opiskelijat työskentelevät pääsääntöisesti näissä pienissä tiimeissä eri tunneilla koko opintojakson ajan, joten opettajakin voi esim. antaa pienille tiimeille omia tehtäviä. Pienet tiimit saavat siten vastuuta ja yhteistyötaitojen harjoitusta. Tutussa tiimissä on turvallista opiskella.

Opintojakson moduulien tehtävät suunnitellaan yhdessä, ja ne rakentuvat toistensa kautta. Yhdenlaisena työhuipentumana on Omakuva-työ, johon monet tehtävät jatkumona tähtäävät.

Esimerkkejä tehtävistä ja oppiaineiden yhdistämisestä:

- Minä-listat (ÄI), Miten minusta tuli minä? (OPO) > Millainen minä olen? -kirjoitelma (opiskelijat voivat valita eri tekstilajeja, joita ÄI1:ssä on käyty läpi)
- omakuva ja taidekritiikkiä (KU) > omakuva-analyysi toisen opiskelijan omakuvasta (ÄI)
- lautapeli tulevaisuuden vaihtoehtoista
- elokuvajuliste
- lööppi
- oma äänimaailma -teos
- toivebiiseistä toivekonsertin/yhteislaulutilaisuuden järjestäminen (MU)
- bilepäivä (siirtymäjuhla)
- cocktailtilaisuus/vanhempainilta

Opintojakso huipentuu opiskelijoiden itse suunnittelemaan ja toteuttamaan bilepäivään. Bilepäiväjärjestelyt ja päivä itsessään hiovat yhteen opiskelijoita. Bilepäivässä on nähtävillä opiskelijoiden omakuvista koottu taidenäyttely, johon huoltajat pääsevät tutustumaan samana iltana cocktailtyyppisessä vanhempainillassa.

Opiskelijat ovat illalla mukana tarjoilujen järjestäjinä, juontajina ja omien töiden esittelijöinä huoltajille. Juontajat mm. haastattelevat opettajia, joten nämä tulevat huoltajillekin tutuiksi. Jokaisesta moduulista opiskelija saa oman arvosanan, ja moduulit arvioidaan opetussuunnitelman arviointiperusteiden mukaisesti.

Kokonaisuus on 12 opintopisteen laajuinen. Päättöviikolla jokaiselle aineelle on oma päivänsä bilepäivän lisäksi. Jokaisen aineen opettaja voi suunnitella ainepäivän sellaiseksi kuin haluaa ja on tarve. Esimerkiksi musiikin päättöpäivänä voi järjestää alakoululaisten kanssa yhteislaulutilaisuuden tai toivekonsertin.

Laaja-alaisista osaamisen osa-alueista opintojaksossa painottuvat hyvinvointiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen. Opintojakso kokonaisuudessaan pyrkii ohjaamaan nuorta omien vahvuuksien tunnistamiseen ja identiteetin rakentamiseen. Minän pohdiskelu eri näkökulmista monipuolisissa tehtävissä ja eri oppiaineiden kannalta auttaa tunnistamaan ja pohtimaan omaa identiteettiään. Yhdessä tekeminen ja tiimeissä työskentely kehittävät vuorovaikutusosaamisen taitoja. Erilaisten opiskelutekniikoiden kokeileminen ja opiskelutaitojen harjoittelu ja minän tarkastelu oppiainerajat ylittävästi pyrkivät ohjaamaan opiskelijaa yhdistelemään asioita uudella tavalla ja herättämään motivaation oppia uutta ehkä jopa uudella tavalla (monitieteinen ja luova osaaminen).

Tieto- ja viestintätekniikan käyttötaito

Opintojakson aikana opiskelija saa jatkuvasti palautetta omasta osaamisestaan oppitunneilla tehtävien harjoitustehtävien läpikäynnissä.

Opintojakso arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Kemian ja fysiikan perusteet, 2 op (KE1 + FY1)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä
- tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin
- tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin
- saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta
- oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa
- osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.

Paikallinen lisäys

- tutustuu kemiaan ja fysiikkaan kokeellisina luonnontieteinä.
- etsii tietoa ja tutustuu tilanteisiin, joissa kemia ja fysiikka kietoutuvat yhteen muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Kemia ja minä

- *arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- *kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen työskentely ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuun omasta työskentelystään.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään eri luonnontieteiden linkittymisen toisiinsa reaalimaailmassa ja päätöksenteossa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija oppii ymmärtämään kemian, fysiikan ja muiden luonnontieteiden merkitystä yhteiskunnallisten ratkaisujen tarjoajana.

Kemia ja fysiikka muuttuvassa ympäristössä, 2 op (KE2 + FY2)

Oppiaineet

- Fysiikka
- Kemia

Opintojakson moduulit

- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*

- tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja
- osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä
- tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa
- osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti
- osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa
- ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

- energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen
- energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen
- energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen

Kemia ja kestävä tulevaisuus

- tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä
- aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus
- aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kokeellinen ja ryhmässä työskentely kehittävät opiskelijan yhteistyötaitoja. Samalla opiskelija oppii pitkäjänteisyyttä sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija tutustuu kemian ja fysiikan linkittymistä globaaleihin ympäristöasioihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia etsiä tietoa ja arvioida sen luotettavuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia arvioida arjen aineiden ja asioiden turvallisuutta ja merkitystä omassa elinympäristössään.

Musiikkivideon viestit, 4 op (KUMU)**Oppiaineet**

- Kuvataide
- Musiikki

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Taiteellisen ilmaisun kehittäminen musiikin ja kuvataiteen rajat ylittävässä produktiossa
- Ryhmä-, yhteistyö- ja suunnittelutaitojen karttuminen avoimen tehtävänannon edessä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Oman kappaleen tekeminen ja sovittaminen
- Musiikkivideon suunnittelu ja toteutus kappaleelle

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen**Monitieteinen ja luova osaaminen**

Eri taiteenaloja yhdistävä opintojakso tukee monitieteisen ja luovan osaamisen kehittymistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät vapaan tehtävänannon seurauksena.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla nuoret luovat omaa ainutlaatuista kulttuuriaan.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla käytetään jatkuvaa arviointia. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Taloustieto ja -matematiikka, 3 op (MAA9+YH2)

Oppiaineet

- Matematiikan pitkä oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan
- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino
- talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Yhteiskunnallinen osaaminen**

Opintojakso ohjaa opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen. Opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Talousmatematiikka ja Taloustieto, 3 op (MAB7 + YH2)**Oppiaineet**

- Matematiikan lyhyt oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen
- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet*Talousmatematiikka*

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan

- soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa
- oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset
- osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä
- tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat
- osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan
- osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat
- korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus
- talletukset ja lainat
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus
- oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla
- työ, yrittäjyys ja yritykset
- Suomi globaalin talouden osana
- rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset

Talouspolitiikka

- kestävä talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- julkinen talous ja sen tasapaino

- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjaantuu tekemään yhteistyötä muiden tahojen tai opiskelijoiden kanssa esimerkiksi ryhmätyönä toteuttavan tutkimuksen muodossa.

Oman itsen ja toisten tunteminen PSmm ja FI2, 2 op (PSmm ja FI2)

Oppiaineet

- Filosofia
- Psykologia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Onnistunut elämä yksilönä ja toisten kanssa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- tutkimuksia itsestä ja yhteiskeskustelua
- tutustutaan erilaisiin psykologian menetelmin yhdessä elämiseen ja jo koettuun elämään opetuksineen
- arvioidaan tulevaisuuden suunnitelmien näkökulmasta omia valintoja ja niiden vaikutuksia
- kysytään miten muut näkevät samat keskeiset elämän ilmiöt (esimerkein)
- haetaan yhteisymmärrystä ja sympatiaa toisen kanssa

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Suoritusmerkintä yhteisten tuokioiden jälkeen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opetellaan tuntemaan itseä ja muita, keskustelemaan toisten kanssa ja tekemään yhteistyötä

Ranskaa musiikin kautta, 3 op (RAMU)

Oppiaineet

- Vieraat kielet, ranska, B3-oppimäärä
- Musiikki

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Uuden kielen oppiminen kohdekielisen musiikin kautta.
- Luovan osaamisen kehittäminen oppiaineiden välisessä prosessissa.
- Rohkeuden ja ilmaisutaidon karttuminen musiikin ja vieraan kielen kautta.
- Yhteismusisoinnin taitojen syventäminen sekä opiskelijan valitseman instrumentin soittotaitojen kehittäminen.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson aikana opiskelija oppii kohdekielisen musiikin myötä uuden kielen alkeita.
- Opintojakson aikana vieraan kielen ääntämistä, perussanastoa, kielioppia ja ilmaisuja otetaan haltuun luovalla tavalla.
- Opintojakso kannustaa opiskelijaa uteliaisuuteen ja kulttuuriseen tietoisuuteen opiskeltavasta kielestä.
- Opintojakson aikana opiskelija oppii musiikin vaikuttavuudesta vuorovaikutuksessa ja lyriikassa.
- Opintojakson musiikillisen työskentelyn pääpaino on yhteissoitossa.
- Opintojakso ei edellytä aiempaa kielen osaamista.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat tukevat yhteisöllistä oppimista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraskieliseen kulttuuriin tutustuminen musiikin kautta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso tukee monitieteistä ja luovaa oppimista yhdistäessään vieraan kielen ja yhteissoiton opiskelun.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Liikuntaa, kieliä ja matkailua, 4 op (SALI)

Oppiaineet

- Vieraat kielet, saksa, ranska, ruotsi, B3-oppimäärä
- Liikunta

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Tutustuminen alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti retkeilyyn ja vaellukseen
- Tutustutaan liikuntamatkailun periaatteisiin sekä matkailuun elinkeinona

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakso jakautuu kahdelle tai kolmelle vuodelle
- Opintojakson aikana opitaan retkeilyn ja vaeltamisen käytäntöjä ja periaatteita sekä kehitetään kuntoa
- Opintojakson aikana tehdään kotimaassa pieniä retkiä/vaelluksia. Osa näistä on kouluajan ulkopuolella.
- Opintojakson aikana opitaan myös saksankielistä retkeily-/vaellussanastoa. Opintojaksolle voi osallistua ilman, että on saksan kielen opintoja.
- Opintojakson aikana pyritään toteuttamaan vaellus saksankielisessä maassa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen**Hyvinvointiosaaminen**

Retkeilyn/Vaelluksen aikana opiskelija oppii kuuntelemaan omaa kehoaan ja kuntoaan. Retkeily ja vaellus opettavat pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraskieliseen kulttuuriin tutustuminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Luontoliikunnan myötä opiskelija tutustuu eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Ulkomaille suuntautuvan vaelluksen aikana ja sitä valmistellessa opiskelija oppii itselleen vierasta kieltä.

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Saksaa musiikin kautta, 3 op (SAMU)

Oppiaineet

- Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä
- Musiikki

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakso jakautuu kahdelle lukuvuodelle
- Opintojakson aikana opitaan retkeilyn ja vaeltamisen käytäntöjä ja periaatteita sekä kehitetään kuntoa
- opintojakson aikana tutustutaan retkeilyyn, vaelukseen ja ulkoiluun matkailun ja elämysliikunnan näkökulmasta
- opintojakson aikana tehdään kotimaassa pieniä retkiä/vaelluksia. Osa näistä on kouluajan ulkopuolella.
- opintojakson aikana opitaan vieraskielistä (saksa/ranska/ruotsi) retkeily-, vaellus- ja ulkoilusanastoa. Opintojaksolle voi osallistua ilman, että on ranskan tai saksan opintoja. Opintojakson aikana voi myös tehdä osasuorituksia RAB/SAB4-opintojaksolle.
- Opintojakson aikana pyritään toteuttamaan liikuntamatkailuretki tai päivävaellusta tai ulkoilua saksan-/ranskankielisessä maassa tai Suomen ruotsinkielisellä alueella tai Ruotsissa.

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Retkeilyn/Vaelluksen/Ulkoilun aikana opiskelija oppii kuuntelemaan omaa kehoaan ja kuntoaan. Luonnossa liikkuminen opettaa pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraskieliseen kulttuuriin ja ympäristöön tutustuminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija oppii myönteisiä, sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Luontoliikunnan ja -matkailun myötä opiskelija tutustuu eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Ulkomaille tai Suomen ruotsinkieliselle alueelle suuntautuvan matkan aikana ja sitä valmistellessa opiskelija oppii itselleen vierasta kieltä autenttisessa ympäristössä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vieraskieliseen kulttuuriin tutustuminen musiikin kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson työtavat tukevat yhteisöllistä oppimista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taide ja symbolit, 4 op (UE5 ja KU4)

Oppiaineet

- Evankelisluterilainen uskonto
- Kuvataide

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen
- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*

- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia
- tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana

Taiteen kuvat

- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena
- teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen
- opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen
- opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä • uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

EU-kurssi, 4 op (YH3RA8)

Oppiaineet

- Vieraat kielet, ranska, B2-oppimäärä

- Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä
- Yhteiskuntaoppi

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen
- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*
- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Paikallinen lisäys

- *Tavoitteena vierailu EU-toimielimissä*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus
- Suomi osana EU:n päätöksentekoa
- EU:n talous- ja aluepolitiikka
- EU globaalina toimijana

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- paikallinen ja kansallinen turvallisuus
- Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka
- muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kansalaisen turvakurssi, 2 op (YH7)

Oppiaineet

- Liikunta
- Yhteiskuntaoppi

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija saa perustietoa arjen turvallisuudesta
- harjoittelee käytännön toimintaa erilaisissa onnettomuus- tai vaaratilanteissa
- tutustuu turvallisuusalan viranomaisiin

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- turvallisuuspolitiikan ja maanpuolustuksen perusteet
- palo- ja pelastustoimen esittely
- väestönsuojelu ja sammutusharjoitukset
- kansalaisen yleinen turvallisuus, poliisitoimi, itsepuolustus
- maastotaidot, puolustusvoimiin tutustuminen
- hätäensiapu
- vapaaehtoistoiminta

Paikallinen lisäys

Laaaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Osaamisen arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla käsitellään kansalaisvalmiuksia, jotka edistävät yksilön ja ympäristön turvallisuutta onnettomuus- ja erityistilanteissa. Opintojakso toteutetaan yhteistyössä eri viranomaisten kanssa

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukioskoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukioskoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutu erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkuoppa tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisista viestintätilanteista.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa keskustella arvostamalla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteydestä, yleistiedon tai muun kielitaiton perusteella.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuudet ilmauksia (tervehdyminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestel tai hyvin missä rajallisen määrän kirjoitusmerkke	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opeteltuja akioilmaisuja. Hän piskelija äntää oitakin arjoiteltuja ilmauksia jä. ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
A1.2	Opiskelija selviytyy	Opiskelija tukeutuu		Opiskelija ymmärtää	Opiskelija pystyy

Kehittyvä alkeiskieli taito	satunnaisesti yleisimmin toistuvista , rutiininoma isist viestintäti lantei tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäku mpp	viestinnässä ään kaikein keskeisimpi in a sanoihin ja sta ilmauksiin. Opiskeli tarvitsee paljon aniin.apukei noja. Opiskeli osaa pyytää toistamist a tai hidastamis ta.	Opiskeli osaa käyttää muutamia kaikein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliais uude ilmauksia rutiininom aisis sosiaalisi ssa kontakteis sa.	harjoitelt ua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan sa mittaista kirjoitett ua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskeli tunnistaa tekstistä yksittäisi ä tietoja.	kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvaras toa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitellui sta aiheista. Opiskeli ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävä sti ja ha llitsee hyvin suppean
--	---	--	---	--	---

					perussanasto n, muutam tilannesidonn sen ilmauksen ja peruskieliop in aineksia.
A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkuoppaan.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvittaessa edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaisia, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua ja tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Toimiva alkeiskielitaito					
A2.1	Opiskelija	Opiskelija		Opiskelija	

Peruskielien aid alkuvaihe	pystyy on vaihtamaan ajatuksia tai tietoja n tutuissa ja jokapäiväis issä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämää n viestintäti lanne	osallistuu enenevässä määrin viestintää n turvautuen harvemmin eikielellä siin ilmaisuhi n. Opiskelija tta.joutuu pyytämään toistoa tai selvennyst ä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäk umpp ilmaisuja	Opiskelij a selviytyy lyhyistä sosiaalis ista tilanteis ta ja osaa käyttää yleisimpi ä kohteliai ta tervehdyks iä ja puhuttelum uot esittää kohteliaast i esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyy ntö anin sekä vastata sellaisiin.	ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. oja, Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkerta isten itseään kiinnostav ien viestien jä ydinsisällö n ja tekstin pääajatuks et tuttua	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisi stä ja konkreettisi sta sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertais ia lauseita ja konkreettis ta , sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanasto n ja mo nia keskeisimpiä rakenteita.
---	--	--	---	--	---

		omassa viestinnäs sään		sanastoa sisältäväs tä, ennakoitav asta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkerta isee päättelyyn asiayhteyd en tukemana.	Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntö jä muissakin kuin harjoittel issa ilmauksissa .
A2.2	Opiskelija selviää	Opiskelija osallistuu	Opiskelija osaa käyttää	Opiskelija pystyy	Opiskelija osaa kuvata

Kehittyvä peruskielitaito	kohtalaisesta monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja p	enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsä tarkennusta aloitteellisen viestintätilanteissa. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitetä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaisen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja	seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävistä yleiskielisistä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä	luettelomaisesti (ikäkaudellisten tyyppillisiä)	jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoittelussa ilmauksissa.
B1.1						Opiskelija

Toimiva peruskielitalaito	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnässä eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkuoppa ymmärrettävää nyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussuhteet. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon ja osaa joitakin tärkeimpiä kulttuurisii n käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin ännöt. Opiskelija selkeästi ja lähes normaaliteholla ymmärtää yleiskielisistä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen	osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohdista erilaisista jokapäiväisistä elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko
----------------------------------	--	---	---	--	--

	tuntematto man sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija n pystyy p neuvottele maa tuntematto mie ilmauksien merkityksi stä.		kokemuksee n tai yleistieto on perustuvaa puhetta tai kirjoitett ua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuks et, avainsanat ja tärkeitä yksityisko htia myös valmistaut umat	laajaa sanastoa rakennevalik sekä oitakin yleisiä fraaseja a idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntö jä muissakin ta.kuin harjoitellu issa ilmauksissa .
B1.2		Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija

Sujuva peruskieli taito	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilantei kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellisen tuttua aiheita käsittelevässä vuorovaikutusti käyttäen sopivaa ssa ilmausta. Opiskelijasta pystyy korjaamaan väärinymmärry melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian lanteessa tuttavallista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussä ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija n pystyy ottamaan vuorovaikutuksen huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	ymmärtää selväpiirteistä asiatieta sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran äännönpäätelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja essaan tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käyttävästä laajemmasta muodollisista tai epämuodollisista keskusteluista.	osaa kertoa tavallisista, konkreettista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin
--------------------------------	--	---	--	--	---

					harjoitelluissa a ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilantei joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään ssvakiofraaseja, , kuten "Tuon vaikea kysymys" voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemään myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksensä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistä ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkunnioittuen ottaen huomioon erilaisissa tilanteiden asettamat vaatimukset. n	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti ti kompleksista puhetta tai ania kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkai sta argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemasta an pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monist kokemukspiiriin ä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hal litsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selk eää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.

				tosiasioit a, asenteita ja mielipitei tä.	
B2.2	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisiss a myös itselleen uusissa viestintätil antei joissa tarvitaan	Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai ssa, johtopäätöks iä. Opiskelija pystyy	Opiskelija pystyy ilmaisemaa n ajatuksiaa n luontevast i, selkeästi ja kohteliaas ti sekä muodollise ssa että	Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennett ua selkeästi jäsennetty ä yleiskieli stä puhetta kaikenlais issa tilanteiss a	Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista
Toimiva itsenäin en kielitai to					

			ja	
--	--	--	----	--

	monipuolista kieltä.	edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.	epämuodollisessa ymmärtää jonkin tilanteessa ja valitsemaan kielenkäytön otav tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukana.	ssa ymmärtää jonkin verran myös vieraita ankielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.	konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.
C1.1				Opiskelija	Opiskelija

Taitava n kielita idon perusta so	Opiskelija pystyy vuorovaikutuks monipuolises ti, sujuvasti ja täsmällisest i kaikenlaisis sa viestintätil ante	Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisest ä. Opiskelija ssa.osaa nuotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymä än, kun kohtaa vaikeuksia , ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstii n liittyviä vihjeitä tehdessään n johtopäätö ksiä tai ennakoides saa tulevaa.	Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisii n tarkoituksi in sekä ilmaisemaan tunnetiloja , epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimieli syytt	ymmärtää yksityiskoh tais myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsennelty ä ja sisältäisi idiomaatti sia ilmauksia tai rekisterin estä vaihdoksia . Opiskelija ymmärtää yksityisko htais monipolvis ia käsitteell isiä kirjoitett uja tekstejä ja pystyy yhdistämää n tietoa monimutkai sist teksteistä .	osaa ilmaista estei itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista ta i pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä esti monimutkaisist aiheista varmalla, persoonallise lla tyylillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarast o a on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.
--	---	---	--	---	---

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehtikainen

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus - oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskelu ympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstien tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsejana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohketta ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä

- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset

sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskelu ympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määriteltävä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten

kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana

- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus
- kielen- ja tekstinhuoltoa

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.

Keskeiset sisällöt

- romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsite

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka
- monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajausta sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuolto
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

- esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu
- romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet
- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnessa
- osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.

Keskeiset sisällöt

- romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen

arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	Olli-Pekka Heinonen
	Opetusneuvos	Petri Lehikoinen

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määriteltä koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissä
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoituksia, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltäviä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet
- osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi
- erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus

- kielen- ja tekstinhuoltoa

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.

Keskeiset sisällöt

- äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus
- kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet
- monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä
- oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen
- vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä
- kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan
- tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja
- monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen
- oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.

.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluita ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.

Keskeiset sisällöt

- sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka
- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa
- lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen

-
- tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa
- tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä
- kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä
- syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

Keskeiset sisällöt

esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu

- puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa
- puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnessa.

Keskeiset sisällöt

- omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta
- kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.6. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö- ja kehittämissuunnitelma

Tieto- ja viestintätekniikan käyttö on luonnollinen osa oppimisympäristöä. Tavoitteena on, että lukio-opintojen aikana tutustutaan erilaisiin verkko-oppimisympäristöihin, sähköisen aineiston tuottamiseen ja jakamiseen sekä opetellaan toimimaan erilaisissa sähköisissä koeympäristöissä.

Erilaisilla TVT-käytön tavoilla pyritään opintojen aikana löytämään monipuolisia tiedonhaku- ja tutkimusmenetelmiä sekä havainnoimaan omaa toimintaa verkossa vastuun, laillisuuden ja eettisyyden pohjalta.

Karkkilan lukio pyrkii olemaan aktiivinen TVT-toimintaympäristöjen kehittäjä. Tieto- ja viestintätekniikan avulla voidaan luoda joustavia opetusympäristöjä ja tarvittaessa tukea etäopetusta.

Erityisesti ylioppilaskokeissa käytettävät ohjelmat ovat opettajien ja opiskelijoiden käytössä uusimpana versiona mahdollisuuksien mukaan. On myös huolehdittava, että muutkin oppimisen ja opettamisen kannalta oleelliset ohjelmat ovat saatavilla. Karkkilan lukiolla on käytössä toimiva langaton verkko, opiskelijoilla kannettavat tietokoneet sekä opettajilla omassa hallinnassaan olevat henkilökohtaiset kannettavat tietokoneet ja monipuoliset TVT-välineet.

TVT:n käytössä pyritään hyödyntämään aktiivisesti pilvipalveluita, kuten esimerkiksi G Suite for Education. Lukio voi tarvittaessa ottaa käyttöön uusia TVT-palveluita. Ajanmukaisen esitysteknologian lisäksi opetuksessa voidaan käyttää erilaisia tietoteknisiä erityisvarusteita, kuten esimerkiksi digitaalisia mittauslaitteita.

Lukio-opintojen aikana opiskelijoita kannustetaan tulemaan itsenäisiksi tieto- ja viestintäteknologian käyttäjiksi, jotka osaavat ottaa itsenäisesti käyttöön uusia sovelluksia ja opetella niiden käyttöä.